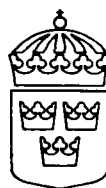


Riksdagens protokoll

1987/88:43



Protokoll
1987/88:43

11 december 1987

Debatter m. m.

Fredagen den 11 december

Svar på frågor

1987/88:255 av Knut Wachtmeister (m) om rätten till sjukpenning	5
1987/88:261 av Göte Jonsson (m) om information till sjukvårdspersonal om det hjärnrelaterade dödsriteriet	7
1987/88:262 av Siri Häggmark (m) om viss samvetsklausul för sjukvårdspersonal med anledning av det nya dödsbegreppet	9
1987/88:218 av Margitta Edgren (fp) om datorlära i grundskolan	9
1987/88:258 av Ing-Marie Hansson (s) om prövningen av tillstånd till sändning i närradio	11
1987/88:265 av Görel Bohlin (m) om ett Dansens Hus i Stockholm	13
1987/88:198 av Eva Zetterberg (vpk) om kafferostningsmetoderna	15
1987/88:231 av Paul Lestander (vpk) om bristen på frö- och plantmaterial i de nordligaste skogsområdena	16
1987/88:254 av Karl Erik Olsson (c) om importen av äpplen	17
1987/88:259 av Kaj Larsson (s) om försäljningen av svenskodlad frukt	17
1987/88:267 av Ingvar Eriksson (m) om fruktimporten	21
1987/88:281 av Gunvor Norberg (c) om åtgärder för att underlätta generationsskiften inom familjejordbruk	23
1987/88:274 av Margareta Mörck (fp) om integritetsskyddet för låntagare vid biblioteken	25
1987/88:224 av Ingrid Sundberg (m) om riksinternatens lärutbildning	27
1987/88:273 av Agne Hansson (c) om statsbidragen till resor för gymnasieskolans elever	28
1987/88:275 av Christer Eirefelt (fp) om mögelproblemen vid högskolan i Halmstad	30
1987/88:283 av Pär Granstedt (c) om mögelproblemen vid högskolan i Halmstad	30
1987/88:277 av Per Arne Aglert (fp) om ett nytt kursläsningsbibliotek vid Uppsala universitet	33

1987/88:127 av Bengt Wittbom (m) om vissa infrastrukturella insatser inom regionalpolitiken	34
1987/88:257 av Paul Lestander (vpk) om fiskevårdsinsatser i domänverkets fiskevatten	37
1987/88:270 av Börje Hörnlund (c) om statliga satsningar i Skellefteå kommun	38
1987/88:271 av Börje Hörnlund (c) om regionalpolitiska insatser i Västerbottens inland	39
1987/88:225 av Ivar Franzén (c) om användningen av såg- och hyvelspån som bränsle	45
1987/88:226 av Ivar Franzén (c) om energipolitiken	45
1987/88:227 av Ivar Franzén (c) om användningen av skogsflis som bränsle	45
1987/88:229 av Ivar Franzén (c) om solvärmeanläggningar för bostäder	47
1987/88:215 av Ingbritt Irhammar (c) om förbud mot giftiga tennföreningar i bottenfärger till båtar	48
1987/88:233 av Hugo Hegeland (m) om ett internationellt miljötekniskt institut i Stockholm	50
1987/88:234 av Hugo Hegeland (m) om svenska åtgärder med anledning av planerad fosforitbrytning i Estland	51
1987/88:247 av Per-Richard Molén (m) om åtgärder med anledning av visst förslag av Vattenfalls ledning	52
1987/88:248 av Per-Richard Molén (m) om åtgärder mot elprishöjningar	54
1987/88:282 av Martin Olsson (c) om viss omlokalisering av Vattenfalls verksamhet till Västernorrlands län	59
1987/88:223 av Blenda Littmarck (m) om handläggningen av visst slag av utvisningsärenden	60
1987/88:232 av Eva Zetterberg (vpk) om behandlingen av flyktingbarn	62
1987/88:243 av Ingbritt Irhammar (c) om länsstyrelsernas naturvårdsenheter	65
1987/88:269 av Anita Bråkenhielm (m) om åtgärder för att tillgodose den småländska industrins behov av arbetskraft	67
1987/88:272 av Tore Claeson (vpk) om verksamheten vid AMU-center i Tumba	70
1987/88:180 av Stig Bertilsson (m) om användningen av kreditkort m. m. inom statliga myndigheter	71
1987/88:219 av Margitta Edgren (fp) om villkoren på datatjänstemarknaden	72
1987/88:235 av Hugo Hegeland (m) om formerna för betalningar till statliga myndigheter	73
1987/88:242 av Martin Olsson (c) om beskattningen av renskötseln	74
1987/88:244 av Margó Ingvardsson (vpk) om åtgärder mot viss typ av skatteplanering	76
1987/88:266 av Knut Wachtmeister (m) om uttaget av prelimi-	

när B-skatt för jordbrukare	77	Prot.
Svar på interpellationer		1987/88:43
1987/88:82 av Britta Bjelle (fp) om taxeringsrevision av data- baserat räkenskapsmaterial	78	
1987/88:97 av Rosa Östh (c) om beskattningen av regionala museer	81	
1987/88:140 av Martin Olsson (c) om marginaleffekterna för vissa folkpensionärer	82	
1987/88:124 av Elver Jonsson (fp) om översynen av arbetsför- medlingslagen	86	
Svar på fråga		
1987/88:188 av Alf Wennerfors (m) om översynen av arbetsför- medlingslagen	86	

Fredagen den 11 december
Kl. 10.00

Om rätten till sjukpenning

1 § Justerades protokollet för den 3 innevarande månad.

2 § Talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för *Tommy Franzén*, som var sjukskriven ytterligare under tiden den 14–20 december.

Erforderlig ledighet beviljades.

Talmannen anmälde att *Eva Zetterberg* (vpk) även under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för *Tommy Franzén*.

3 § Svar på fråga 1987/88:255 om rätten till sjukpenning

Anf. 1 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Knut Wachtmeister har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att ändra det förhållandet att en lantbrukare får lägre sjukpenning än en löntagare med samma inkomst.

Avgörande för sjukpenningens storlek enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring är den sjukpenninggrundande inkomstens, SGI:ns, storlek. Två personer som har samma SGI har lika stor sjukpenning per dag, om man bortser från de särskilda regler som gäller för s. k. timsjukpenning. Jag har emellertid fått veta att Knut Wachtmeisters fråga avser reglerna för att fastställa SGI för egenföretagare.

För beräkning av egenföretagares SGI gäller för närvarande att inkomst av arbete för egen räkning inte får beräknas högre än att den motsvarar skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning. Denna regel kan ibland ställa till problem när det gäller att bestämma SGI:n för bl. a. lantbrukare. Problemet är att hitta en riktig jämförelseinkomst för egenföretagaren och är ömsesidigt för försäkringskassan och företagaren. Riksförsäkringsverket har i en särskild rapport till regeringen, "Utveckling av socialförsäkringens regelsystem" (Rfv anser 1987:5), angående regelförändringsarbetet angett att verket avser att utreda frågan om egenföretagarnas SGI under år 1988. Jag anser att resultatet av detta arbete bör avvaktas, innan eventuella åtgärder övervägs för att förändra de nuvarande reglerna på det här området.

Anf. 2 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret på min fråga. Uppriktigt sagt hade jag inte väntat mig något annat svar än det som jag fick. Självfallet gällde frågan skillnaden i sjukpenninggrundande inkomst mellan en löntagare och en egenföretagare. Det är det som är det intressanta i detta sammanhang.

Under en lång tid har problemen observerats och diskuterats. Skälet till att jag ställde frågan just nu är att riksdagsmajoriteten nyligen har avslagit 29 motioner från socialförsäkringsutskottet, alla med anknytning till socialförsäkringssystemet och dess avigsidor. Jag hade hoppats få höra socialministern komma med en starkare viljeytring att åstadkomma större rättvisa och inte bara få höra att regeln, som socialministern sade i svaret, ibland kan ställa till problem för bl. a. lantbrukare.

Jag vet att både pensionsberedningen och riksförsäkringsverket utreder och undersöker egenföretagarnas problem, när det gäller både egenföretagarnas SGI och avgiftsuttagets storlek. Det finns då två ganska naturliga följdfrågor. För det första: Förstår socialministern egenföretagarens irritation över att missgynnas på detta sätt i jämförelse med en löntagare med samma verkliga inkomst, särskilt med tanke på att någon övre inkomstgräns för uttag av egenavgifter inte finns? För det andra: I dagsläget är det blott själva lönen till en ersättare som utgör grunden för SGI till egenföretagaren. Delar socialministern då min uppfattning att sjukpenningen för en egenföretagare åtminstone bör utgöra daglönen till en ersättare inkl. arbetsgivaravgifter?

Anf. 3 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag kan förstå det här problemet, och det är därför viktigt att riksförsäkringsverket får göra denna undersökning. Det finns ju framför allt två faktorer som är väsentliga i detta sammanhang och som gör det svårare att fastställa SGI:n för en egenföretagare än för en anställd. En anställd har vanligtvis en inkomst periodiserad i form av t. ex. månadslön. Egenföretagaren måste i stället anpassa sitt uttag till rörelsens resultat. En anställd har ofta samma arbetstid året om, medan en egenföretagares arbetstid kan variera över året beroende på vilken typ av företag han har.

Jag är emellertid medveten om och håller med om att detta är ett problem, och därför tycker jag att det är angeläget att man avvaktar resultatet av riksförsäkringsverkets arbete, innan man föreslår några åtgärder.

Anf. 4 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag tackar socialministern för denna, jämfört med svaret, mer positiva syn på problemen. Jag är medveten om att det kan innebära administrativa och andra problem att fastställa en rättvis sjukpenning. Men man kommer säkerligen att kunna klara det i all synnerhet som den proposition som framlades för någon tid sedan, och som behandlades i socialförsäkringsutskottet tidigare i höst, medförde ökade administrativa problem som dock säkerligen också kommer att lösas.

Då har jag ytterligare en följdfråga som gäller en frivillig försäkring som egenföretagaren borde få teckna. Avser socialministern att låta utreda detta

eller kommer det att utredas i samband med de undersökningar som riksförsäkringsverket nu gör? Kommer i så fall en sådan frivillig försäkring att påverka avgiftsuttagets storlek?

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

*Om information till
sjukvårdspersonal om
det hjärnrelaterade
dödskriteriet*

4 § Svar på fråga 1987/88:261 om information till sjukvårdspersonal om det hjärnrelaterade dödskriteriet

Anf. 5 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Göte Jonsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av den allvarliga bristen på information till sjukvårdspersonalen när det gäller frågor i anslutning till ikraftträdandet av det nya dödsbegreppet.

I maj månad i år beslutade riksdagen att hjärnrelaterade döds-kriterier skall tillämpas i Sverige från årsskiftet. Redan i början av juni fick samtliga utbildningsansvariga i alla landsting vid en konferens besked om att Landstingsförbundets informationsmaterial till vårdpersonalen skulle finnas tillgängligt den 1 september. Det här materialet består dels av en broschyr som heter "Det finns bara en död", dels av ett videogram med samma namn.

Såmtliga landsting lade därefter upp något slag av program för utbildning och information om dödsbegreppet. Under hösten har sammanlagt hållits ett åttio-tal olika konferenser. Dessa har riktat sig till olika kategorier vårdpersonal, förtroendevalda och tjänstemän.

Även socialstyrelsen har tagit fram olika slag av informationsmaterial. Socialstyrelsens föreskrifter kom ut i november. Nu i veckan kommer en skrift kallad "Människans död" som ingår i socialstyrelsens Allmänna råd. Dessa kommer att distribueras bl. a. till alla intensivvårdsavdelningar och alla vårdcentraler.

För information till allmänheten har socialstyrelsen tagit fram en folder som heter "När hjärnan dör, dör människan". Den kan man sedan ett par veckor få gratis på alla apotek och vårdcentraler.

Socialstyrelsen har också tagit fram ett särskilt informationsmaterial till dem som har anhöriga på intensivvårdsavdelningar.

Enligt min mening har både Landstingsförbundet och socialstyrelsen, på den tid som stått till förfogande, gjort stora insatser för att undvika just en sådan situation av "allvarlig brist på information" som Göte Jonsson talar om.

Anf. 6 TALMANNEN:

Då Göte Jonsson är förhindrad att ta emot svaret medger jag att Siri Häggmark får ta emot det.

Anf. 7 SIRI HÄGGMARK (m):

Herr talman! Jag får tacka för svaret på frågan. Jag är inte lika imponerad som socialministern över de insatser som har gjorts. Även om material har framtagits, har det kommit alldeles för sent. Det har slagits larm, därför att av

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

*Om information till
sjukvårdspersonal om
det hjärnrelaterade
dödskriteriet*

de berörda, vårdpersonalen, har många ännu inte fått någon information. Många inom vården är oroliga för vad som skall ske. Till den 1 januari är det bara tre veckor kvar.

När förslaget antogs i maj sades det att det skulle komma en ordentlig information. Jag anser att så inte har varit fallet på det sätt som man hade anledning att förvänta sig. Hur det än är har Svenska hälso- och sjukvårdens tjänstemannaförbund med sina 90 000 medlemmar slagit larm. De upplever att bristen på information är så stor att många är oroliga.

Jag anser att ansvaret vilar tungt på regeringen, som ytterst har att intensifiera arbetet och se till att allt sker i enlighet med förslagets innebörd. Jag vill då fråga socialministern: När nu Svenska hälso- och sjukvårdens tjänstemannaförbund säger att vårdpersonalen inte fått tillräcklig information, ämnar socialministern vidta några ytterligare åtgärder för att alla berörda får tillfredsställande information?

Anf. 8 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Göte Jonsson har i sin fråga angett att det finns en allvarlig brist på information. Det tycker inte jag.

Precis som Siri Häggmark sade fattade riksdagen sitt beslut i maj i år. Som jag sagt i mitt svar satte de utbildningsansvariga inom landstingen redan i juni i gång med arbetet. Jag tycker att man oerhört snabbt från Landstingsförbundets och landstingens sida satte i gång med information, likaså var socialstyrelsens snabb.

Det åligger klinikcheferna ute på de olika sjukhusen att se till att informationen kommer berörd personal till del. Jag har alltså inte för avsikt att vidta ytterligare åtgärder, eftersom det pågår, och har hela tiden pågått, ett intensivt informationsarbete. Jag utgår från att alla berörda kommer att få del av denna information.

Anf. 9 SIRI HÄGGMARK (m):

Herr talman! Ja, socialministern, det är gott och väl. Men hur det än är anser jag fortfarande att ansvaret ytterst vilar på regeringen. Signalerna från regeringen är viktiga i denna mycket angelägna fråga. Det kommer jag inte ifrån.

Jag har med mig en del pressklipp, där det framgår att t. ex. sjukvårdshuvudmännen i Kalmars sjukvårdsområde medger att det brustit i informationen på sina håll. Även om det har gått fort att ta fram materialet, Gertrud Sigurdson, har vi nu bara tre veckor kvar till den 1 januari. Jag tycker att det är allvarligt att många upplever att de inte fått den nödvändiga informationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1987/88:262 om viss samvetsklausul för sjukvårdspersonal med anledning av det nya dödsbegreppet

Prot. 1987/88:43
11 december 1988

Anf. 10 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Siri Häggmark har frågat mig om jag är beredd att verka för en samvetsklausul för sjukvårdspersonal som inte vill medverka vid bortopererandet av organ från avlidna.

Fr. o. m. den 1 januari 1988 gäller lagen om kriterier för bestämmande av människans död. Enligt 1 § är en människa död när hjärnans samtliga funktioner totalt och oåterkalleligt har fallit bort. Detta skall gälla förutom vid tillämpningen av lagar och andra författningar även t. ex. i medicinsk praxis. När en människa är död kan organ tas ut från den avlidne under de förutsättningar som gäller för transplantationer. Att så kan ske har – som vi alla vet – utomordentligt stor betydelse för mottagarens hälsa och livskvalitet.

Jag kan ändå ha förståelse för att en del människor av personliga skäl kan hysa betänkligheter att medverka vid bortopererandet av organ från avlidna. Jag utgår därför ifrån att huvudmännen – så långt som möjligt – medverkar till att de som känner sådana betänkligheter inte skall behöva medverka vid dessa ingrepp.

Anf. 11 SIRI HÄGGMARK (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Kalla det samvetsklausul eller något annat, men vi har när det gäller aborter en föreskrift för dem som av etiska eller religiösa skäl inte vill medverka vid aborter. Jag tycker att en liknande föreskrift skulle kunna utfärdas även i det här fallet. Jag tycker inte att man enbart kan sätta sin lit till sjukvårdshuvudmän och klinikledningar i detta avseende. För att man skall kunna känna stöd anser jag att det behövs en föreskrift.

Nu vill jag klart säga att sjuksköterskor inte är negativa till transplantationer. Men för många, som är utbildade för att vårda sjuka och även ta hand om döende, kan följande situationer te sig svåra. Först förklaras människan död, och detta meddelas de anhöriga. Respiratorn stängs dock inte av, utan patienten tas, när döden har konstaterats, in på operationsavdelningen för att donera ett eventuellt organ. Och kom ihåg en sak: Vem är det som ytterst står för informationen och meddelar de anhöriga och över huvud taget står patienten och de anhöriga närmast? Det är just sjuksköterskan. Därför efterlyser jag någon form av föreskrift, socialministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1987/88:218 om datorlära i grundskolan

Anf. 12 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Margitta Edgren har frågat utbildningsministern om vilken strategi utbildningsministern ämnar utarbeta för att riksdagens beslut om ämnet datalära skall kunna genomföras.

Om viss samvetsklausul för sjukvårdspersonal med anledning av det nya dödsbegreppet

Om datorlära i grundskolan

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag vill först erinra om att datalära på högstadiet inte är ett eget ämne. Den grundläggande undervisningen om och med datorer skall enligt grundskolans läroplan ges inom ramen för i första hand matematik samt samhälls- och naturorienterande ämnen.

Datalära på högstadiet skall enligt riksdagens ursprungliga beslut ha en omfattning om två stadieveckotimmar efter en genomförandeperiod om tre år räknat fr. o. m. läsåret 1984/85.

Av finanspolitiska skäl har dock regeringen senare, under år 1985, förlängt genomförandet med ett år.

Med hänsyn till skolornas olika förutsättningar kommer alla högstadieskolor att ha undervisning i datalära i årskurs 7 först innevarande läsår och kommer först läsåret 1989/90 att ha uppnått nivån två stadieveckotimmar.

Den rapport som Margitta Edgren hänvisar till avser läget under vårterminen 1987. Jag ser nu mot bakgrund av vad jag redovisat inte någon anledning till att vidta några särskilda åtgärder.

Anf. 13 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Tack för svaret, Bengt Göransson. Vi är säkert överens om att utbildning är nämnaren för förståelse av den framvällande datortekniken. Det går inte att vara negativ eller att göra motstånd. Vi måste hantera frågan genom tidig utbildning i grundskolan och i gymnasiet.

Det är i skolan som vi lägger grunden till att nästa generation skall vara bättre än vad vi är på att kritiskt värdera och även positivt uppskatta vad datorer kan användas till. Sker inte detta riskerar vi att få människor av olika klasser: de som kan och de som inte kan behärska tekniken.

Vi har i Sverige ett gott utgångsläge, med vårt pluralistiska samhälle, vår genomsnittligt höga utbildningsnivå och vår datalagstiftning.

Med detta som utgångspunkt är jag oroad över om riksdagens intentioner med datalära som ämne inte uppfylls. En del skolor har kommit långt, medan andra knappast har börjat. Detta menar jag förstärker skillnaderna.

Såvitt jag förstår är det största problemet att samarbetet mellan lärarna är dåligt. De förhandlingar som har förts har rasat samman.

Bengt Göransson menar att han är nöjd med hur det är, när han förlängt genomförandetiden av riksdagens beslut med ett år. Då vill jag fråga: Skall en facklig tvist om ersättningen verkligen få försvara genomförandet av riksdagens beslut? Nog borde väl Bengt Göransson ta tag i den delen av problemet. Det handlar ju framför allt om att lärarna inte kan komma överens.

Anf. 14 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag noterar att vi befinner oss inom den treårsperiod som aviserades i propositionen, men det innebär naturligtvis inte att jag skulle vara nöjd med de missförhållanden som kan påvisas. Det finns tvärtom anledning att ta ställning till dem. Men jag har funnit det angeläget att här i kammaren ändå slå fast att vi måste ge rimlig tid för genomförande av det som har beslutats, och den tiden är dessa tre år. Därefter får vi se vad som har misslyckats.

Under denna genomförandeperiod måste man också ha viss förståelse för att en och annan facklig fråga inte hinner lösas.

Prot: 1987/88:43
11 december 1987

Om prövningen av tillstånd till sändning i närradio

Anf. 15 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Svårigheten gäller att lärarna inte har den vidareutbildning eller det intresse som krävs. Det finns t. o. m. rapporter om att vissa lärare inte vill dela med sig av sina kunskaper till andra.

I riksdagen ansåg vi att detta ämne inte var endast matematik- eller NO-lärares egen specialitet utan att ansvaret skulle delas även av lärare i humanistiska ämnen, och det är detta som går trögt.

De humanistiska lärarna behövs i ämnet, eftersom det annars finns risk för att barnen får en förenklad människosyn och blir alltför ensidigt naturvetenskapliga. Det är en risk som bl. a. Anita Kollebour har pekat på, och hon stod bakom hela det stora projektet med framtagning av skoldatorn Compis.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1987/88:258 om prövningen av tillstånd till sändning i närradio

Anf. 16 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Ing-Marie Hansson har frågat mig vilka möjligheter det finns att pröva Skånepartiets sändningstillstånd i närradio.

Bakgrunden till frågan är att Närradions etiska nämnd har funnit att ett programslag i Skånepartiets närradiosändningar har stått i strid med de etiska regler som har antagits av Sveriges närradioförbund.

Enligt 13 § närradiolagen (1982:459, ändrad senast 1986:1215) får tillståndet för en sammanslutning att sända närradio återkallas i ett antal olika fall, av vilka dock bara några har anknytning till programmets innehåll.

Om sammanslutningen bryter mot förbudet mot kommersiell reklam eller s. k. sponsrade program får tillståndet återkallas. Detsamma gäller om sammanslutningen bryter mot föreskriften att programutbudet främst skall ha framställts för den egna verksamheten, eller om en närradioförening går utöver de särskilda begränsningar som gäller för innehållet i närradioföreningarnas sändningar.

Sändningstillståndet får vidare återkallas om sammanslutningen har sänt ett program som i en lagkraftätagande dom har befunnits innefatta ett yttrandefrihetsbrott och som innebär ett allvarligt missbruk av yttrandefriheten i närradio. Innan en sådan dom har vunnit laga kraft får tillståndet återkallas interimistiskt. Som exempel på sådana brott kan nämnas uppvigling, hets mot folkgrupp, förtal eller förtal av avliden.

Enbart det förhållandet att en sändning strider mot Närradioförbundets etiska regler kan alltså inte utgöra grund för att återkalla sändningstillståndet.

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

*Om prövningen av till-
stånd till sändning i
närradio*

Anf. 17 TALMANNEN:

Då Ing-Marie Hansson är förhindrad att närvara medger jag att Kurt Ove Johansson får ta emot svaret.

Anf. 18 KURT OVE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på Ing-Marie Hanssons fråga.

Närradion innebär, rätt använd, en fördjupning av demokratin i samhället, inte minst därför att den är en åsiktsradio. Närradion är ett utmärkt medium för lokala organisationer att föra ut sitt budskap och för vanligt folk att komma till tals. Genom närradio har yttrandefriheten förstärkts.

Men närradio kan också användas fel och ansvarslost. Genom att bryta mot etiska regler skadar man demokratin och skändar principen om alla människors lika värde. Det har vi som bor i Malmö tyvärr många exempel på.

Skånepartiet har upprepade gånger anmälts till Närradioförbundets etiska nämnd på grund av rasistiska inslag. Nyligen har Skånepartiet också fällts för kränkande inslag mot Olof Palme och hans efterlevande. Malmö närradioförening ansåg att programinnehållet var ett sällsynt grovt brott mot närradions etiska regler. Programmet – det kan jag försäkra – har också väckt avsky och upprört befolkningen i Malmöområdet.

Som demokrater slår vi vakt om yttrandefriheten. Den får inte kränkas. Att dra in ett sändningstillstånd är naturligtvis en allvarlig sak. Men vad skall man göra, Bengt Göransson, med ett politiskt parti som gång efter annan snubblar över gränsen för det tillåtna, som fälls av den etiska nämnden och vars främsta talesman säger att Skånepartiet skall fortsätta sina närradio-sändningar som om ingenting har hänt? Jag frågar också: Har statsrådet Göransson någon kommentar till denna situation?

Anf. 19 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Det är naturligtvis en mycket viktig fråga som Kurt Ove Johansson tar upp i sitt anförande.

De regler som staten fastställer för närradiosändningarna är absoluta minimiregler. Därför har jag varit mycket glad över de etiska regler som Sveriges närradioförbund har fastlagt och sett det viktigt att Närradioförbundet upprätthåller en etik som är något stramare än den som fastläggs i minimireglerna.

Jag tycker det är viktigt att närradio själv tar ansvar för den åsikts- och yttrandefrihet som finns. Men skall det kunna fungera måste man förutsätta att de föreningar som sänder också rättar sig efter de regler som antas.

Problemet med Skånepartiet anser jag emellertid vara av något annat slag. Detta parti har faktiskt vunnit auktorisation genom det samarbete som det har inviterats till av folkpartister och moderater i Skåne. Detta är naturligtvis ett betydligt större problem i det här sammanhanget än de etiska regler som finns.

Anf. 20 KURT OVE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag är glad att höra framför allt det sista, och jag tackar speciellt för det.

Jag delar statsrådets uppfattning att det är ett specifikt problem som vi har nere i Skåne och som i högsta grad gäller närradiosändningarna.

Det finns naturligtvis saker som vi här, om vi hade haft tid, gärna skulle ha kunnat diskutera ytterligare. Det är ju inte något tvivel om att Skånepartiet – det vågar jag nog påstå – mer än en gång har brutit mot de etiska reglerna. Om man studerar vad den etiska nämnden har sagt i dessa sammanhang, råder det inte heller något tvivel om att de uttalanden som har gjorts av Skånepartiets främste talesman visar på en skriande brist på kunskaper när det gäller de etiska reglerna.

Jag tackar för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1987/88:265 om ett Dansens Hus i Stockholm

Anf. 21 Statsrådet **BENGT GÖRANSSON:**

Herr talman! Görel Bohlin har frågat mig när besked kommer om ett Dansens Hus.

Den planerade flyttningen av Stockholms stadsteater från Folkets hus i Stockholm till kulturhuset har aktualiserat frågan om det framtida utnyttjandet av lokalerna i Folkets hus.

Från olika håll har framförts synpunkter på att lokalerna borde utnyttjas för att skapa en stor dansscen i Stockholm. På mitt initiativ har därför en studie genomförts om de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för att etablera en sådan dansscen. Studien, som har utarbetats av f. d. teaterchefen vid Riksteatern, Hans Ullberg, har redovisats i form av en promemoria. Ett antal instanser har därefter fått möjlighet att yttra sig över förslagen i promemorian.

Beredningen har visat att det finns ett stort intresse för att skapa en stor dansscen i Stockholm och att lokalerna i Folkets hus skulle kunna utnyttjas för en sådan etablering. Beredningen har tyvärr också visat att intresset från bl. a. kommunens och landstingets sida att medverka ekonomiskt i ett sådant projekt är begränsat, för att inte säga obefintligt. Även andra lokalalternativ har förts fram av intressenter.

Beredningen är ännu inte avslutad. Jag räknar med att inom en snar framtid kunna ge besked i frågan.

Anf. 22 **GÖREL BOHLIN (m):**

Herr talman! Jag tackar kulturministern för svaret.

Dansen är ju en konstart på stark frammarsch och som har både kraft och vitalitet. Intresset för dans i olika former har ökat explosionsartat.

Människor som på ett eller annat sätt själva, som amatörer eller mer professionellt, ägnar sig åt dans har också behov av att scenmässigt följa dansens utveckling. Vi har inte någon dansscen i Stockholm. Och, som kulturministern själv säger, det behövs nu en sådan, bl. a. för att vi i Stockholm skall kunna ta emot ensembler från andra länder, regionalt

intressanta ensembler och inte minst vår egen internationellt kända Cullbergbaletten.

Den lösning vi nu har, dans på Cirkus, är ett provisorium. Dessa lokaler är inte speciellt ändamålsenliga, särskilt inte scenen.

Danscentrum, Dansmuseet, Danshögskolan och Dansbiblioteket behöver nya lokaler. Att samla sådana här dansaktiviteter med en intressegemenskap inom samma väggar kan ha stora fördelar. En lokal som i detta sammanhang hitintills har diskuterats är Stadsteatern, vilket också kulturministern nämner i sitt svar. Förutom en lokalisering till Stadsteatern skulle man kunna tänka sig att nedlagda skolor kan användas för att kunna samla alla dessa aktiviteter. Ett ytterligare alternativ, som jag själv har tänkt en smula på, är den tomma gasklockan. Det är en mycket stor och ganska intressant lokal som skulle kunna användas i detta sammanhang.

Det brådskar. Det gäller att få fram lokaler så snart som möjligt, innan man splittrar upp verksamheten alltför mycket. Kan kulturministern tänka sig andra alternativ, och kan i så fall något av de exempel som jag här har nämnt vara intressant?

Anf. 23 Statsrådet BENGTT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag delar Görel Bohlin's uppfattning att detta är en mycket viktig fråga och att dansen som konstform har behov av att få bättre lokalförutsättningar.

Det har tillkommit några dansscener under senare år. Torpedverkstaden på Skeppsholmen och Glashuset på Wollmar Yxkullsgatan på Söder är ett par exempel, där fria dansare har möjlighet att framträda. Det är klart att jag, vilket jag inte har dolt, har sett Stadsteaterns nuvarande scen som en god lösning när det gäller en stor dansscen i Stockholm. Jag har då bl. a. haft i åtanke Operabalettens tillkommande behov, eftersom Operahuset inte räcker för antalet arrangemang, och Cullbergbaletten. Att jag ser Stadsteatern som en lösning beror på att vi där redan har en scen. Jag kan i och för sig tänka mig både tomma gasklockor och nedlagda skolor, Görel Bohlin. Men jag vet av erfarenhet, att när den första förtjusningen över att få komma in i en sådan lokal har lagt sig, kommer man med krav på ombyggnad av scenutrustning och scenetableringar som gör att dessa lösningar i regel blir utomordentligt kostsamma. Därför har jag sett det som angeläget att pröva den scen som redan finns. Men jag har noterat, vilket jag också sade i svaret, att intresset för detta alternativ är begränsat. Och det är naturligtvis en komplicerande faktor i detta sammanhang.

Anf. 24 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Det medför naturligtvis betydligt lägre kostnader att använda en scen som redan finns och som har ändamålsenliga lokaler. Men eftersom intresset är så stort – vilket vi båda är överens om – och dessutom är i växande, vore det kanske idé att också titta något på andra lösningar. Man kommer inte längre om man har motstånd från lokala intressenter som skall vara med och betala.

För någon vecka sedan hade jag en interpellationsdebatt med utbildningsminister Bodström där vi diskuterade Danshögskolans behov av lokaler. Det

vore kanske av värde att t. ex. byggnadsstyrelsen och utbildningsdepartementet tittade närmare på möjligheten att samordna. Det är klart att det blir kostsamt att bygga nytt. Men när det är fråga om ett så gott som tomt hus blir det kanske ändå lägre kostnader än om man skall behöva riva inne i huset och sedan bygga under helt andra förutsättningar.

Jag tackar för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1987/88:198 om kafferostningsmetoderna

Anf. 25 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Eva Zetterberg har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder med anledning av att den metod som mest används för att rosta kaffe inte förefaller stå i överensstämmelse med god livsmedelshantering.

I juni 1985 uppdrog regeringen åt lantbruksstyrelsen och statens livsmedelsverk att i samråd utreda verkningarna av direkt varmluftstorkning av livsmedel, spannmål och foder samt att föreslå de åtgärder som kan behövas. Uppdraget innefattade också direktrostning av kaffe. Bakgrunden till regeringens uppdrag var den risk som finns för att direkttorkade eller direktrostade produkter kan förorenas av skadliga förbränningsprodukter och därigenom innebära en hälsorisk för konsumenten.

Myndigheterna lämnade en slutredovisning av uppdraget i juli i år. Förslaget har remissbehandlats och bereds nu inom regeringskansliet.

Anf. 26 EVA ZETTERBERG (vpk):

Herr talman! Jag tackar jordbruksminister Mats Hellström för svaret på min fråga.

Vad vore det politiska livet i Sverige utan kaffe? Själv har jag svårt att tänka mig ett liv utan att dricka mycket kaffe, trots att detta i olika forskningsrapporter framställts som mindre hälsosamt. Men när det nu förekommer rapporter om att kaffe rostas i avgaser av dieselolja eller eldningsolja, är vi nog många som har reagerat och börjat fundera över påtåren.

I livsmedelsverkets rapport från sommaren 1987 har man ingående diskuterat olika metoder för torkning och rostning av kaffe och spannmål. När det gäller kaffe förefaller man ha funnit att rostning i höga temperaturer leder till att cancerframkallande ämnen kan bildas. Trots detta vill man inte göra några egentliga rekommendationer. Hur kommer det sig då, Mats Hellström, att flera kafferosterier har övergått till att rosta med gasol, som anses vara en mer förädlad form?

Jag kan för övrigt glädja ledamöterna med att handelsbolaget Sackeus – som på solidaritetens grund importerar kaffe från Nicaragua, Angola och Tanzania – sedan länge har anlitat ett rosteri som just använder gasol.

På livsmedelsverket uppger man att forskning kring kafferostning är svårt att genomföra. Det behövs förmodligen längre tid än den som utredningen

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

*Om bristen på frö- och
plantmaterial i de nord-
ligaste skogsområdena*

har gett möjlighet till, för att man skall kunna se vilka eventuella skadliga effekter som rostningsmetoderna kan leda till. Jag undrar därför om jordbruksministern vid regeringens beredning kommer att se till att fortsatt forskning blir möjlig på detta område.

Anf. 27 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag delar helt Eva Zetterbergs synpunkt om att det är mycket svårt att tänka sig livet utan kaffe.

Men för att vara allvarlig så är detta givetvis ett allvarligt problem. Det är därför regeringen har tagit dessa initiativ.

Den sista remissen inkom så sent som den 27 november. Det är en mycket viktig remiss, inte minst mot bakgrund av det som Eva Zetterberg nyss tog upp, nämligen forskningen. Jag syftar på Sveriges lantbruksuniversitetets remiss.

Vi avser givetvis att ge frågan största möjliga prioritet. Det är en viktig fråga. Men som tidigare sagts bereds den nu. Vi måste givetvis också analysera de remisser som kom så sent som i slutet av förra månaden.

Anf. 28 EVA ZETTERBERG (vpk):

Herr talman! Jag tolkar detta som ett löfte om att man även framdeles kommer att granska metoderna närmare och att man kommer att ha en fortsatt bevakning på detta område. Tack för det!

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1987/88:231 om bristen på frö- och plantmaterial i de nordligaste skogsområdena

Anf. 29 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Paul Lestander har frågat mig vilka åtgärder regeringen planerar för att lösa problemet med bristen på frö- och plantmaterial för de nordligaste skogsområdena.

I Sverige gäller sedan länge att exploaterande skogsbruk inte accepteras. Det innebär bl. a. att det måste vara möjligt att åstadkomma återväxt av ny skog efter en avverkning. De särskilda svårigheterna med skogsförnyring i svåra klimatlägen i Norrlands inland har motiverat krav på särskilt tillstånd för avverkning där. Om det inte finns tillgång till lämpligt frö eller plantor skall tillstånd inte heller ges till avverkning.

Bristen på hårdigt frö- och plantmaterial för dessa områden är ett mycket allvarligt problem. Det senaste goda fröåret för tall av lämpligt ursprung var år 1983, och de befintliga lagren av tallfrö är nästan slut. I ett längre perspektiv skulle detta, om ingenting görs, påverka skogsnäringen i Norrland negativt och då särskilt inlandet.

Storskogsbruket svarar normalt självt för sin frö- och plantförsörjning. I övrigt har skogsstyrelsen till uppgift att tillgodose det behov som finns. Det förekommer sedan många år ett välorganiserat samarbete på området. Bl. a. satsar man gemensamt på fröplantager som skall förse också de svåra

klimatlägena med frö. Det tar emellertid lång tid innan plantagerna ger tillräckligt med frö. Därtill kommer att det nödvändiga förbudet mot användning av contortatall i dessa områden förstärker problemen. Skogsstyrelsen har därför tillsammans med domänverket inlett ett samarbete med motsvarande finska organ i syfte att importera frö från Finland.

Skogsstyrelsen och skogsbrukets företrädare arbetar alltså intensivt med problemet. Regeringen följer frågan med största uppmärksamhet.

Anf. 30 TALMANNEN:

Då Paul Lestander är förhindrad att närvara medger jag att Tore Claeson får ta emot svaret.

Anf. 31 TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för ett uttömmande och bra svar.

Från vpk:s sida har vi i olika sammanhang anfört vissa betänkligheter mot contortatallen. Vi har uttryckt farhågor för användning av contortatall i vissa av de fjällnära skogarna.

Det förefaller nu som om trädslaget inte passar i höglägen norr om 64:e eller 65:e breddgraden. Den korta sommaren med ljusa nätter, den tidiga och svala hösten och den ibland tunga snön under vintern ställer till problem. Det finns bara ett mindre antal äldre contortaplanteringar på högt belägna skogsmarker. Man har haft skiftande erfarenheter beträffande överlevnads-möjligheterna. De senaste rönen tyder emellertid på att contorta är ett mindre bra alternativ till svensk tall inom zoner med mycket kargt klimat.

Av jordbruksministerns svar framgår nu att det inte ges tillstånd till avverkning om det inte finns tillgång till lämpligt frö eller lämpliga plantor. Det är i och för sig allvarligt, eftersom det betyder att avverkningen kommer att minska med ca 100 000 m³ per år, enligt uppgifter jag har fått.

Jordbruksministern säger samtidigt att man nu har tagit kontakt med och inlett samarbete med Finland, i syfte att importera frö från Finland. Jag tror att det är bra och att det är riktigt att man främst inriktar sig på Finland och Sovjetunionen då det gäller att få frö och plantor för att klara återplanteringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på frågorna 1987/88:254 och 259 om försäljningen av svenska äpplen

Anf. 32 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Kaj Larsson har frågat om regeringen tänker förändra jordbruksnämndens beslut om öppningsdag för importen av äpplen så att svenskodlad frukt kommer att säljas till konsumenterna och inte till industrin. Karl Erik Olsson har frågat om regeringen avser att vidta några åtgärder, eftersom hävdandet av importstoppet inte synes överensstämma med de riksdagsuttalanden i vilka enighet rått om värdet av svensk fruktodling.

Regleringen av äppelimporten infördes i sin nuvarande form i början av 1950-talet. Tidpunkt för importens frisläppande beslutades av jordbruksnämnden sedan odlare och handel kommit överens. Om parterna inte kan enas om ett datum fastställs detta av nämnden. Beslutet grundas på en bedömning av tillgången på svenska äpplen – kvantitet, kvalitet, sortiment och priser.

Sedan odlarna och handeln inte kunnat enas beslutade jordbruksnämnden i förra veckan att öppningsdatum denna säsong skall vara den 16 december.

Sveriges Yrkesfruktodlares Riksförbund har överklagat jordbruksnämndens beslut. Regeringen tog i går ställning till överklagandet. Regeringen delar nämndens uppfattning att gränsen bör öppnas tidigt eftersom skörden i år är mindre än normalt. Med hänsyn till nya bedömningar av lagersituationen har emellertid regeringen funnit att importstoppets hävande bör skjutas fram tolv dagar. Öppningsdatum har därför fastställts till den 28 december. Det är nästan en månad tidigare än föregående säsong. Om särskilda skäl föreligger får jordbruksnämnden besluta om en tidigare öppningsdag. Detta kan t. ex. förledas av förändringar i lagersituationen.

Enligt den ordning som för närvarande gäller får såväl fruktodlarna som handeln anses ha ett ansvar för försörjningen av äpplen till den svenska marknaden. Odlarna har sagt sig kunna förse handeln med äpplen inför julen. Det är viktigt att alla parter nu lever upp till sitt ansvar mot konsumenterna.

Jag vill ta detta tillfälle i akt att påminna om att den reglering av importen av äpplen och päron vi sedan länge tillämpar utsatts för kritisk granskning internationellt. Frågan om denna importregim kommer att behandlas inom ramen för den pågående GATT-rundan.

Anf. 33 KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret.

I och med beslutet i går så kan äppelkriget bedömas vara avslått, i varje fall för denna gång. Det är inte självklart att det rör sig om ett fredsslut, det kanske bara är ett eld upphör. Jag är inte heller riktigt säker på om regeringen i detta sammanhang är part på ena sidan eller om den har gått in som medlare. Huvudsaken är dock att resultatet har blivit gott.

Det förtjänar att påpekas att detta har väckt en viss uppmärksamhet. Jag hoppas att den stimulerar debatten om kvalitet på äpplen och ökar efterfrågan på svensk frukt. Den svenska frukten har producerats med mindre bekämpningsmedel. Den svenska frukten är ovaxad och obestrålad. Det är viktigt att man vet om det på alla håll i samhället.

Jag vill gärna fästa uppmärksamheten på att vi i jordbruksutskottet i våras var överens om att svensk fruktodling har stort värde. Med sina fina smakegenskaper och sin goda kvalitet ger den svenska frukten ett viktigt tillskott till folkhushållet. Fruktodlingen är också viktig från sysselsättnings-synpunkt.

Med hänvisning till detta vill jag fråga jordbruksministern vad han kommer att göra för att den här tråkiga situationen inte skall återupprepas och hur han skall medverka till att jordbruksnämnden följer de intentioner som jordbruksutskottet och riksdagen i våras uttalade om att det skall föras

en debatt och ett samtal mellan parterna så att det inte blir konfrontation.

Med anledning av de sista orden i jordbruksministerns svar, om GATT-förhandlingarna, vill jag också fråga om det inte nu är angeläget att ta allvarligare på principen att importerade livsmedel skall underställas samma krav och samma kontroll som svenska livsmedel och om man inte måste följa regeln att produkter som är producerade på ett i Sverige förbjudet sätt inte skall importeras. Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta i det avseendet?

Anf. 34 KAJ LARSSON (s):

Herr talman! Först ett tack till jordbruksministern för ett positivt svar.

Det var glädjande då jag i går fick veta att regeringen ändrat jordbruksnämndens beslut. Det var inte bara jag som mottog detta besked med glädje, utan hela Österlen och många, många konsumenter. Nu kan det bli svenska äpplen på borden i jul!

Ja, äppelkriget är slut, kan man läsa i pressen i dag. Om det nu har varit ett krig, måste det vara viktigt att framöver förhindra att sådana risksituationer uppstår. Därför vill jag påstå att det beslut som riksdagen fattade i våras och som Karl Erik Ölsson åberopade, som står i jordbruksutskottets betänkande 20, är något som jordbruksnämnden måste leva upp till. Det står bl. a. att det enligt utskottets mening är "värdefullt att jordbruksnämnden tagit initiativ till samtal med parterna för att informera sig om och närmare analysera den mångfacetterade bilden av det faktiska läget på fruktmarknaden. -- -- Enligt utskottets mening är det angeläget att samtalen resulterar i en kartläggning som möjliggör förbättrade kommunikationer mellan parterna och ett förtroendefullt klimat vid överläggningarna."

Vad har då hänt? Jordbruksnämnden kom in i bilden först när det var aktuellt med förlikning. Inför nästa års förhandling är det därför viktigt att jordbruksministern ser till att den skrivning jag åberopat kommer att efterlevas och på så vis förhindrar att sådana här situationer uppstår.

Fruktodlingen i Skåne, speciellt på Österlen, är en betydelsefull näringsgren som sysselsätter många människor. Inte bara odlare utan även många andra sysselsätts med plockning, sortering, packning och hantering. Därför är det viktigt att den svenska frukten kommer konsumenten till del såsom konsumentfrukt. På så vis kan lönsamheten hållas på en rimlig nivå och fruktodlingen i Sverige leva vidare.

Herr talman! Det är av flera anledningar viktigt att värna om den svenska fruktodlingen.

Jag är glad över att jordbruksministern -- --.

Här avbröts talaren med klubbslag av talmannen, då den för anförandet medgivna tiden överskridits.

Anf. 35 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill erinra om att det fördes en rätt intensiv debatt vid jultid förra året om att det var dålig kvalitet på de svenska äpplena.

Jag har sedan i somras klart uttryckt till både odlarna och handeln att jag anser det viktigt att de kan samarbeta så att man tillsammans kan förse de

svenska konsumenterna med svenska äpplen inför denna julsäsong. Jag har drivit den linjen sedan i somras, och det är samma linje som har blivit regeringens beslut i går.

Det är olyckligt att det under en lång tid har förekommit konfrontation mellan odlarna och handeln, en konfrontation som också handlat om verklighetsbilden: hur mycket finns det egentligen i lager, vilka är möjligheterna att förse marknaden med hygglig kvalitet? Det är inte bra för konsumenterna när det uppstår den här typen av konfrontation och svårigheter att få grepp över hur det verkliga läget ser ut. Därför vill jag upprepa den maning jag har givit till odlarna och handeln, att i stället samarbeta till konsumenternas fromma.

Det underlättar ju inte heller för jordbruksnämnden när den skall fatta beslut att parterna har så olika positioner i fråga om hur läget verkligen ser ut. På detta område liksom på många andra finns det skäl att få fram en bättre verklighetsbild både för att underlätta beslut av jordbruksnämnden och för att underlätta för konsumenterna att få fram bättre kvaliteter.

Till Karl Erik Olsson vill jag också säga att hans extrafråga om importen av frukt och de villkor som gäller därvid faktiskt är identisk med den fråga jag skall besvara om ett ögonblick. Jag hoppas han kan stanna kvar i kammaren och lyssna på mitt svar då.

Anf. 36 KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag vill gärna säga, att när jordbruksministern varit nere i Kristianstads län och gjort sina uttalanden i somras, var man ganska nöjd över det besked man hade fått. I Kristianstads län ligger förvisso också Österlen, Vilan och Bjäre. I länet har vi ungefär 70 % av den svenska äppelproduktionen. Man var orolig över att det skulle visa sig att myndigheterna inte följde de tankegångar som hade aviserats. Nu har regeringen visat att det blir annorlunda. Då är frågan hur man skall komma till rätta med detta nästa gång. Jag vill upprepa frågan: Vad kan man göra för att få en bättre tingens ordning, både i relationerna mellan parterna och i fråga om jordbruksnämndens agerande?

Jag skall med nöje lyssna på svaret på den andra frågan, vad som gäller för importen. Dess värre har jag inte möjlighet att kommentera den enligt de regler som gäller här i kammaren, men vi får säkert anledning att återkomma. Det är viktigt att kraven skärps för importerad frukt och importerade livsmedel.

Anf. 37 KAJ LARSSON (s):

Herr talman! Jag tror, herr jordbruksminister, att om jordbruksnämnden hade fört de samtal som åberopades i jordbruksutskottets betänkande, som riksdagen ställde sig bakom, hade inte den här situationen uppstått. När man förra året skulle fastställa datumen hade vi nästan samma problem. Det var därför jordbruksutskottet gjorde denna skrivning, och det var därför riksdagen ställde sig bakom den. Därför vill jag än en gång understryka vikten av att detta riksdagsbeslut efterlevs i fortsättningen och att jordbruksnämnden för sina samtal på ett tidigare stadium, innan förhandlingarna kommer i gång, så att inte jordbruksnämnden kommer in i bilden som en förlikningsman.

Anf. 38 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Karl Erik Olsson frågade hur man skall få en bättre tingens ordning, vilket också låg i Kaj Larssons fråga.

Det viktigaste är enligt min mening att branschen måste ta sig samman och komma fram till andra typer av överläggningar mellan odlarna och handeln. Jag kommer att ta upp detta i de överläggningar som jag har aviserat att jag tänker ha med handeln under våren, och givetvis också med odlarna. Det är först när man kan få en något så när väl avstämd bild av verkligheten som jordbruksnämnden får vettiga förutsättningar att fatta beslut.

Anf. 39 KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! En nyckelfråga i sammanhanget är att det är två parter inblandade, nämligen odlarna och handeln. Jag vill hänvisa till vad vi sade i jordbruksutskottet förra året, att det hade varit värdefullt om jordbruksnämnden hade tagit initiativ till samtal med parterna för att informera sig om och närmare analysera den mångfacetterade bilden av det faktiska läget på fruktmarknaden".

Jag skulle vilja fråga jordbruksministern om igen om han är beredd att medverka till att jordbruksnämnden tar ett tidigt initiativ för att kanske fungera som en katalysator i resonemangen mellan de båda parterna, vilket kan vara nödvändigt för att få till stånd det agerande som krävs från branschen och handeln.

Anf. 40 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Naturligtvis är det bättre om jordbruksnämnden gör det. Men jag tycker också att det inte alltid skall vara så att staten skall behöva ta initiativ för att en bransch skall sätta sig samman och få fram siffror och uppgifter som man något så när kan stämma av mot varandra för att på det viset medverka till att konsumenterna får hyggliga äpplen. Nu får konsumenterna hyggliga äpplen, genom de beslut vi har tagit i går.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1987/88:267 om fruktimporten

Anf. 41 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Ingvar Eriksson har frågat mig vad jag tänker göra med anledning av att import av frukt förekommer till Sverige, vilken i produktion och lagring utsätts för ämnen som i Sverige är förbjudna.

Jag svarade den 16 november i år på en interpellation av Alf Svensson med delvis likartat innehåll. I det svaret beskrev jag bl. a. livsmedelsverkets kontroll av importerad frukt. Jag nämnde också att kemikalieinspektionen och livsmedelsverket arbetar kontinuerligt med frågorna om att kunna sänka gränsvärdena för bekämpningsmedel i bl. a. frukt, att det för närvarande pågår en intensifierad genomgång hos myndigheterna av användningen av bekämpningsmedel och att myndigheternas verksamhet på området nu synkroniseras. Genomgången, som avser frågorna om både godkännande

Om fruktimporten

Anf. 42 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret på min fråga. Frågan framställdes med anledning av att en representant för en av våra handelskedjor i radions nyhetssändning tisdagen den 8 december framhöll att kvaliteten på svensk frukt var dålig. Det skulle vara ett av skälen till tidigareläggandet av upphävandet av importstoppet. Vidare har handelsrepresentanter vid förhandlingar om påbörjandet av importen ifrågasatt kvaliteten på svensk frukt. Frågan om importen har nu alltså lösts, och det är tillfredsställande.

Herr talman! Den svenska frukt som finns kvar är av hög kvalitet. Men vad är då kvalitet? Debatten om användningen av bekämpningsmedel är i fokus. Det kan här konstateras att svenska fruktodlare inte har möjlighet att använda många av de kemiska medel som importerad frukt är behandlad med. I Sverige är det ur lagringssynpunkt inte heller tillåtet att efterbehandla skörden. Därför är våra odlare irriterade. Man accepterar de krav som livsmedelsverket och kemikalieinspektionen har ställt, men man accepterar inte att det samtidigt importeras frukt som är behandlad på annat sätt än den svenska frukten.

Med tacksamhet konstaterar jag att jordbruksministern här har lovat att kraven skall skärpas och att besked om detta skall komma våren 1988. Men jag vill ändå fråga jordbruksministern: Är jordbruksministern då också beredd att se till att de livsmedelskontrollerande myndigheterna snabbt går in och klart deklarerar att svenskproducerade äpplen och andra livsmedel är av hög kvalitet samt redogör för förhållandena när det gäller den svenska livsmedelsproduktionen, med hänsyn till användningen av hjälpmedel?

Anf. 43 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Det pågår, som sagt, ett arbete för att åstadkomma skärpningar. Just i dag sitter faktiskt representanter för livsmedelsverket och kemikalieinspektionen och diskuterar de skärpningar som jag nämnde i mitt svar. Från livsmedelsverkets sida går man också igenom t. ex. frågor som gäller de åtgärder som har vidtagits när det gäller importerade äpplen och som vi inte vidtar. Jag avser exempelvis vaxningen. Det är ju vaxningen som gör att äpplena ser så vackra och polerade ut. Livsmedelsverket arbetar även med frågor som gäller effekterna av denna vaxning.

Vidare vill jag som svar på Ingvar Erikssons frågor om kvaliteten säga att debatten har varit mycket överdriven. Man pekar t. ex. på det faktum att svenska äpplen ur kemikaliesynpunkt är bättre än utländska i alla avseenden. Resultatet av de analyser som har gjorts i år av de ämnen som har varit mest omdiskuterade – kaptan, folpert och benomyl – visar att läget sammantaget är sämre för svenska äpplen än för importerade när det gäller överskridandet av gränsvärden. Generellt sett är det ingalunda så, att svenska äpplen har mindre av kemikalierester än utländska äpplen. Detta gäller i de fall där det finns gränsvärden. Beträffande årets frukt är det tyvärr så, att de svenska äpplena sammantaget är sämre än de utländska när det gäller förekomsten av nämnda ämnen.

Anf. 44 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Normalt föreligger det mycket stora skillnader i detta sammanhang. Importerad frukt och importerade grönsaker över huvud taget, där man har hittat rests substanser, skiljer sig alltså avsevärt från den svenska odlingen. Detta är dokumenterat sedan lång tid tillbaka. Jag trodde att jordbruksministern hade det klart för sig.

I detta sammanhang är det viktigt att konstatera att de svenska odlarna har mycket mindre möjligheter att använda olika medel. Det är nämligen ett mycket begränsat antal medel som de får använda. Det är just med hänsyn till detta som man kräver att svensk resp. utländsk frukt behandlas lika i större utsträckning än som tidigare varit fallet.

Jag fick inte något riktigt svar på min fråga om de livsmedelsvårdande myndigheterna. Det är mycket viktigt att dessa går in och informerar allmänheten om saken. Det gäller ju att ge allmänheten korrekt information för att undvika att debatten blir snedvriden. Här kan jordbruksministern bidra till att förbättra klimatet i framtiden både för konsumenterna och för producenterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1987/88:281 om åtgärder för att underlätta generationsskiften inom familj jordbruk

Anf. 45 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Gunvor Norberg har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att underlätta generationsskiften inom familj jordbruken.

Regeringen är medveten om de problem som kan uppkomma i samband med generationsskiften och nyetableringar inom jordbruket.

I riksdagens beslut år 1985 om livsmedelspolitiken behandlades bl. a. frågan om högt skuldsatta jordbrukares problem, det regionala rationaliseringsstödet och frågan om investeringar i för flera fastigheter gemensamt huvudavlopp i Norrbottens län. Även frågan om hur man i framtiden med risk för stigande kapitalkostnader skall få till stånd en nyetablering inom jordbruket utan tillgång till ett mycket stort eget kapital togs upp till behandling. Enligt riksdagsbeslutet har lantbruksstyrelsen att följa utvecklingen vid högt skuldsatta jordbruksföretag och att till regeringen redovisa behovet av åtgärder.

Regeringen uppdrog den 27 juni 1985 åt lantbruksstyrelsen att i samband med redovisningen av frågor beträffande högt skuldsatta jordbrukares problem även utvärdera etableringsstödet. I uppdraget ingick också att lämna förslag beträffande det regionala rationaliseringsstödet och frågan om investeringar i för flera fastigheter gemensamt huvudavlopp i Norrbottens län.

Lantbruksstyrelsen har i oktober 1987 lämnat en rapport till regeringen som behandlar problem i samband med nyetablering och hur nyetablering skall kunna underlättas. Under arbetets gång har överläggningar skett med företrädare för Lantbrukarnas riksförbund.

Rapporten bereds för närvarande i regeringens kansli.

Anf. 46 GUNVOR NORBERG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret. Det är verkligen i elfte timmen som regeringen insett vilka problem det här är för Sveriges lantbruk.

Den sneda åldersfördelningen bland lantbrukarna och den kraftiga minskningen av nyetableringar och generationsskiftet under senare tid oroar. Därför krävs det snabba åtgärder. Men det kanske har varit, och kanske är, regeringens målsättning att få bort en hel del jordbruksföretag. Mer än varannan brukare i dag är över 50 år, och ca 2 500 brukningsenheter försvinner årligen. Vad kan det bero på?

Jag vill göra jordbruksministern uppmärksam på några saker som gör att så få unga vill satsa på jordbruk i dag:

1. Regeringens alltför kortsiktiga jordbrukspolitik skapar oro och svårigheter när det gäller att planera. För en positiv utveckling fordras det en framtidstro, men dagens lantbrukare saknar en sådan.

2. Lönsamheten är dålig. Enligt Föreningsbankens lantbruksbarometer som presenterades denna vecka fortsätter lönsamheten att försämrats också i höst, i jämförelse med den barometer som presenterades i våras. Undersökningen visar att 23 % av lantbrukarna gör förluster. Nästan var tionde lantbrukare har stora betalningssvårigheter.

3. Höga marknadspriser på jordbruksföretag gör det svårare för yngre generationer att överta ett jordbruk, särskilt om den unge måste lösa ut ett eller flera syskon.

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att hålla marknadspriserna nere?

Jag tycker att jordförvärvslagens utformning borde ses över. I vissa områden är medelåldern mycket hög, och jag vill fråga vad detta betyder i förhållande till kampanjen Landsbygd 90.

Anf. 47 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Remisstiden har ännu inte gått ut för den rapport som lantbruksstyrelsen har avgivit, och regeringen får först se på remissvaren, innan besked kan ges i de konkreta frågorna.

Det är litet synd att Gunvor Norberg vill göra partipolitik av detta, när hon hävdar att det skulle vara regeringens kortsiktiga politik som skapar svårigheter för generationsskiftet. Därmed hjälper hon verkligen inte saken, och frågan är betydligt större än så.

Jag skulle kunna kontra – även om jag ogärna gör det, eftersom detta inte är en fråga som man behöver bolla med partipolitiskt – med att det nog var lockelserna till hög skuldsättning under 70-talet som försatte många jordbrukare i en mycket brydsam och svår ekonomisk situation. Det kan ha medverkat till att försvåra lösningen av denna typ av problem. Jag tycker alltså att problemet är för allvarligt för att bolla med det på det sätt som Gudrun Norberg gjorde.

Jag vill peka på ett viktigt inslag i regeringens politik som kan underlätta generationsskiftena, trots att det är ett svårt problem. I Norrland är gårdarna oftast väsentligt mindre än i resten av landet, och det leder till svårigheter för

många unga jordbrukare att bedöma om de skall ta över föräldrarnas gård. Många gör det inte, och det har lett till nedläggning av jordbruk. Med de Norrlandssatsningar som regeringen har gjort och som har vunnit gott gensvar vill vi bredda möjligheten att klara en rimlig ekonomisk tyngd i själva jordbruksföretaget genom kombination med annan verksamhet. Även om jordbruksdelen är för liten för att den unge jordbrukaren skall kunna säga att han tar över pappas eller mammas gård, underlättas nu hans möjligheter att kombinera detta jordbruksföretag med annan sysselsättning, för att han skall få en god ekonomisk stabilitet i hela företaget. Det är en åtgärd som underlättar generationsskiften.

Anf. 48 GUNVOR NORBERG (c):

Herr talman! Det finns säkert mycket att tala om inom detta område. Det här är bara en enkel fråga, som jag har möjlighet att ta upp under min tid i riksdagen. Det största problemet är nog ändå detta att marknadspriserna har blivit så höga, på grund av att många kapitalstarka företag och enskilda personer, ibland i syfte att skatteplanera, betalar skyhöga priser. Det kan innebära att en granne som tidigare haft jordbruket som arrende inte kan hänga med.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1987/88:274 om integritetsskyddet för låntagare vid biblioteken

Anf. 49 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Margareta Mörck har frågat mig vilka åtgärder som kan vidtas för att skydda integriteten hos den enskilda låntagaren vid biblioteken.

Som Margareta Mörck angett är det i dag möjligt att få del av bibliotekens låntagarregister. Det finns inte någon särskild sekretess för dessa uppgifter.

Göteborgs biblioteksnämnd har begärt att det skall införas en regel om sekretess för bl. a. uppgifter i låntagarregistren. Framställningen har sänts ut på remiss, men alla svar har ännu inte kommit in. Ärendet skall nu beredas i regeringskansliet.

Anf. 50 MARGARETA MÖRCK (fp):

Herr talman! Tack för svaret!

Allt fler bibliotek lägger över sina utlåningsrutiner på data. Låntagarna får bättre service, och personalens arbete underlättas. Datoriseringen gör det möjligt att snabbt och enkelt få fram uppgifter om vilka böcker eller andra media som lånats hem av olika personer. För att biblioteken skall kräva in böcker där lånen förfallit finns låntagarnas adresser registrerade.

Biblioteken är en del av den kommunala förvaltningen, och nämnda register är därför offentlig handling. Tvånget att lämna ut information från dessa till utomstående på begäran upplevs dock som mycket obehagligt av bibliotekspersonalen. Traditionellt iakttar biblioteken största möjliga diskretion när det gäller hantering av boklånen. Biblioteken är de enda

institutionerna i samhället där alla utan kostnad har tillgång till den fria debatten.

Låntagarnas integritet måste skyddas, annars finns det risk för former av åsiktsregistrering. Genom att gå igenom en låntagares hemlån kan man kartlägga intresseområden.

Flera bibliotek i landet, med Göteborgs stadsbibliotek i spetsen, har alltså hos justitiedepartementet anhållit om att sekretesslagen utvidgas till att gälla också den allmänna biblioteksverksamheten.

Jag känner till att remissomgången är genomförd. Enligt uppgift har tillfrågade bibliotek, Bibliotekstjänst, Tal- och Punktskriftsbiblioteket, Svenska kommunförbundet, statens kulturråd samt berörda fackförbund bifallit begäran om sekretesskydd. Är inte denna stora opinion tillräcklig för att justitieministern skall allvarligt överväga att sådant skydd införs för biblioteksverksamheten?

Anf. 51 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Remissvaren visar att det finns en stor skillnad mellan uppfattningarna i denna fråga. Jag vill läsa upp vad datainspektionen säger, för det är trots allt ett mycket tungt remissvar. Datainspektionen avstyrker förslaget.

”Rätten att ta del av allmänna handlingar är grundlagsfäst. Inskränkning i denna rätt kan ske bl. a. om det generellt sett föreligger en påtaglig risk för att offentligheten leder till skada eller men för den enskilde. Det är mot den bakgrunden kravet på sekretess för boklån skall bedömas.

Datainspektionen delar visserligen biblioteksnämndens uppfattning att det inte kan anses föreligga ett allmänt intresse av att ta del av enskilda personers boklån. Enligt inspektionens uppfattning är emellertid detta förhållande inte ett tillräckligt skäl för att införa en begränsning av gällande offentlighet inom det allmänna biblioteksväsendet som utan svårigheter verkat utan sekretesskydd under många år. De i hemställen påtalade olägenheterna förefaller endast vara exempel på enstaka och udda situationer då den enskilde skulle kunna lida skada eller men av att uppgifterna om hennes boklån är offentliga. Det har inte visats föreligga ett mer allmängiltigt hot mot den personliga integriteten.”

Min personliga uppfattning stämmer ganska väl överens med den som datainspektionen har redovisat.

Vi skall självfallet överväga detta mycket noga i departementet och ta del av alla remissinstanser innan vi tar ställning. Det finns naturligtvis en risk för integritetsintrång när det gäller de register som förs på data, men där borde man kunna komma till rätta med problemen genom att datainspektionen utfärdar särskilda föreskrifter.

Anf. 52 MARGARETA MÖRCK (fp):

Herr talman! Det är riktigt att det än så länge – jag vill betona det – bara har varit i enstaka fall som någon har försökt få ut sådana här uppgifter. Men kulturrådet säger i sitt remissvar att allmänhetens förtroende för biblioteken skulle allvarligt kunna skadas av några enstaka fall av offentliggörande. Detta är ganska viktigt – det behöver alltså inte inträffa många fall för att en person skall känna sig hotad.

Det visar sig också att t. ex. invandrare och flyktingar upplever detta som mycket besvärande och känner sig rädda, när de förstår att lånen registreras på data. Det kan absolut inte vara meningen att de skall avskräckas från att låna, när denna fina möjlighet finns.

I sekretesslagen behandlas enskilda personers förbindelser med t. ex. SJ och televerket, som är sekretessbelagda. Det borde vara på samma sätt med enskildas mellanhavanden med biblioteken.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1987/88:224 om riksinternatens lärarutbildning

Anf. 53 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Ingrid Sundberg har frågat mig om jag inte tagit hänsyn till riksdagens uttalande (UbU 1985/86:13) innebärande rätt för lärare vid riksinternaten till statliga medel för fortbildning eller om medel till riksinternatens lärarfortbildning kommer att utgå under innevarande budgetår.

Jag vill då först erinra om att utbildningsutskottet i sitt betänkande fann det motiverat att regeringen, i anslutning till beredningen av ärendet angående fortbildningens framtida organisation, närmare skulle överväga möjligheterna att med statliga medel bereda lärare vid riksinternatskolorna möjlighet till fortbildning. Vidare uttalade utskottet att det ankommer på regeringen att föreslå hur medel för ändamålet skall beräknas.

I budgetpropositionen för 1987/88 anmälde jag under anslaget till fristående skolor på gymnasial nivå att effekterna av nu gällande bestämmelser för lärarfortbildning inom det allmänna skolväsendet var under utredning. I avvaktan på resultatet av detta arbete var jag inte beredd att ta ställning i denna fråga.

De sakkunniga som svarat för översynsarbetet har lämnat sina förslag, och jag avser att föreslå regeringen att återkomma till riksdagen i frågan i 1988 års budgetproposition.

Anf. 54 TALMANNEN:

Då Ingrid Sundberg är förhindrad att närvara, medger jag att Görel Bohlin får ta emot svaret.

Anf. 55 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret.

Riksdagen gjorde under riksmötet 1985/86 ett uttalande som måste tydas på så sätt att riksdagen ansåg att rätt till statliga medel för fortbildning av lärare vid riksinternaten förelåg. Svaret tyder tyvärr på att man hänvisade till en utredning. Därmed skulle innebörden vara att något statligt stöd för innevarande budgetår inte skulle utgå. Jag vill gärna ha ett förtydligande på den punkten, för jag tycker att det egentligen är en självklarhet att det skall utgå stöd för fortbildning till riksinternatens gymnasielärare.

För det första måste riksdagens uttalande tydas som i hög grad anvisande för regeringen. För det andra är behovet av fortbildning väl så stort för

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

*Om statsbidragen till
resor för gymnasie-
skolans elever*

riksinternatens lärare som för andra gymnasielärare. Eleverna utgörs av utlandssvenska barn, med alla de svårigheter som det kan föra med sig, t. ex. splittrade familjer och inte sällan språkproblem. En annan grupp elever är barn i splittrade familjer – splittrade på grund av skilsmässa. Även en sådan situation är extra krävande för lärare. Dessa barn lever och bor, ja, tillbringar hela sin tid inom skolan. Det är också särskilt påfrestande för läraren, som får fungera i något av en föräldraroll.

Jag vill gärna ha ett förtydligande av om det inte finns möjlighet att även under detta budgetår ge ett stöd för fortbildningen. Det skulle röra sig om ett anslag på ungefär 200 000 kr. Det är ändå fråga om riksinternat. Bara det att man utsett skolorna till riksinternat är en markering av statens ansvar.

För övrigt har ministern hänvisat till en utredning angående fristående skolor. Riksinternaten är något alldeles speciellt.

Anf. 56 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag delar uppfattningen att riksinternatens lärare skall ha del av fortbildningsanslaget. Men jag kan i dag inte gå längre än att hänvisa till den kommande budgetpropositionen.

Anf. 57 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Det måste jag tyda som att årets elevkull och även nästa års elevkullar går miste om de bättre kunskaper och insikter som lärarna får genom fortbildningen. Jag vill trots allt vädja till utbildningsministern att överväga om det inte inom ramen för något av de anslag som redan finns i den tidigare budgeten kan finnas möjlighet att ge de två riksinternaten detta stöd.

Överläggningen var härmed avslutad.

**16 § Svar på fråga 1987/88:273 om statsbidragen till resor för
gymnasieskolans elever**

Anf. 58 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Agne Hansson har frågat mig om vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att åstadkomma ökad rättvisa åt Kalmar län och övriga glesbygdslän i fråga om statsbidragsgivningen till resor för gymnasieskolans elever.

Länstrafikbolagen får ett statsbidrag mot att de tar ansvar för gymnasieelevernas resor. Fr. o. m. i år fördelas statsbidraget till länstrafikbolagen efter kostnaden för månadskort och antalet resande elever i varje län. Dessförinnan grundade sig fördelningen på en schablon, som delvis byggde på SJ:s biljettpriser. Principerna för den fördelningen är numera inte aktuella. De upplevdes som orättvisa av många länstrafikföretag. De nya fördelningsprinciperna bygger på en överenskommelse mellan centrala studiestödsnämnden, Kommunförbundet, Landstingsförbundet och Svenska lokaltrafikföreningen. Den senare är länstrafikföretagens egen organisation.

Anf. 59 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret, men det var inte särskilt uppmuntrande. Det utbildningsministern svarar är i praktiken att han och regeringen har avsatt en summa pengar till statsbidrag avseende gymnasieskolans elever. Hur de sedan fördelas över landet, mellan länen och länstrafikbolagen, struntar han och regeringen i. Jag måste säga att jag tycker att det är lättvindigt och oansvarigt av regeringen att handla så mot de svaga regionerna i landet.

Det rör sig inte om små förändringar i statsbidragssystemet. Det är förödande förändringar ur de svaga regionernas synpunkt. Kalmar län drabbas värst av alla, som i så många andra sammanhang. För oss som bor i det länet betyder det ett statsbidragsbortfall på 3 milj. kr. Det innebär att Kalmar län förlorar en tredjedel av det totala statsbidraget till gymnasieskolan. Detta sker utan att utbildningsministern och regeringen är beredda att över huvud taget reagera.

Det är inte obekant för mig att detta är en överenskommelse mellan parter, och staten är den ena parten. Staten borde väl om någon ha ansvaret för en rättvis fördelning över landet. Jag måste fråga: Vad har regeringen egentligen emot Kalmar län? Vilka direktiv har regeringen gett centrala studiestödsnämnden när det gäller att förhandla? Har staten gett studiestödsnämnden direktiv att se till att de starka skor sig på de svagas bekostnad?

Anf. 60 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Det är väl en våldsamt överdrift, Agne Hansson, att säga att regeringen struntar i hur medlen för gymnasieskolans elevresor fördelas. Regeringen försöker inte bestämma denna fördelning, utan överlåter åt Kommunförbundet, Landstingsförbundet och Svenska lokaltrafikföreningen att medverka i utformningen av besluten. Den inställning man har på den statliga sidan är att dessa organisationer, som är bildade för att tillvarata de olika kommunernas eller länens intressen, bör vara kapabla att också göra en rättvis fördelning av tillgängliga statsmedel. Tron att man på den statliga sidan kan åstadkomma en mera rättvis och mindre kritiserad fördelning har jag svårt att dela.

Anf. 61 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag kan inte förstå att det på något sätt skulle vara en överdrift att säga att regeringen struntar i det här så länge utbildningsministern inte är beredd att svara på min fråga om vilka direktiv regeringen har gett till sin representant i dessa förhandlingar.

Förändringarna innebär också att regeringen uppmuntrar länstrafikbolagen att höja priset på månadskorten – då får man ju större statsbidrag. Är det verkligen regeringens avsikt att stimulera fram prishöjningar och på det sättet driva på inflationsutvecklingen?

Jag tycker det borde vara självklart för utbildningsministern i den ansvarsposition han har att ta centrala studiestödsnämnden i örat och tala om att den har handlat fel.

*Om mögelproblemen
vid högskolan i Halm-
stad*

Anf. 62 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Christer Eirefelt och Pär Granstedt har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att personalen vid högskolan i Halmstad skall få en god arbetsmiljö resp. vilka initiativ jag avser att ta för att säkerställa goda arbetsmiljöförhållanden vid högskolan i Halmstad.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Högskolan flyttade in i de nuvarande lokalerna under hösten 1982. Då förhyrdes en del av den s. k. Eketångskolan, som ägdes av landstinget. Övriga delar av fastigheten används av landstinget för habiliteringsverksamhet och av arbetsmarknadsinstitutet. Skolan hade byggts i början av 1970-talet och har använts för särskoleundervisning. Fastigheten såldes i juli 1987 till kommanditbolaget Hornet, Göteborg, med tillträde den 1 oktober 1987.

Under hösten 1983 uppmärksammade man för första gången att några personer fick besvär av att vistas i lokalerna. Landstinget gjorde vissa undersökningar och vidtog olika åtgärder för att komma till rätta med bristerna i miljön, men svårigheterna har inte upphört.

I november 1986 började högskolan undersöka möjligheten att flytta och förhyra en del av en ny fastighet, Halmstad Trade Center, som SPP planerade nära Halmstads centrum.

Byggnadsstyrelsen har föreslagit flyttning av högskolan till SPP:s fastighet. Hyreskostnaden beräknas vid detta alternativ öka från 2 milj. kr. per år till 5,5 milj. kr.

Den nuvarande fastighetsägaren vill efter reparation även fortsättningsvis hyra ut en del av Eketångskolan till högskolan. Utöver erforderlig sanering av hela lokalbeståndet skulle vissa av de nuvarande lokalerna ersättas av nybyggnad. Hyreskostnaden beräknas i sådant fall till ca 3,6 milj. kr.

Jag delar frågeställarnas uppfattning att miljöproblemen i nuvarande lokaler är mycket allvarliga och att åtgärder ofördröjligen måste vidtas. Enligt uppgifter som högskolan under senaste tiden delgivit mig är nu läget sådant, att vissa anställda över huvud taget inte kan vistas i lokalerna utan måste förlägga sitt arbete till hemmet. En del andra anställda kan endast under en mindre del av dagen vistas på sin arbetsplats, och all personal och alla elever uppges vara berörda av arbetsmiljöproblemen.

Det ankommer på högskolans styrelse att vidta de åtgärder som är erforderliga för att personalens hälsa inte under vårterminen skall äventyras i väntan på att en långsiktig lösning av lokalfrågan kan uppnås.

Från Halmstads kommun har kraftigt understrukits det regionalpolitiska värdet av att högskolan inryms i det planerade affärs-, industri- och forskningscentret. Från denna utgångspunkt är en flyttning till Halmstad Trade Center angelägen, oavsett hur miljöfrågan kan lösas i nuvarande lokaler.

Till svar på Christer Eirefelts och Pär Granstedts frågor vill jag meddela att en samlad bedömning av vad som i olika sammanhang anförts i denna lokalfråga ger mig anledning att vid nästkommande regeringssammanträde

föreslå att högskolan i Halmstad fr. o. m. höstterminen 1988 inryms i anslutning till Halmstad Trade Center.

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

*Om mögelproblemen
vid högskolan i Halmstad*

Anf. 63 CHRISTER EIREFELT (fp):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret. För högskolan i Halmstad är det naturligtvis ett glädjande besked, men tyvärr finns det smolk i glädjebägaren. Om regeringen har något slags tio-i-topp-lista på ärenden som man lyckats mindre bra med, måste den här frågan ligga väl till för en topplacering.

Innan jag hade läst in handlingarna ordentligt trodde jag att det där skulle finnas någon förklaring till utbildningsministerns hantering av högskolan i Halmstad. Men ju fler handlingar jag gått igenom, desto svårare har det varit att förstå statsrådets envisa motstånd. Jag behöver inte redovisa hurdan situationen är på skolan eller att lokalerna ger personal och elever så svåra hälsoproblem att hela verksamheten i dag är hotad. Men utbildningsministern har hittills inte lyssnat på vare sig läkare, byggnadstekniker eller ekonomer.

Så här sammanfattar företagsläkaren sin senaste rapport: Mot denna bakgrund ter det sig i dag närmast oförsvarbart att medverka i hälsovårdsverksamhet på högskolan.

Byggnadsstyrelsen har utan några som helst reservationer sagt att skolan måste få nya lokaler. Yrkesinspektionen har ställt samma krav. Men utbildningsministern har varit helt oförstående. Varför? Hur kan man nonchalera inte bara ansvariga myndigheter utan också högskolestyrelsen, samtliga personalorganisationer, skyddskommittén, företagsläkaren och studentkåren?

Nu har utbildningsministern insett att det inte håller längre. Högskolan i Halmstad får sina nya lokaler och kan fortsätta sin spännande och positiva utveckling. Det är bra. Det sätt på vilket beslutet kommit till är däremot inte bra.

Anf. 64 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag bär att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga. Det är glädjande att notera att detta svar är så entydigt positivt. Äntligen kommer man att lösa lokalfrågan för högskolan i Halmstad på ett, som vi hoppas, för alla parter bra sätt. Det innebär att man kan lösa miljöproblemen, och man får dessutom de samordningsvinster som ligger i placeringen i just dessa lokaler.

Liksom Christer Eirefelt är jag litet förvånad över att det har varit en så lång och smärtsam process att nå fram till denna lösning och detta beslut, som vi hoppas att regeringen skall ta. Man tycker att det är rimligt att staten är en ansvarskännande arbetsgivare. Vi kritiserar ju ibland arbetsgivare på den privata sektorn, som inte på ett ansvarsfullt sätt satsar på arbetsmiljön. Om man från politiskt håll ägnar sig åt sådan kritik och kräver att privata arbetsgivare skall ta ansvar, är risken mycket stor att det påpekas att staten minsann inte alltid är ett föredöme.

Det har gått lång tid, och många människor har utsatts för betydande lidande som en följd av den undermåliga arbetsmiljön. Det har krävts mycket

långtgående påtryckningar från alla berörda parter innan man äntligen kunde förmå regeringen att göra någonting åt det hela.

Jag skulle gärna vilja fråga Lennart Bodström hur regeringen ser på hanteringen av liknande frågor i framtiden. Hur skall man få en hantering som gör att så här långt utdragna processer inte blir nödvändiga för att lösa angelägna arbetsmiljöproblem? Detta är angeläget för att viktiga verksamheter skall fungera bra. Högskolan i Halmstad är en mycket viktig institution. Den har inte haft godtagbara arbetsmöjligheter under en lång period.

Anf. 65 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Det är självklart att man skall respektera vad läkare och yrkesinspektionen säger. Det har varit självklart för regeringen från början att högskolans elever och personal skall vara i lokaler som inte innebär hälsorisker. Ett sådant erbjudande har kommit från Halmstad Trade Center, som står färdigt i höst – nästa höst alltså. Ett annat erbjudande har kommit från den nuvarande fastighetsägaren. Jag har ansett att båda dessa alternativ borde prövas. Det innebär ingen försening, eftersom den fastighet i vilken inflyttning skall ske inte står färdig förrän nästa höst. Den omständigheten att också den nuvarande fastighetsägaren har beretts tillfälle att komma in med sina förslag kan inte ha förvärrat de sjukdomstillstånd som har uppstått. Under alla förhållanden måste en lösning vara klar under våren 1988. Jag tror att kritik också skulle ha kunnat riktas mot staten, om man nöjt sig med att bara höra det ena av de två olika företag som vill hyra ut till högskolan.

Det är min förhoppning att de som fortsättningsvis kommer att vara i de nuvarande lokalerna, efter reparation, kommer att få glädje och nytta av de lokaler de då skall bruka.

Anf. 66 CHRISTER EIREFELT (fp):

Herr talman! Jag är ganska övertygad om att denna fördröjning, tvärtom mot vad utbildningsministern säger, har vållat både onödigt lidande och onödig irritation. Beslutsunderlaget har ju funnits framme fullt ut under åtminstone ett halvt år, och de expertinstanser som har haft anledning att titta på det har ju entydigt uttalat sig för att en flyttning blir nödvändig. Det har inte bara läkare och yrkesinspektionen utifrån sina utgångspunkter gjort, utan det har också den instans som har att beakta de byggnadstekniska och ekonomiska aspekterna gjort. Jag är förvånad över det som utbildningsministern säger om kostnaderna, eftersom byggnadsstyrelsen lika entydigt har sagt att även med hänsyn tagen enbart till kostnadsaspekten är en flyttning att föredra. Dessutom finns det en rad osäkerhetsfaktorer med att inte flytta. Man vet alltså inte hur stora kostnaderna blir.

Anf. 67 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det är möjligt att den beslutsprocess som nu tillämpats inte leder till några förseningar – vi får hoppas det. Men för dem som arbetat i den här miljön och under dessa förhållanden hade det naturligtvis varit en stor fördel, om man på ett tidigt stadium hade kunnat få klara besked att problemen skulle lösas och hur de skulle lösas. Jag tycker också att man på ett

betydligt tidigare stadium kanske borde ha övervägt provisoriska lösningar under en övergångstid för att klara de akuta arbetsmiljöproblemen. Jag tror att man i Halmstad har fått det intrycket att regeringen tidigare inte tog dessa arbetsmiljöproblem på tillräckligt stort allvar. Men nu är detta historia – jag vill understryka det – och någonting som man kanske kan lära något av. Det viktiga är att en lösning nu faktiskt kommer till stånd. Det tycker jag är positivt.

Anf. 68 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag vill endast erinra om att byggnadsstyrelsen som utgångspunkt för sina resonemang har utgått från att de nuvarande lokalerna inte kan användas utan att total nybyggnad måste ske. Därvid blir kostnaden självfallet densamma var man än bygger i Halmstad. Den nuvarande fastighetsägaren menar att lokalerna skulle kunna sättas i stånd och användas även fortsättningsvis. Jag anser att det inte är något större fel att ha berett båda parter tillfälle att utveckla sina ståndpunkter.

Anf. 69 CHRISTER EIREFELT (fp):

Herr talman! Låt mig än en gång påpeka att det här beslutsunderlaget har funnits i varje fall under det senaste halvåret. Så här skriver byggnadsstyrelsen i augusti: Det enda alternativ som föreligger inom rimlig tid och med på förhand överblickbar kostnad är förslaget med inhyrning av nybyggda lokaler hos SPP.

Lika entydiga är yttrandena från yrkesinspektionen, statshälsan och t. o. m. UHÄ, som har omprioriterat sina investeringar till förmån för Halmstad. Jag hävdar alltså fortfarande att fördröjningen är onödig. Men slutligen, herr talman, är det naturligtvis mycket glädjande att ett beslut nu äntligen kommer att tas.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1987/88:277 om ett nytt kursläsningsbibliotek vid Uppsala universitet

Anf. 70 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Per Arne Aglert har frågat mig om regeringen är beredd att medverka till att ytterligare ett kursläsningsbibliotek kan inrättas vid Uppsala universitet.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 6 juli 1987 redovisat förslag om att förhyra f. d. stadsbiblioteket i Uppsala för verksamheter inom universitetet. Genom att förhyra dessa lokaler kan bl. a. antalet läsplatser förbättras samt ytterligare arkivutrymmen för universitetsbiblioteket anordnas. Förslaget innebär ett lokaltillskott om drygt 1 700 kvadratmeter till en årlig hyreskostnad om 900 000 kr.

Jag delar frågeställarens uppfattning att det i dag råder brist på läsplatser för de studerande vid universitetet i Uppsala.

Regeringen har därför vid gårdagens sammanträde på mitt förslag

medgivit att byggnadsstyrelsen får förhyra f. d. stadsbiblioteket i Uppsala i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag.

Anf. 71 TALMANNEN:

Då Per Arne Aglert är förhindrad att närvara medger jag att Barbro Sandberg får ta emot svaret.

Anf. 72 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. När vi riksdagsledamöter från Uppsala län i förra veckan uppvaktades av en representant för Uppsala studentkårer visste inte vi och förmodligen inte heller han, att avgörandet från regeringen skulle komma så snabbt. Diskussioner mellan Uppsala kommun och byggnadsstyrelsen har ju pågått en längre tid.

Detta kursläsningsbibliotek kommer att få en mycket stor betydelse för studenterna i Uppsala. Det möjliggör tillgång till adekvata läsesalar och kommer att bli ett positivt tillskott för det expanderande akademiska livet i Uppsala. Dessutom får man ytterligare arkivutrymmen för universitetet. Jag vet inte om frågan här i riksdagen har påskyndat regeringens ställningstagande, men i dag är ju det av underordnad betydelse. Huvudsaken är att svaret för Uppsala universitet var positivt.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1987/88:127 om vissa infrastrukturella insatser inom regionalpolitiken

Anf. 73 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Bengt Wittbom har frågat statsministern om vilka åtgärder han avser att vidta för att effektivisera de enskilda departementens och regeringens arbete så att beslut fattade av riksdagen inom rimlig tid kan efterkommas av regeringen.

Bengt Wittbom har som utgångspunkt för sin fråga tagit den begäran om förslag om särskilda insatser för att förbättra infrastrukturen m. m. i de regionalpolitiskt prioriterade områdena som riksdagen beslutade om i våras. Frågan har överlämnats till mig.

Regeringen föreslog i årets budgetproposition ett nytt anslag om 300 milj. kr. på industridepartementets huvudtitel för särskilda regionalpolitiska insatser för infrastrukturutbyggnad m. m. Regeringen kom fram till att anslaget skulle fylla två funktioner.

För det första borde medel från anslaget kunna användas för uppbyggnad av teknikcentra, vid investeringar i nya utbildningar samt för mer projektbetonad verksamhet i regionalpolitiskt prioriterade regioner. Eftersom det inte i förväg kan anges i detalj var sådana medel bör sättas in och vilket organ som skall svara för dem, så borde det ankomma på regeringen att närmare utforma riktlinjerna för verksamheten.

För det andra skulle medlen vara avsedda för särskilda utvecklingsinsatser i regioner med omfattande strukturomvandlingsproblem. Vid krisortshante-

ring är det av vikt att ha tillgång till medel som snabbt kan sättas in vid sidan av ordinarie medel och med möjlighet till friare användning. Erfarenheterna har visat att såväl arbetsmarknadspolitiska som regionalpolitiska åtgärder kan behöva sättas in för att snabbt hjälpa de drabbade människorna till nya tillfälliga eller permanenta arbeten, till utbildning m. m., samt för att långsiktigt skapa ny sysselsättning

I debatten i riksdagen med anledning av regeringens förslag framhöll jag att det fanns projekt på olika håll i landet som omedelbart skulle kunna genomföras eller påbörjas. Om riksdagen hade bifallit regeringens förslag hade dessa projekt nu varit i full gång. Jag har fått många samtal från sådana som har drabbats av riksdagens beslut att avvisa regeringens förslag och som djupt har beklagat detta. Jag har stor förståelse för dem.

Många andra projekt och idéer fanns, såväl inom regeringskansliet som hos myndigheter, kommuner, fackliga organisationer m. fl. De var dock inte lika långt komna när regeringen i budgetpropositionen redovisade förslaget om ett särskilt anslag, utan krävde mera av utvecklings- och beredningsarbete. Med regeringens förslag skulle dessa projekt ha kunnat förverkligas successivt och i den takt som det nödvändiga beredningsarbetet för varje enskilt projekt kräver.

I och med att riksdagen avvisade regeringens förslag har arbetet i regeringskansliet fått bedrivas på ett annat och långt mera tidskrävande sätt.

Anf. 74 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret på en fråga som var ställd till statsministern.

Industriministern berör innehållet i den regionalpolitiska proposition som nu är föremål för motionsarbete i oppositionspartierna. Det ger mig tillfälle att konstatera att min fråga ställdes för i stort sett en månad sedan. Tydligt har man i regeringskansliet legat på svaret till dess att regeringens proposition sent omsider blivit framlagd.

När det gäller bearbetningen av de projekt som industriministern berör i sitt svar tycker jag att det i dag kan vara lämpligt att ta upp några av dessa och i anslutning därtill ställa några frågor till industriministern.

Huvuddelen av det som i denna proposition sägs om åtgärder för att snabbt skapa jobb i Bergslagen handlar om tre olika saker. För det första är det fråga om att anslå pengar för att bevara redan olönsamma jobb. För det andra använder regeringen stora pengar för att fortsätta strategin att köpa jobb av Sveriges lönsammaste företag, i det här fallet Asea. För det tredje – och kanske det viktigaste, herr talman – har regeringen tydligt utan något längre beredningsarbete bestämt sig för att det är de anställda inom olika statliga verk som via personliga påfrestningar skall klara regeringens ambitioner i Bergslagen. Det gäller de ad hoc-artade besluten om flyttning av statliga verk. Man kan konstatera att reaktionerna inom t. ex. Vattenfall, inom riksskatteverkets punktskatteenhet, från den personal som är berörd av det nya plan- och bostadsverket etc. är mycket hårda.

Jag vill fråga industriministern vad han som statlig arbetsgivarrepresentant och medlem av regeringen har att säga till de hundratals människor som nu måste bryta upp från sina gamla jobb och ge sig i väg till trakter som de kanske aldrig ens har besökt i hela sitt liv.

Anf. 75 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! De frågor som Bengt Wittbom nu tar upp har han inte ställt i sin fråga. Om han vill ta upp dem bör han ställa dem till de statsråd som är ansvariga för de verk som skall utlokaliseras.

Jag hade varit beredd att svara tidigare på denna fråga, men enligt uppgift har Bengt Wittbom inte haft tid eller möjlighet att ta emot ett svar tidigare än i dag.

Anf. 76 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Denna fråga var ställd till statsministern och behandlade inte enbart den proposition som vi nu talat om som ett exempel. Jag nämnde också att det finns en rad andra aviserade propositioner som har hanterats på samma tidsödande sätt. Därför tar jag tillfället i akt att till industriministern som representant för regeringen ställa en fråga som främst berör Bergslagspropositionen, nämligen vad regeringen har att säga till de hundratals anställda inom de statliga verken i fråga. Många av dem har fått läsa i tidningen att deras framtida arbetsplats inte kommer att ligga i Stockholm utan i Borlänge eller i Ludvika.

Anf. 77 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Bengt Wittbom vill nu vidga denna debatt till helt nya frågor, och jag förstår att det beror på att han är djupt ångerfull över sitt uppträdande i riksdagen i våras. Det kan inte tydas på annat sätt än att hans angrepp den gången på regionalpolitiken lett till att han har fått det besvärligt både på hemmaplan i Bergslagen och centralt i Stockholm. Grundorsaken är den att Bengt Wittbom har lyckats med bedriften att i regionalpolitiken ha två helt motstridiga uppfattningar: å ena sidan kräver han ökade regionalpolitiska insatser i Bergslagen, å andra sidan kräver han att det regionalpolitiska stödet skall avvecklas. Å ena sidan kräver han utlokaliseringar, å andra sidan kräver han stopp för utlokaliseringar.

Anf. 78 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Riksdagsmajoriteten har lyckats med att se till att regeringen gör ekonomiskt sett ordentliga satsningar i Bergslagen.

Låt mig så återkomma till utlokaliseringarna. Riksdagen har förutsatt att regeringen när den nu har tagit så lång tid på sig skulle hantera denna fråga på ett seriöst sätt. Regeringen är ju inte bara regionalpolitiskt ansvarig utan också arbetsgivare. Industriministern krävde själv från denna talarstol för någon vecka sedan i inlägg efter inlägg ansvar från privata arbetsgivare i samband med omstruktureringar i det privata näringslivet. Nu tyder mycket på, i varje fall om man ser till reaktionerna från de anställda på de verk som skall flyttas ut, att regeringen inte riktigt har samma syn på sitt eget ansvar som arbetsgivare för den statligt anställda personalen.

Anf. 79 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Den här debatten med Bengt Wittbom är verkligen intressant. Han fortsätter att inta två motstridiga uppfattningar i varje regionalpolitisk fråga. Hemma i Bergslagen kräver han ökade regionalpoli-

tiska insatser. Han far till Stockholm och undertecknar en partimotion där han kräver att hela det regionalpolitiska stödet skall avvecklas. Hemma i Bergslagen talar han sig varm för att utlokalisering av statlig verksamhet måste ske från Stockholm, men när han är i Stockholm kritiserar han regeringen för att den har tagit initiativ till att utlokalisera statliga arbetsplatser från Stockholm.

Jag förstår inte hur länge Bengt Wittbom kan fortsätta att både inför svenska folket, inför sitt parti och inför sin hemmaregion ha två helt motstridiga uppfattningar beträffande regionalpolitiken. Min fråga, som är av rent personligt intresse för Bengt Wittbom, är följande: Hur klarar Bengt Wittbom detta dilemma moraliskt sett?

Anf. 80 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Nu råkar det vara på det sättet att Thage G Petersons beskrivning av mitt och moderata samlingspartiets agerande inte är med verkligheten överensstämmande. Jag förstår att Thage G Peterson vill fortsätta att driva den debatten, eftersom det måste vara svårt att ge personalen inom Vattenfall, riksskatteverkets punktskatteenhet, det nya plan- och bostadsverket samt banverket inom SJ någon rimlig förklaring till att regeringen i ett sammanhang ställer utomordentligt stora krav på privata arbetsgivares ansvar för samråd och samarbete med personalen men å andra sidan över en kaffekopp i departementet kan fatta beslut om att utlokalisera statligt anställda till platser där de kanske aldrig har varit. Dessutom är personalen mycket tveksam till sina förutsättningar att där upprätthålla kvaliteten på de verksamheter som den är tillsatt för att sköta.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1987/88:257 om fiskevårdsinsatser i domänverkets fiskevatten

Anf. 81 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Paul Lestander har frågat jordbruksministern om regeringen tänker ta något initiativ för ökade planteringar och andra fiskevårdsinsatser på domänverkets fiskevatten.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Domänverket har lanserat ett rikskort för alla landets sportfiskare och upplåter i dag ca 1 000 sjöar för sportfiske.

Domänverkets rikskort innebär att ett enda fiskekort ger sportfiskarna möjlighet att fiska i många olika vatten. Vad domänverket har gjort i detta fall är att införa ett gemensamt årskort för 40 olika kortfiskeområden.

De intäkter som domänverket erhåller för fiskekortet används i stor utsträckning till fiskevårdande åtgärder i domänverkets vatten.

Domänverket kommer dessutom att i samarbete med Sveriges Turistråd under våren 1988 erbjuda fem anläggningar för kronofiske, där det kommer att finnas både fiskevårdade vatten med naturfisk och sådana vatten med

planterad ädelfisk. Domänverket planerar ytterligare kronofiskeanläggningar.

Sammanfattningsvis kan jag således konstatera att domänverket bedriver en omfattande fiskevård.

Vidare har domänverket enligt sin instruktion ett självständigt ansvar för sin verksamhet.

Jag har inte för avsikt att ta några initiativ till ökade fiskevårdsinsatser på domänverkets fiskevatten.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 82 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag medger att Tore Claeson får ta emot svaret i Paul Lestanders frånavaro.

Anf. 83 TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på Paul Lestanders fråga, även om det kanske hade varit bra om det hade funnits litet mera precisa uppgifter om vad man kan tänka sig göra utöver det som redovisats i svaret. Jag avser då närmast inventeringar av fiskbestånd, s. k. trivselplatser och vandringshinder, undersökningar av vattenkvalitet och pH-värde – sådant som utgör förutsättningar för att man skall kunna behålla och förbättra fisktillgången.

Men det är bra att vi nu får besked om att domänverket i samarbete med Sveriges Turistråd kommer att erbjuda ytterligare anläggningar och att det där kommer att ske inplantering av fisk. Jag vill emellertid uttrycka en förhoppning när det gäller samarbetet med Sveriges Turistråd – att man tar upp frågan om att göra vissa vatten mer tillgängliga för människor med rörelsehinder. Det gäller t.ex. nerfartsvägar till älvkanter på lämpliga platser, och det gäller stigar från sådana vägar, där man kan ta sig fram med rullstol.

Det är bra att nu allt fler människor via domänverkets insatser ges möjligheter till den avkoppling och den rekreation på fritiden som fisket innebär. Men jag menar att dessa insatser då också måste innefatta att man underlättar för människor med rörelsehinder. Jag hyser alltså den förhoppningen att man i samarbete med Sveriges Turistråd skall vidta sådana åtgärder och att man också skall göra allt som är möjligt för att vidmakthålla och förbättra de fiskevatten som nu finns.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1987/88:270 om statliga satsningar i Skellefteå kommun

Anf. 84 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Börje Hörnlund har frågat mig om regeringen avser att under värriksdagen förelägga riksdagen förslag om statliga satsningar i Skellefteå kommun för att motverka de negativa konsekvenser för sysselsättningen som neddragningen inom Boliden AB medför.

Boliden AB har under hösten för regeringen presenterat ett investeringsprogram för sin gruvverksamhet i landet. Gruvverksamheten är till väsentlig del lokaliserad till Västerbottens län och har även betydelse för bolagets smältverk i Rönnskär i Skellefteå kommun. När de nödvändiga kompletteringarna av materialet erhållits kommer programmet att diskuteras mellan företrädare för regeringen och bolaget.

Vidare har Skellefteå kommun till regeringen överlämnat förslag om vissa insatser i Skellefte-regionen. Dessa berör flera departements verksamhetsområden, varför kommunens skrivelse har överlämnats till vederbörande departement för handläggning.

Jag är vid nuvarande tidpunkt inte beredd att närmare kommentera pågående beredningsarbete vad gäller industridepartementets del.

Anf. 85 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Ytterst gäller min fråga om skelleftebor har samma värde som de som bor i Malmö- och Göteborgsregionerna. 2 000 jobb skall bort i Skellefteå – vart femte industrijobb. Bolidens nedläggningar är mycket mer omfattande än varvsindragningarna i de båda nämnda regionerna, om man ser till folkmängd.

När det gällde att ta tag i Malmö- och Göteborgsregionernas problem var industriministern och regeringen beredda att satsa oerhörda belopp – ovanligt höga lokaliseringsbidrag. Man gjorde skatteaffärer som gav de båda rika företagen mycket stora fördelar. Man släppte loss 12,5 miljarder kronor för vartdera företaget i investeringsfonder. Man beslutade om att satsa ungefär 35 000 kr. per meter i en motorvägsstump på ett par mil, osv.

Därför förutsätter jag att Skellefte-regionen kommer att få ett mycket ordentligt paket. Egentligen tycker jag inte om det här med paket. Det borde vara en regeringspolitik som ser till hela landet, så att man inte ständigt behöver komma med dessa paket. I vissa situationer kan det vara nödvändigt, men regeringspolitiken i stort borde ändras för att utveckla hela vårt land.

Överläggningen var härmed avslutad.

**22 § Svar på fråga 1987/88:271 om regionalpolitiska insatser
i Västerbottens inland**

Anf. 86 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Börje Hörnlund har frågat mig om regeringen avser att under vårriksdagen lägga förslag om ett "inlandspaket" innefattande stöd till konkreta projekt i syfte att främja utvecklingen i de regionalt utsatta kommunerna i Västerbottens inland.

Börje Hörnlund menar att de förslag som redovisats i den nyligen avlämnade propositionen 1987/88:64 om särskilda regionalpolitiska insatser i delar av Bergslagen och norra Sveriges inland innehåller helt otillräckliga åtgärder och ingenting för de inlandskommuner som har de största svårigheterna.

Mitt svar på Börje Hörnlunds konkreta fråga är nej.

Börje Hörnlund tycks – medvetet eller omedvetet vill jag lämna därhän – ha haft mycket bråttom när han har läst propositionen med förslag om insatser i bl. a. Västerbottens inland. På annat sätt kan jag inte förklara hans slutsatser.

Regeringen har i mycket hög grad haft Västerbottenskommunernas program som utgångspunkt när de olika förslagen till åtgärder har tagits fram. På en rad områden satsar vi just på sådant som man där för fram som angeläget.

Resurser föreslås anvisade för särskilda skogsvårdsinsatser i Västerbottens inland. De ger omedelbart nya jobb och de innebär att råvarutillgången för sågverksindustrin i inlandet kan förbättras.

Vidare föreslår regeringen insatser för att utveckla sågverks- och träindustrin som har stor betydelse i Västerbottens inland.

På utbildningsområdet föreslås resurser för förnyelse av den tekniska utrustningen inom gymnasieskolan, medel för utökad kommunal vuxenutbildning och för högskoleutbildning i form av decentraliserad utbildning och distansundervisning.

Vidare begärs i propositionen medel för teknikspridningsåtgärder som skall vara speciellt anpassade till de problem och förutsättningar som finns i inlandet.

Medel föreslås också till inrättande av ett centralt nationellt borrhärarkiv i Malå.

Jag vill vidare erinra Börje Hörnlund om att regeringen i propositionen begär riksdagens godkännande att få använda lokaliseringsstödsmedel till vissa angelägna projekt, nämligen

- 10 milj. kr. för upprustning av flygfält och till startande av reguljär flygtrafik i Vilhelmina och Lycksele,
- 5 milj. kr. för företagsledarutbildning i regionen under en treårsperiod,
- 5 milj. kr. till högskoleutbildning inom ekonomi och teknik i Vilhelmina, Lycksele och Storuman under en treårsperiod samt
- 1 milj. kr. till lantmäteriverket för etablering av en kartproduktionsenhet i Lycksele.

När det gäller riskkapitalförsörjning har regeringen tidigare föreslagit att 25 milj. kr. skall tillföras det regionala investmentbolaget Sorbinvest AB under förutsättning att bolaget inriktar sin verksamhet på bl. a. Västerbottens inland. Vidare har ett lån om 4 milj. kr. på fördelaktiga villkor beviljats det nybildade investmentbolaget Sekanten AB i Lycksele, som kommer att verka för småföretagsutveckling i södra Lappland.

Slutligen vill jag erinra om att regeringen beslutat om ytterligare åtgärder för sammanlagt 50 milj. kr. med anledning av förändringarna i Stenjkjokk och Kristineberg.

Alla dessa åtgärder är mycket konkreta och berör i hög grad de kommuner som Börje Hörnlund avser.

Andra förslag från Västerbottenskommunerna kommer vi att hantera inom ordinarie anslag. Det gäller t. ex. lokaliseringsstöd till företag, prospekteringsinsatser m. m.

Västerbottens inland liksom övriga delar av Norrlands inland har sedan länge av den socialdemokratiska regeringen varit ett prioriterat område vad gäller regionalpolitiska utvecklingsinsatser. De åtgärder som nu presenteras utgör sammantaget det första samlade utvecklingsprogrammet för Västerbottens inland. Ingen regering har någonsin lagt fram förslag om så omfattande insatser.

Vad gäller Börje Hörnlunds inställning är jag helt övertygad om att han av politiska skäl intar en missnöjd attityd hur stora insatserna än blir.

Anf. 87 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag börjar med slutet i industriministerns svar.

Jag ställde min fråga därför att jag och det parti jag tillhör vill utveckla hela vårt land. Jag tar på stort allvar den kampanj som nu försiggår. Landsbygd 90. Det gör också de kommunalråd i inlandet, Thage G Peterson, som har publicerat denna skrift. Efter att ha sett utflyttningspolitiken under 1960-talet och 1980-talet vill vi nu att kurvan skall vända uppåt.

När man ser det magra förslaget från Thage G Peterson när det gäller de hårt ansatta inlandskommunerna, inser man att det var tur att en riksdagsmajoritet kunde genomdriva 200 milj. kr. för nästa år i höjt länsanslag. Det ger Västerbotten 30 milj. kr. mera. De pengarna går i stor utsträckning till de sämst ställda kommunerna. Jag har läst denna proposition från pärm till pärm och lagt märke till att de 50 sämst ställda kommunerna i Norrland inte får någonting. Till dem hör en hel del Västerbottenskommuner. Jag garanterar att besvikelsen över Thage G Peterson och regeringen är mycket stor ute i dessa kommuner.

Ingvar Carlsson höll för något år sedan ett föredrag, varvid han sade att det är dags att satsa på mellanstora städer när det gäller den regionala utvecklingen. Blir det melodin framöver? Kommer de 50 sämst ställda Norrlandskommunerna att lämnas helt utanför? Propositionen från Thage G Peterson visar att man är på väg åt det hållet.

Anf. 88 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Jag är litet osäker på hur Börje Hörnlund har det med stödet i sitt parti. Gävleborgs länsavdelning av Kommunförbundet gjorde ett uttalande, som skrevs under av det centerpartistiska kommunalrådet i Ljusdal. Han noterar en stor besvikelse över hur centern i våras behandlade regionalpolitiken. Han anser att regeringens förslag var väl förankrat bland Norrlandskommunerna.

Västerbottens läns länsstyrelse kritiserar i ett enhälligt uttalande det borgerliga uppträdandet i riksdagen på regionalpolitikens område. Uttalandet stöds även av centerpartisterna i Börje Hörnlunds hemlän. De gav uttryck för en stark oro mot bakgrund av riksdagens behandling av regionalpolitiken och menade att man där hade sagt nej till berättigade krav.

Jag skulle kunna räkna upp flera centerpartister, som är missnöjda med Börje Hörnlunds regionalpolitik. Jag skall nämna en enda till, en granne till Börje Hörnlund, nämligen det centerpartistiska kommunalrådet i Bjurholm, Gunnar Åström, som i Radioekot häromkvällen sade: Det har skett ett omtänkande i regeringens regionalpolitik. Det är en klart positivare hållning

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

*Om regionalpolitiska
insatser i Västerbottens
inland*

till glesbygden. Det var ett klart beröm från ett centerpartistiskt kommunalråd över regeringens glesbygdspolitik och regionalpolitik.

En poäng i sammanhanget bör vara att Börje Hörnlund ju är från Nordmaling, grannkommun till Bjurholm. Han har gått i skola där och även spelat fotboll där. Jag tycker att Börje Hörnlund skall vara litet försiktigare, när han i talarstolen påstår att han i sin kritik av regeringens regionalpolitik talar för centerpartiet. Tvärtom har jag förstått att det råder mycket stor misstänksamhet mot Börje Hörnlunds agerande i riksdagen när det gäller regionalpolitiken.

Anf. 89 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det är riktigt att jag har spelat center i Bjurholms IF i tio år. Denna gång har jag läst skrivelserna från länsavdelningen och länsstyrelsen. De är starkt kritiska mot regeringen över att regeringen gjorde upp med folkpartiet i skatteutjämningsfrågan. Centern hade och har ett klart bättre skatteutjämningsförslag än regeringen för dessa kommuner. Men med oss valde regeringen inte att göra upp, utan man gjorde upp om ett förslag, som låg under den nivå som regeringen en gång hade tänkt sig. Så citera rätt, herr minister!

Jag kommer inte ifrån att Thage G Peterson är på väg att ödelägga tre fjärdedelar av vårt land. Jag kan ta vägpolitiken såsom exempel. Thage G Peterson marknadsförde EG-paketet. Vad hände? Jo, vägverket drog bort nästan alla ordinarie anslag från de utsatta landsdelarna. Dessutom talade Thage G Peterson vid det tillfället inte om att man drog in 170 AMS-miljoner, som skulle ha gått till dessa regioner. Det blev klart sämre.

Anf. 90 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Jag tycker att Börje Hörnlund skall diskutera vägar och kommunikationer med kommunikationsministern.

Börje Hörnlund tar nu åter upp frågan om Västerbottens inland, där regeringen gör omfattande insatser. Det är första gången en regering har lagt fram ett samlat program för Västerbottens inland. Det har fått beröm av alla politiska partier i Västerbotten. Vi kan väl inte diskutera ett paket nr 2 för Västerbotten, innan åtgärderna i det första utvecklingsprogrammet ens har satts in och innan riksdagen ens har beslutat om det? Ingen vet ju vad Börje Hörnlund och oppositionen i riksdagen ämnar hitta på.

I våras drog ni er inte ens för att försämra regionalpolitiken och minska de regionalpolitiska anslagen. Om regeringen hade fått igenom sitt förslag i riksdagen, hade verksamheten redan varit i gång i Västerbottens inland.

Anf. 91 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Sluta med den här statistikövningen! Med det otillräckliga förslag som nu är framlagt för riksdagen kommer ändå de regionalpolitiska satsningarna tillsammans med vad oppositionen åstadkom i våras att uppgå till mer än dubbla beloppet, jämfört med vad Thage G Peterson som regionalpolitiskt ansvarig minister hade tänkt sig. Alltså: Opposition lönar sig!

Vi kommer att fortsätta att pressa fram dessa anslag. Annars förblöder tre

fjärdedelar av riket. Thage G Peterson har utomordentligt väl levt upp till sin roll som distriktsordförande för Stockholms socialdemokrater, när han satte i gång en folkvandring mot Stockholm. Nu är han rädd, för nu är det besvärligt i Stockholm, och det är mycket besvärligt ute i regionerna. Därför kommer vi att fortsätta vår oppositionspolitik, och vi hoppas att Thage G Peterson äntligen blir en minister för hela riket på hithörande område:

Anf. 92 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Så kom det äntligen fram, det som jag hade suttit och väntat på. Det är egentligen ett starkt skäl till att inte fortsätta diskussionen, Börje Hörnlund. Skälet är att han själv, liksom hans parti, är storstadsfientlig; han representerar ett parti som anser att människor som bor i storstadsområdena inte skall få någon chans att utveckla sin region. Han representerar ett parti där man sätter glesbygden och landsbygden mot storstadsområdena. Detta närmar sig förakt för dem som har valt eller tvingats välja att bo i en storstad. Den socialdemokratiska politiken ställer inte regioner mot varandra, den socialdemokratiska politiken vill att hela Sverige skall utvecklas. Så länge Börje Hörnlund inte har samma grunduppfattning som vi socialdemokrater är det lönlöst att försöka föra en seriös regionalpolitisk debatt med honom.

Anf. 93 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Thage G Peterson vill att hela Sverige skall utvecklas. Men gärningarna och de praktiska resultaten talar ett annat språk. Thage G Peterson är på väg att ödelägga tre fjärdedelar av riket.

I dag pågår en otäck ungdomsutflyttning från de regioner det gäller. Att konstatera detta är inte någon Stockholmsfientlighet. Ungdomarna tvingas flytta hit, och de tvingas betala 300 000–400 000 kr. i insats för en liten lägenhet om 25 m². Ni är på väg att åstadkomma miljö- och trafikkaos i Stockholm. De som bor i Stockholm blir inte lyckligare därför att ni driver en politik som bara gynnar dem som spekulerar i fastigheter och mark. De människorna har blivit oerhört rika efter ert övertagande av regeringsmakten. De utsatta regionerna blir fattigare och fattigare!

Anf. 94 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Ju mer man hör Börje Hörnlund argumentera i de här frågorna, desto bättre förstår man varför centern är på väg att utplånas i det ena tätortsområdet efter det andra. Centern finns ju inte längre representerat i fullmäktige i Stockholms kommun exempelvis. Jag förstår det, eftersom centern inte tycker om de människor som har valt eller tvingats välja storstadsområdena som bostadsort. Jag kan inte tyda Börje Hörnlunds inlägg på annat sätt än att han och hans parti nu har valt att jaga de människor som bor i storstadsregionerna. Därför kan jag inte säga annat än att han och centerpartiet har blivit ett parti som är fientligt mot de människor som bor i städer och tätorter.

Vi har valt en annan väg: Vi skall se till att alla regioner i vårt land skall utvecklas och överleva, och det är därför som vi har gjort så stora satsningar på regionalpolitikens område.

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

*Om regionalpolitiska
insatser i Västerbottens
inland*

Anf. 95 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Se på den här bilden som jag visar, Thage G Peterson! Om utformningen av den här kommunalmännen och länsstyrelsen i Västerbotten varit ense. Se på den kurva nedåt som regeringspolitiken har lett till! Observera att vi önskar få kurvan att stiga litet uppåt!

Att vi vill försvara vår region mot utarmning kallar distriktsordföranden för Stockholms läns socialdemokrater, den regionalpolitiskt ansvarige ministern, för Stockholmsfientlighet. Det bästa som kan hända den här regionen är en balanserad utveckling.

Fråga barn till vanliga stockholmare med normala löner vad de tycker. Sedan ni tog över regeringsmakten har en vanlig lägenhet stigit i pris från 200 000 kr. till 1 milj. kr. Fråga om de tycker att Thage G Peterson företräder deras intressen! Om de som vill lätta på trycket mot denna region skall kallas Stockholmsfientliga är resonemanget bedrövligt, industriministern!

Anf. 96 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Jag vill bara uppmärksamma talmannen, riksdagens ledamöter och Börje Hörnlund på att Börje Hörnlund har ställt sin fråga till industriministern och inte till ordföranden för socialdemokraterna i Stockholms län. Den sistnämnda funktionen är visserligen ett uppdrag som jag också innehar, och det är jag stolt över; det är ett fint uppdrag att få vara ordförande i Stockholms läns socialdemokratiska partidistrikt. Jag har ingenting emot att vid ett senare tillfälle ta en politisk debatt med Börje Hörnlund om storstadspolitiken, och det är klart att jag är bekymrad över att ett så stabilt parti som centerpartiet, som tidigare har haft en seriös inställning i regionalpolitiska frågor, har förfallit – inte minst genom Börje Hörnlunds medverkan – till att bli ett storstadsfientligt parti. Man är fientlig inte bara mot storstadsregionerna, utan man visar sin inställning också genom att hysa förakt för de människor som i dag bor i storstadsområdena. Detta tycker jag är mycket allvarligt och en beklaglig utveckling.

Anf. 97 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag noterar att den proposition om regional utveckling som förelagts riksdagen inte innehåller någonting för de 50 sämst ställda kommunerna i Värmland och kommunerna norr därom. Det kom heller inget besked i dag på denna punkt – bara diverse påståenden.

Man kanske kan gratulera markspekulanterna och husspekulanterna i Stockholm till att Thage G Peterson, distriktsordförande för socialdemokraterna i Stockholms län, har blivit regionalpolitiskt ansvarig i regeringen och har fått i gång denna rusning till Stockholm – men man kan minsann inte gratulera dem som bor i riket i övrigt!

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 98 TREDJE VICE TALMANNEN:

I Ivar Franzéns frånvaro medger jag att Pär Granstedt får ta emot svaret.

Anf. 99 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Ivar Franzén har ställt tre frågor som rör inhemska bränslen. Jag besvarar de tre frågorna i ett sammanhang.

Den första frågan rör möjligheterna att använda överskottsspån som bränsle.

Den 1 juli 1987 infördes lagen om träfiberråvara vilken bl. a. innebar betydande lättnader i prövningsplikten för användningen av råvaror för bränsleändamål. En förbränningsanläggning får årligen använda upp till 10 000 m³ fast mått träfiberråvara utan tillstånd. Skogsavfall som inte kan användas för skogsindustriell förädling, och som därmed är den viktigaste träbränsleråvaran, är helt undantagen från prövningsskyldighet.

Om man för bränsleändamål önskar använda mer än 10 000 m³ fast mått förädlingsbara råvaror, t. ex. rundvirke eller spån, krävs tillstånd hos statens industriverk. Sådant tillstånd kan medges då ingen konkurrens om råvaran föreligger mellan skogsindustrin och bränslesektorn.

Ivar Franzén har vidare frågat om regeringen är beredd att lämna dispens från de krav som ställdes i samband med det s. k. torvstödet.

Statens energiverk, som ansvarar för uppföljningen av detta stöd, anser att regniga somrar med därvid åtföljande dålig torvskörd kan vara ett tillräckligt skäl för att medge att den tidpunkt, då torvanvändningen skall uppgå till minst 50 %, skjuts framåt i tiden. Detta meddelade jag redan vid en interpellationsdebatt den 17 februari i år.

Ivar Franzén har slutligen ställt en fråga som rör marknaden för biobränslen. Jag vill därvid framhålla att den starkt positiva utvecklingen på biobränsleområdet fram till oljeprisfallet år 1986 i hög grad har kommit till stånd genom regeringens ekonomiska stöd till biobränslebranschen och verkan av andra styrmedel som regeringen har satt in. Många av de gjorda investeringarna har en god lönsamhet. En viss omstrukturering är dessutom naturlig inom en bransch som har etablerat sig så snabbt som biobränslebranschen har gjort.

Det är emellertid inte möjligt att förutsäga oljepriset på världsmarknaden om några år eller ens om några månader. Tillsammans med det hot mot miljön som oljan utgör, innebär detta att alla aktörer har ett gemensamt intresse av att ytterligare minska oljeberoendet. Ansvaret för att åstadkomma denna utveckling faller således även på dem som använder olika bränslen.

Anf. 100 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Eftersom Ivar Franzén tyvärr är förhindrad att vara här nu, vill jag i hans ställe tacka statsrådet Birgitta Dahl för svaret på de tre frågorna.

Samtidigt kan jag inte undgå att konstatera att när Ivar Franzén ställde frågorna som tre separata frågor, var det för att han ansåg dem vara viktiga

nog att debatteras var för sig. Genom den teknik som statsrådet Dahl har valt kommer debatten om de här tre faktiskt ganska viktiga ärendena att beskäras väsentligt, eftersom vi har tidsbegränsning. Jag vill gärna säga att det beklagar jag. Jag tycker att frågorna är värda en något mera djupgående behandling än vad som nu är möjligt.

Låt mig försöka att ändå hinna kommentera de olika delarna i Birgitta Dahls svar. I den första delen, alltså den som gäller träfiberråvara, är det alldeles riktigt som Birgitta Dahl säger, att för mera begränsad användning krävs ingen dispens. Men för mera omfattande användning krävs det dispens, och vi har sett att det här utslaget av planeekonomi – det är faktiskt vad det är – som så ofta när det gäller planeekonomi har direkt negativa konsekvenser.

Betydande mängder träfiberflis körs ut på tippen, därför att det inte finns efterfrågan på det inom industrin och man tycker att det är för besvärligt att gå dispensvägen och använda det för energiändamål. Resultatet är att vi inte utnyttjar våra egna råvaror, och vi måste importera olja i stället.

Beträffande torvstödet vill jag bara fråga: Skall jag tolka Birgitta Dahls svar så att det nu gäller dispens, dvs. att man inte behöver importera torv för att fylla kvoten? Det är det raka besked som jag tror att vi skulle behöva.

Sedan vill jag bara konstatera att jag på grund av den tillämpade svarstekniken inte hinner kommentera den del som gäller marknaden för biobränslen, utan jag ber att få återkomma i nästa replik.

Anf. 101 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Låt mig för det första konstatera att Pär Granstedt använde ungefär hälften av sin tid till att beklaga sig över formalia i stället för att diskutera sakfrågorna.

För det andra vill jag säga att det framgår både av mitt svar och faktiskt också av Pär Granstedts inlägg att skälet till att skogsflis inte kommer till användning inte är prövningen.

Det enda som prövningen gäller är om det råder brist och konkurrens. Om det är så att flis tippas, kan det inte vara brist och konkurrens om råvaran som är orsaken till det, utan det är andra skäl.

För det tredje erinrar jag om att jag redan den 17 februari meddelade vilken uppfattning energiverket har beträffande torvstödet. Självfallet måste varje enskilt ärende prövas av statens energiverk, och det meddelade jag i kammaren den 17 februari i år.

Anf. 102 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Att jag tog upp procedurfrågan beror på att jag anser den vara principiellt viktig. Jag vill ta i litet mer och säga att jag tycker att det är ett oskick att strypa debatten genom den teknik som Birgitta Dahl har valt.

För att sedan återkomma till sakfrågan, vill jag börja med att kommentera den sista delfrågan, nämligen frågan om biobränsleområdet. Jag vill då påminna Birgitta Dahl om att centern och socialdemokraterna stod bakom ett riksdagsbeslut 1986, där riksdagen uppmanade regeringen att arbeta för att ge biobränslena en starkare ställning.

Av svaret tycks framgå att regeringen har nöjt sig med att konstatera att

olja prisets utveckling har försvagat biobränslenas ställning och sedan inte gjort särskilt mycket ytterligare. Det tycker jag är beklagligt.

Därför kvarstår egentligen den fråga som Ivar Franzén ställde: Är regeringen beredd att ta några initiativ för att ge biobränslena en starkare ställning?

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1987/88:229 om solvärmeanläggningar för bostäder

Anf. 103 TREDJE VICE TALMANNEN:

I Ivar Franzéns frånvaro medger jag även i detta fall att Pär Granstedt får ta emot svaret.

Anf. 104 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Ivar Franzén har frågat mig om regeringen kommer att tillse att bidrag till solvärmeanläggningar kommer att utgå även under år 1988. I sin fråga till mig har Ivar Franzén också tagit upp handläggningen av stödet till solvärmeanläggningar i bostäder under år 1987.

Jag är den första att beklaga de svårigheter som uppstått vad gäller beslut om stöd till solvärmeanläggningar i bostäder. Orsaken till problemen har framför allt varit den mycket kraftiga tillströmningen av ansökningar om solvärmestöd under slutet av december månad 1986. Detta hade varken kunnat förutses inom branschen eller av berörda myndigheter. Följden blev att de medel som avsatts för stöd till solvärme i bostäder och som administreras av bostadsstyrelsen blev otillräckliga. En omfördelning av medel från statens energiverk till bostadsstyrelsen har därför gjorts. Enligt uppgifter som jag erhållit från statens energiverk fungerar dock stödet tillfredsställande nu.

Vad gäller bidrag till solvärmeanläggningar under år 1988 vill jag framhålla att de 10 milj. kr. som anvisats inte är tidsbegränsade. Stöd kan således utgå även under år 1988 i mån av tillgång på medel. Vilka statliga insatser som under de närmaste åren kommer att vara nödvändiga för att klara omställningen av energisystemet kommer att övervägas i samband med arbetet med vårens energipolitiska proposition.

Anf. 105 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Dahl för svaret på frågan, och jag vill tacka alldeles särskilt för att den här frågan har bevärdigats med ett eget svar.

Den långa handläggningstiden är naturligtvis ett stort problem för branschen och för alla de människor som vill satsa på solvärme. Det handlar i praktiken om handläggningstider på ett år och mer för de ansökningar som kommit in. Detta har skapat en väldigt stor osäkerhet. Många människor har inte vågat satsa på solvärme över huvud taget, därför att de inte vetat om resurser skulle finnas tillgängliga.

Såvitt jag förstår, är den stora mängden ansökningar 1986 inte hela

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

*Om förbud mot giftiga
tennföreningar i bot-
tenfärger till båtar*

förklaringen, utan det har varit osäkerhet om vilka principer som skall gälla, vissa förändringar i principerna, osv. Det är nu i och för sig historia, och jag har också fått uppfattningen att från november i år fungerar det väl, och det är bra.

Vad man nu hoppas är att det kommer att fortsätta att fungera väl. att vi inte t. ex. inför energipropositionen får en ny situation av oklarhet, att de berörda myndigheterna inte längre vet vad som skall gälla.

Det vore mycket värdefullt, om energiministern här i dag skulle kunna slå fast att stödet kommer att fortsätta att utgå och att resurser kommer att ställas till förfogande, så att berörda människor, berörda företag och berörda myndigheter vet att det finns en klar politisk vilja att fortsätta med stödet till solvärmeanläggningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1987/88:215 om förbud mot giftiga tennföreningar i bottenfärger till båtar

Anf. 106 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig om jag är beredd att införa ett förbud mot giftiga tennföreningar i bottenfärger till båtar i Sverige.

Frågan om organiska tennföreningar i båtbottnfärger har behandlats inom Pariskommissionen, som omfattar samtliga länder med utsläpp i Nordsjön och Nordostatlanten. Inom kommissionen kom man i juni i år överens om att medlemsländerna skall vidta åtgärder för att förbjuda användningen av denna typ av föreningar när det gäller fritidsbåtar och viss fiskeutrustning. Frågan kommer också att behandlas vid Helsingforskommissionens nästa möte. Ett beslut liknande Pariskommissionens kan förväntas.

Kemikalieinspektionen har påbörjat en undersökning om bl. a. förekomsten av organiska tennföreningar i svenska vatten. Inspektionen förbereder ett förbud mot användning av tennföreningar i skeppsbottenfärger för småbåtar och för behandling av fiskenät samt de tillämpningsanvisningar som kan behövas i sammanhanget.

Anf. 107 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Vi har alla ett stort ansvar att skydda och värna om vår miljö. Det gäller regeringen, politiska partier, liksom alla berörda myndigheter, kommuner, enskilda m. fl. som måste lägga större vikt vid frågor som rör utnyttjande och förorening av luft, mark och hav.

Frågan i dag berör havs- och vattenmiljön, och syftet med min fråga är att förstärka och förbättra skyddet av denna.

Tennorganiska föreningar används som biocid i båtbottnfärger. Pågående undersökningar indikerar att dessa föreningar i dag allmänt förekommer i vår havsmiljö. Förbud mot sådan användning finns redan i USA, Frankrike och England. Varför skall vi då vänta? Även i Sverige bör motsvarande

restriktioner införs omedelbart, enligt min mening.

Spridningen av dessa giftiga organiska tennföreningar från båtottenfärger är ett ytterst allvarligt miljöproblem. Bl. a. utövar dessa föreningar en stark akut giftverkan på växtplankton och bottenfaunan och har orsakat skador bl. a. på ostronodlingar. Många gånger försenas eller försvåras viktiga samhälleliga beslut om miljövårdsåtgärder på grund av brist på kunskaper.

Här har vi fått kunskapen genom väldokumenterade utländska studier. Det borde därmed inte behöva krävas ytterligare inhemska studier för att förbjuda användandet av dessa tennorganiska föreningar. Förbud kan omgående införas.

Finns det verkligen, miljö- och energiministern, anledning att vänta med ett sådant beslut?

Anf. 108 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag tycker Ingbritt Irhammar borde vara nöjd med det svar hon fått. Det framgår nämligen av svaret att vi har samma uppfattning i sakfrågan och att det blir ett beslut enligt lagen om kemiska produkter, utfärdat enligt den ordning vi har av kemikalieinspektionen. Detta kommer att innebära förbud.

Vad man nu undersöker är hur föreskrifterna skall utformas, så att de blir så effektiva som möjligt. Det är tycker jag inte negativt, utan bara ett bevis på att vi faktiskt tar denna sak på stort allvar.

Anf. 109 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Jag är nöjd med att det blir ett beslut, men jag är inte nöjd med att det tar onödigt lång tid. Som jag sade finns det redan alternativ i dag, och därför behövs ingen inhemsk utredning.

Enligt kemikalieinspektionens preliminära förslag skall godkännandekrav införas den 1 januari 1992 för all import och hantering av skeppsbottenfärger. Är inte 1992 väl långt i framtiden för en sak som skulle kunna införas mer omgående?

Anf. 110 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Man har ännu inte tagit ställning till tidpunkten. Självfallet är det angeläget att lagen kan införas snarast möjligt. Det är både min och kemikalieinspektionens uppfattning. Men det handlar om att ta reda på inte bara hur många produkter som skall omfattas utan också deras användningsområden. Det gäller inte bara båtar utan fiskegarn och redskap och annat också. Som jag sade vill vi ha ett förbud som är så effektivt som möjligt.

Man är inte lika noggrann i alla länder med att gå igenom användningsområden på det sätt som vi gör här. Det är ett tecken på att vi i Sverige är mycket noggranna och försöker se till att det blir konkreta resultat och inte bara påbud och föreskrifter som kan slå blint.

Anf. 111 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Det är bra att vara noggrann, men när det finns alternativ kunde man väl ta några steg i taget. Vi kanske inte kan lösa alla problemen i dag – det nämndes nätt osv. – men det finns alternativ när det gäller

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

*Om ett internationellt
miljötekniskt institut i
Stockholm*

bottenfärgerna. Det finns andra och mera miljövänliga färger som går att använda i dag. Låt oss då ta detta steg för steg. Man gör dock viktiga miljövinster under tiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1987/88:233 om ett internationellt miljötekniskt institut i Stockholm

Anf. 112 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig om jag är beredd att ompröva mitt förord för Stockholm som platsen för ett internationellt miljötekniskt institut.

Mitt svar är nej.

Anf. 113 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för ett kortfattat svar, och jag utgår ifrån att statsrådet är helt övertygad om att jag naturligtvis är mycket missnöjd med svaret.

Det finns mycket starka skäl för att förlägga ett miljötekniskt institut till Göteborg.

Regeringen placerar verk och andra institut på olika platser i landet på rätt svaga sakskalet och mer med hänsyn till politiska skäl.

När det gäller miljöforskningsinstitutet finns det en rad omständigheter som talar för förläggning i Göteborg. De nämndes i interpellationssvaret till Rune Thorén – han hade interPELLERAT och jag hade ställt en fråga. Jag hoppades få svar redan i förra veckan, men det gick inte.

I svaret på interpellationen var statsrådet inte fullt så kortfattad. Det går att vara ännu mera kortfattad än i svaret på min fråga och säga bara ja. Då blir det bara två bokstäver.

I samband med interpellationen svarade statsrådet att avsikten har varit att på samma grunder som beträffande SIPRI förlägga institutet till Stockholm, och att regeringen inte ser något skäl att ändra detta ställningstagande.

Men vad i all världen finns det för anledning att åberopa SIPRI här? Vad är det för likhet mellan SIPRI och detta miljötekniska forskningsinstitut?

Det skulle vara värdefullt att få reda på grunderna för att placera SIPRI i Stockholm, eftersom de tydligen är så starka att de åberopas när det gäller miljötekniska institutet. Jag tycker det är fullständigt obegripligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 114 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig om jag är beredd att verka för att den planerade fosforitbrytningen i Estland uppskjuts i avvaktan på miljövänliga brytningsformer.

Alla Östersjöstaterna har anslutit sig till konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö, den s. k. Helsingforskonventionen. Enligt denna konvention förbinder sig staterna bl. a. att vidta alla erforderliga åtgärder för att förhindra och minska förorening samt att skydda och förbättra den marina miljön i Östersjöområdet. Jag förutsätter att Sovjetunionen uppfyller sina förpliktelser enligt Helsingforskonventionen om den åsyftade brytningen kommer att äga rum.

Jag kommer att i januari nästa år besöka Sovjetunionen. Vid mötet kommer jag bl. a. att ta upp frågor som anknyter till Helsingforskommissionens ministermöte i februari.

Anf. 115 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Svaret var positivt, tycker jag, för en gångs skull, vilket man ingalunda är bortskämd med. Det räcker naturligtvis inte med att förutsätta att Sovjetunionen uppfyller sina förpliktelser. Vi förutsätter ju i en rad andra avseenden att Sovjet skall uppfylla sina förpliktelser, men det visar sig att Sovjet inte gör det. Därför är det synnerligen angeläget att statsrådet tar upp denna fråga vid Helsingforskommissionens ministermöte i februari.

Sovjet planerar en mycket kraftig ökning av fosforitbrytningen i Estland. För närvarande bryts några hundra tusen ton. Man räknar med att om 15 år komma upp i inte mindre än 20 miljoner ton. Denna fosforitbrytning kommer att förstöra Estlands bästa åkermark. Den kommer att förvandla omkring 2 000 kvadratkilometer mark till månlandskap. Den kommer att sänka grundvattennivån i minst halva Estland med som mest 100 meter. Den kommer att förorena såväl grund- som ytvatten med gödningsämnen, tungmetaller och radioaktiva ämnen. Den kommer att förorena luften med mycket stora svaveldioxidutsläpp, som ju frigörs vid förädlingsprocessen men framför allt i de oljeskiftsjordlager som självtänds vid kontakt med luften. Den kommer vidare, vilket är frågans motivering, även att leda till förorening och övergödning av Östersjön, vilket kan bidra till att Östersjön i framtiden blir ett dött hav.

Med tanke på detta vill jag nämna vad Birgitta Dahl sade i onsdags om att haven är viktiga och oersättliga delar i vårt ekosystem. Det är så sant som det är sagt. Hon sade vidare att arbetet för att rädda våra vattendrag och hav omfattar både nationella och internationella insatser, där samarbetet med våra grannar runt Nordsjön och Östersjön är särskilt viktigt. Jag hoppas verkligen att Birgitta Dahl kommer att leva upp till detta, så att detta efteråt inte bara visar sig ha varit tomma ord.

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

Om åtgärder med anledning av visst förslag av Vattenfalls ledning

Anf. 116 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Enligt de informationer som vi har lades detta projekt först på is tidigt i år, och nu har det avfärdats. Man kan naturligtvis aldrig helt säkert veta om det är på det sättet. Men som det nu ser ut är detta sakförhållandet. Det hindrar emellertid inte att det finns anledning att vid de samtal som skall föras mycket ingående ta upp alla de frågor som kan påverka Östersjön.

Jag vill upplysa Hugo Hegeland om att min man och stora delar av min släkt är estländare bosatta inte bara i Sverige utan även i Estland, bl. a. i det nu berörda området. Jag kan därför försäkra att jag i det här fallet nog besitter bättre kunskaper än t. o. m. Hugo Hegeland i sakfrågan.

Anf. 117 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Släktskap skall väl i och för sig inte vara något argument för att man skall engagera sig i en fråga som berör mer än en människa. Denna fråga berör ju alla som bor runt Östersjön. Om det faktum att Birgitta Dahl är gift eller sammanboende med en estländare på något sätt ytterligare stimulerar henne så är det naturligtvis positivt.

Birgitta Dahl sade i onsdagens debatt att hon ville understryka att frågan om Östersjön och Nordsjön är föremål för ett mycket omfattande samarbete mellan alla strandstater. Jag undrar om Sovjetunionen ingår i detta omfattande samarbete mellan strandstaterna? Hon nämnde i onsdags vidare att bl. a. internationella konferenser ingår i detta samarbete.

Statsrådet har verkligen med stora ord utfäst sig att vidta åtgärder. Vi får hoppas att hon lever upp till dessa ord.

Sedan vill även jag, liksom Pär Granstedt, påpeka att det är rätt originellt att man får svar på två frågor i följd. Man brukar ju få åtminstone fem minuter för att förbereda sig, men O. K.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1987/88:247 om åtgärder med anledning av visst förslag av Vattenfalls ledning

Anf. 118 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Per-Richard Molén har frågat mig om vilka åtgärder jag är beredd att vidta med anledning av visst förslag av Vattenfalls ledning.

Mitt svar är: Inga!

Anf. 119 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Min fråga till miljö- och energiministern löd: Vilka åtgärder är miljö- och energiministern beredd att vidta med anledning av att Vattenfalls ledning framför korkade förslag?

Jag vill tacka för svaret, det var kort. Tänk om statsministern skulle gå ut och säga att miljö- och energiminister Birgitta Dahl för fram korkade förslag. Hur skulle det upplevas? Jag tror inte att statsministern gör det. Och tänk om Curt Nicolin som ordförande i ASEA skulle gå ut och säga att Percy Barnevik

som verkställande direktör för fram korkade förslag. Hur skulle det uppfattas av ASEA:s kunder och av ASEA:s leverantörer?

Birgitta Dahls uttalande efter det möte som Vattenfalls ledning hade nere i Ringhals leder till att alla de som förhandlar med Vattenfall frågar sig om det går att träffa avtal med generaldirektör Carl-Erik Nyquist och hans närmaste chefer. Det är ju helt naturligt att under de närmaste åren förvänta sig att ganska stora upphandlingar kommer att ske. Har generaldirektören då regeringens och Birgitta Dahls förtroende? Jag tror, herr talman, att det vore mycket värdefullt om vår miljö- och energiminister här i riksdagen skulle vilja bekräfta och ge uttryck för att hon har fullt förtroende för den kompetens och de erfarenheter som Vattenfalls hela personal och inte minst dess ledning har.

Anf. 120 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Självfallet har jag det förtroendet, men det hindrar inte att vi i vissa sakfrågor kan ha olika uppfattningar. Jag vill inte ha några hovmän och lakejer omkring mig. Det är jag inte betjänt av.

Om Per-Richard Molén inte har läst tidningen i dag vill jag påpeka för honom att Dagens Nyheter i dag innehåller ett mycket hårt angrepp på bostadsministern från en av generaldirektörerna under hans fögderi. Jag ser inget fel i att man för en diskussion i en demokrati, det är en tillgång.

Anf. 121 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Det är helt naturligt att man skall kunna föra en mycket öppen debatt även om man har olika uppfattningar. Nu har tyvärr miljö- och energiminister Birgitta Dahl en viss förmåga att spetsa till sina uttalanden litet mer än vad andra statsråd gör, och det skapar många motsättningar. Jag tror inte att motsättningar i anslutning till de omställningar av energisystemet som förestår är direkt fördelaktiga. Jag tror inte att motsättningar och sådana här uttalanden leder till det samarbete som behövs för att förverkliga de intentioner och tankar som statsrådet har. Men jag noterar att det, i alla fall litet svagt, från miljö- och energiministern kom en bekräftelse på att hon fortfarande har förtroende för Vattenfall.

Anf. 122 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! För den som vill ha en rik källa att ösa ur när det gäller provocativa och äreröriga uttalanden vill jag rekommendera till läsning snabbprotokollet från riksdagsdebatten i går. Där kan man läsa vad Per-Richard Molén då tillät sig att säga.

Anf. 123 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Det anförande som jag höll i den energipolitiska debatten i går är väl värt att läsa. Det är bara beklagligt att statsrådet kom så sent att hon inte kunde ta del av anförandet i dess helhet. Anförandet är emellertid, som jag nyss sade, värt att läsa.

Anf. 124 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:
Herr talman! Jag kom två minuter efter det att Per-Richard Molén hade påbörjat sitt anförande. Men han hade ögon för andra kvinnor i rummet, och det var äreröricht mot betydligt fler än mig, inte minst mot de tilltänkta borgerliga regeringskamraterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1987/88:248 om åtgärder mot elprishöjningar

Anf. 125 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Per-Richard Molén har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att förhindra elprishöjningar.

Den svenska elmarknaden karaktäriseras av en frånvaro av direkta statliga regleringar av priset. Det finns enligt min mening ingen anledning att införa omställningen av energisystemet ändra på detta grundläggande funktions-sätt. Förutsättningarna för prisbildningen på elmarknaden bör dock vara sådana att både producenter och användare av el får riktiga signaler om kostnaderna i elproduktionen.

Nya elproduktionsanläggningar höjer kostnaderna för den samlade elproduktionen. Dessa kostnadshöjningar bör få slå igenom på priset. På så sätt ökar lönsamheten för investeringar i ny elproduktion, liksom för energihushållningsåtgärder. Om användarna av el investerar i sådana energihushållningsåtgärder som kan genomföras till en lägre kostnad än kostnaden för ny elproduktion, kan behovet av nya elproduktionsanläggningar, och därmed även de framtida elprishöjningarna, begränsas.

De medel som bör utnyttjas för att reducera framtida elprishöjningar är således att främja en effektivisering av såväl elproduktionen som elanvändningen och en ersättning av el med andra energiformer. Elanvändningsdelegationen har därför haft i uppdrag att inom elanvändningsområdet utarbeta förslag med denna inriktning. Delegationens förslag som nyligen redovisats till regeringen bereds för närvarande inom regeringskansliet. Jag räknar med att regeringens förslag vad avser elanvändningen kommer att ingå i den energipolitiska proposition som förbereds till våren 1988.

Anf. 126 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Dahl för svaret. Jag noterar att ingenting i svaret har att göra med kärnkraften – det är ändå bara den som ligger bakom frågan.

Förra veckan kunde man genom ett TT-meddelande få klart för sig vad 1 öre i prishöjning kommer att innebära för alla hushåll, nämligen 320 kr. om året. I en rapport från statens energiverk nu i veckan fick man klart för sig att den avveckling som statsrådet uppenbarligen tänker genomföra till mitten av 1990-talet leder till höjningar av hushållselpriset från 40,7 öre år 1987 till 65,7 öre år 2010. Det innebär att varje elkonsument, varje hushåll, kommer att fram till 1997 få en merkostnad på 1 400 kr. och fram till år 2010 en merkostnad på 3 000 kr. De som har elvärme kommer, med utgångspunkt

från andra siffror som också står i denna rapport, fram till år 1997 få höjningar på 2 400 kr. och till år 2010 höjningar på 5 825 kr. Denna avveckling, som troligen skall ske till mitten av 1990-talet, kommer alltså att leda till betydande höjningar. Varje ettöring, herr talman, betyder 1,3 miljarder för konsumenterna. Den politik som regeringen för leder till kolossala, gigantiska överföringar av pengar från enskilda konsumenter till Vattenfall och privata kraftproducenter. Sedan går de vidare till staten. Det rör sig om mellan 25 och 30 miljarder kronor. Valfriheten för den enskilde minskar, och statens inflytande ökar. Detta är ohållbart!

Anf. 127 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Av det Per-Richard Molén sade framgår att han faktiskt inte förstått eller inte brytt sig om att ta till sig vad som står i energiverkets rapport. Det är allvarligt, eftersom Per-Richard Molén sitter i styrelsen och var med om att ta ställning till rapporten i går vid styrelsens sammanträde.

Jag hade i går möjlighet att gå igenom rapporten mycket noggrant tillsammans med bl. a. energiverkets och Vattenfalls ledning och företrädare för industrin och mitt eget departement. Vår bedömning, eftersom vi hade läst innantill ordentligt och kunde skillnaden mellan marginalpris och realpris, är en helt annan på denna punkt. Per-Richard Molén får bakläxa.

Anf. 128 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Statsrådet gör det mycket svårare än vad det är. Det står på en sida i rapporten att det blir en höjning av priset på hushållselen från 40,7 öre till 65,7 öre. Man vet att varje konsument förbrukar ungefär 12 000 kWh per år – det är det genomsnitt som energiverket här räknat fram. 12,5 öre multiplicerat med 12 000 ger 1 400 kr. Det blir alltså prishöjningen fram till 1997. 0,25 öre multiplicerat med 12 000 ger en prishöjning på 3 000 kr. fram till 2010. Detta är verkligheten. Därför är jag kolossalt besviken över svaret, eftersom där klart framgår att några ambitioner från regeringens sida att försöka hålla nere elpriset och ge människorna möjlighet att disponera dessa pengar för att användas till något annat inte finns.

Anf. 129 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag måste tyvärr vidhålla detta med bakläxan. Man kan dessutom inte bara läsa lösryckta stycken ur en rapport. I rapporten handlar det om marginalprissättning och vad som skulle kunna hända under mycket speciella förhållanden.

Jag skall illustrera hur olika det kan bli beroende på om man läser rätt innantill eller inte, Per-Richard Molén. Beträffande vad som skall kunna tänkas hända i ett kortare perspektiv fram till 1995 nämns siffran 6 öre. Det är givetvis marginalprisförändringen under vissa förutsättningar. Det motsvaras reallt, med den genomsnittsprissättning som vi har, av ungefär halva beloppet. Jag rekommenderar ytterligare läsning.

Anf. 130 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Miljö- och energiministern har utlovat en proposition, där det föreslås bl. a. skärpning av Vattenfalls avkastningskrav. Dessa krav

kommer ju att leda till elprishöjningar. Det är klart, herr talman, att om man höjer elpriset med 1 öre och multiplicerar detta med 130 TWh, blir det 1,3 miljarder. Helt naturligt är att producentprishöjningen på 1 öre, 6. 10 eller 25 öre fortplantas genom hela ledet, och till sist kommer höjningen till konsumenten. 10 öre multiplicerat med 130 ger 13 miljarder. Statsrådet försöker villja bort det hela i debatten med att tala om genomsnittsprissättning och marginalpriser. Det är totalt irrelevant i detta sammanhang, för det väsentliga är de priser som slår igenom. Meningen är att man skall försöka få ner elförbrukningen.

Anf. 131 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Det är just vad jag har försökt få Per-Richard Molén att förstå, att det intressanta är de priser som slår igenom. Hittills har de faktiskt motsvarat genomsnittskostnaderna.

Anf. 132 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Ingen här i Sverige har kunnat undgå att få del av uppgiften att man räknar med att elpriserna kommer att stiga med 50 % per hushåll för elvärme och när det gäller näringslivet och industriföretagen med 100 %. Ingen här väl kunnat undgå att notera vilken oro man känner inom de elintensiva företagen och i de regioner som har dessa företag. I dag har vi 15—20° kallt i Norrbotten, medan det är 0° i Stockholm. Den ökade kylan leder till en ökad elförbrukning i norra Sverige.

Är det rimligt att vi, med dessa prishöjningar framöver, skall medverka till en politik som leder till att de människor som bor i norra Sverige och som har ett strängare klimat skall drabbas på detta sätt?

Anf. 133 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Återigen använder sig Per-Richard Molén av siffror som inte har någon som helst relevans i fråga om den sortens avvecklingsstrategi som regeringen står för. Den skräckbild som målades fram i propagandasyfte förra året bygger på förutsättningar som vi inte grundar vår avvecklingsstrategi på, t. ex. att kärnkraften skall avvecklas på tio år och att vi skall ha en fortsatt mycket kraftig ökning av elanvändningen. Då kommer man till sådana kostnader. Men det är inte vårt alternativ.

Sluta upp med att använda detta missvisande alternativ!

Jag vill dessutom säga, Per-Richard Molén, att den som först tog upp frågan om hur man rätt skulle läsa energiverkets analys och som hade förstått den, det var den energitunga industrins företrädare i går kväll.

Anf. 134 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Den energitunga industrin känner klar oro för vad som väntar.

Jag förstår mycket väl att statsrådet inte vill medge att det blir prishöjningar av det här slaget, men det är verkligheten. Jag skulle vilja fråga: Vilka prishöjningar kan vi förvänta oss till 1997, i samband med avvecklingen? Är uppgiften om 6 öre riktig?

Sedan till en annan fråga, som också har tagits upp i elvärmerapporten.

Man är så orolig över kostnaderna för alla de 1 miljon husägare som har eluppvärmning att man i energiverkets rapport väckte tanken på att av de miljarder som tas in till staten skall det lämnas någon form av bidrag till ägare av direktverkande el. Det måste väl ändå, herr talman, tyda på att det är betydande prishöjningar som vi har att vänta. Samtidigt har vi ingenting att förvänta när det gäller en strävan från regeringens sida att hålla nere prishöjningarna på el.

Anf. 135 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! För det första: Många har uppmanat oss i regeringen att vi, innan vi bestämmer oss, noggrant skall analysera det utredningsmaterial som vi har fått, bl. a. från energiverket. Jag tror inte att ens Per-Richard Molén har någonting emot att vi gör det.

För det andra: Hur detta kommer att slå beror bl. a. på hur vi väljer att fördela effekterna av förändringarna – som inte är av den art som Per-Richard Molén anger – mellan industrin och konsumenterna t. ex. Den socialdemokratiska regeringen står för en linje som innebär att industrin skall få tillgång till den el som behövs för att klara utveckling och sysselsättning.

För det tredje: De som står för en elpolitik som riskerar att innebära kraftigt höjda kostnader är Per-Richard Molén och hans parti. Ni är ju inte intresserade av att begränsa elanvändningen, så att vi kan hålla priset på en hyfsad nivå, utan ni står för en expansiv linje som leder till höjda priser.

Anf. 136 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Vi moderater står för en expansiv politik som skapar ökad industriproduktion och möjligheter till ett ökat välstånd i svensk ekonomi. Vi är samtidigt inte på något sätt motståndare till sparande. Med en marknads-ekonomi och med möjligheter att låta elmarknaden fungera precis som den är – det bekräftas också att den fungerar bra – får vi en naturlig balans mellan produktion av el och förbrukning av el.

De intentioner som tydligen kommer från energidepartementet att man skall begränsa leveransskyldigheten då det gäller el förvånar mig. Genom begränsningen blir det inte längre något tryck på elproducenterna att – när priserna åker i höjden för den dyrare kraften på toppen av produktionen – komma med nya och billigare produktionsanläggningar. Detta tycker jag är skada, eftersom det direkt motverkar det syfte som man borde ha.

Anf. 137 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Det är tvärtom så att det är vi som står för att låta marknadsmekanismerna gälla, i den meningen att för den dyraste toppproduktionen, som pressar priserna uppåt för alla, skall man ta ut ett pris enligt vanliga marknadsekonomiska kalkyler som tvingar de olika aktörerna att tänka sig för en gång till. Det finns effektiviseringsmöjligheter som måste tas till vara om elpriset i Sverige i framtiden skall kunna hållas på en hyfsad nivå, vare sig det handlar om kärnkraft eller om andra energislag. Det finns nämligen inga billiga alternativ kvar för en ytterligare expansion.

Anf. 138 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Det finns ett mycket billigare alternativ, och det är att inte ha ambitionen att snabbavveckla kärnkraften redan på 1990-talet. Skulle man följa den moderata linjen att avveckla kärnkraften först när de säkerhetskrav som vi ställer – och de är hårda – inte uppfylls, då har vi möjligheter att ta med kärnkraftsproduktionen, som är mycket billigare än all den produktion genom kol, naturgas e. d. som utgör alternativet till kärnkraften. Det är detta som skapar oron också hos Vattenfall.

Jag tror kanske inte att det är så meningsfullt att föra diskussionen längre. Jag vet att statsrådet har varit ute och rest mycket och därför inte tagit del av rapporten från statens energiverk på lämpligt sätt. På en sida i den rapporten finns tabeller med de siffror som jag anfört. Det redovisas också vad det hela innebär i distributionsledet och i konsumentledet – det blir prishöjningar.

Här står två helt skilda uppfattningar mot varandra. Jag rekommenderar dem som är intresserade att läsa rapporten och själva dra slutsatser om vem som har rätt, jag eller statsrådet.

Anf. 139 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag har, trots mina resor, läst t. o. m. Per-Richard Moléns reservation. Jag har också stort självförtroende när det gäller de slutsatser som jag har dragit.

Det bestående intrycket – sedan Per-Richard Moléns verkliga avsikter nu kommit fram – av denna debatt, liksom av gårdagens energipolitiska debatt, är att de tre borgerliga partierna ännu en gång går in i ett valår djupt splittrade i energifrågan.

Anf. 140 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! När det gäller splittring är vi nog lika goda kålsupare, både socialdemokrater och borgerliga. En sådan splittring som den jag upplevde i statens energiverks styrelse har jag faktiskt aldrig noterat förut, trots 20 år i politisk verksamhet. Därför tycker jag att vi bör använda litet lägre tonläge i fråga om splittring.

Energiverkets rapport har jag betraktat som ett klart beställningsarbete, och det fick jag bekräftat på sammanträdet med statens energiverk. Alla radade upp mängder med svårigheter och talade om alla risker. Det visar i vilka filtofflor många, som kanske är beroende av statsrådet och av miljö- och energidepartementet, har agerat.

Jag skulle vilja fråga: Innebär ett bibehållande av svenska kärnkraftsreaktorer i ytterligare tio år ett högre eller ett lägre elpris i Sverige framöver?

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 141 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Martin Olsson har frågat mig om regeringen avser att verka för omlokalisering av Vattenfalls verksamhet från Stockholmsområdet till Västernorrlands län.

För regeringen är regionalpolitiska insatser ett viktigt område. Av denna anledning har regeringen på olika sätt fattat beslut som möjliggjort utlokalisering av statlig verksamhet från Stockholm till andra delar av landet. Med anledning av Martin Olssons fråga vill jag därför redovisa några av de beslut som har berört Vattenfalls verksamhet i Västernorrlands län.

Regeringen fastställde år 1986 en ny organisation för Vattenfall. En av de grundläggande förutsättningarna i samband med denna omorganisation var att verksamheten skulle decentraliseras från de centrala staberna vid huvudkontoret i Stockholm till de olika regionkontoren. Detta har bl. a. inneburit att verksamhet har överförs från Stockholm till Sundsvall. I dag sysselsätter Vattenfall i Västernorrlands län knappt 400 personer, varav ca 175 finns i Sundsvall.

Regeringen har vidare i år givit Vattenfall i uppdrag att redovisa möjligheter till utlokalisering av verksamhet från bl. a. huvudkontoret i Räcksta. Av Vattenfalls redovisning med anledning av uppdraget framgår att Vattenfall under de närmaste 5–10 åren kommer att fortsätta den decentralisering som påbörjats. Det kommer även att ske en decentralisering inom Vattenfalls regioner genom en utflyttning från regionkontoren och distriktskontoren.

En följd av den decentralisering av verksamheten inom Vattenfall som har genomförts de senaste åren är bl. a. att Vattenfalls regionkontor i Sundsvall blivit för trångt. Av denna anledning fattade regeringen i går beslut om en utbyggnad av detta regionkontor. Denna utbyggnad ger inte enbart arbetstillfällen för byggnadsarbetarna i Sundsvall utan innebär även utökade möjligheter till en fortsatt decentralisering av verksamhet från Stockholm till Sundsvall.

Med denna redovisning, herr talman, anser jag att Martin Olssons fråga är besvarad.

Anf. 142 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Jag tackar miljö- och energiministern för svaret på frågan. Svaret är främst en redovisning, men knappast något svar när det gäller den direkta frågan.

Bakgrunden till frågan är att Västernorrlands län under detta årtionde kommer att förlora 10 000 invånare. Befolkningen i länets samtliga sju kommuner minskar, och utvecklingen är svagare än i något annat län. Därför råder det i länet enighet om att det krävs omfattande och verkningsfulla insatser för att vända utvecklingen.

Det var mot bakgrund av den oroande utvecklingen och övertygelsen om att speciella insatser fordras för länet som vi tre icke-socialistiska riksdagsledamöter från Sundsvall i januari i år motionerade om att en utredning borde

Om viss omlokalisering av Vattenfalls verksamhet till Västernorrlands län

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

*Om handläggningen av
visst slag av utvisnings-
ärenden*

göras beträffande förutsättningarna för och lämpligheten av att omlokalisera hela eller delar av Vattenfalls huvudkontor till Västernorrland. Tyvärr gjordes det inte något riksdagsuttalande i frågan, eftersom majoriteten framhöll att riksdagen inte bör ta initiativ angående lokalisering. Men detta behöver ju inte tolkas såsom att riksdagen motsätter sig en omlokalisering. Att regeringen och Vattenfalls styrelse inte är främmande för omlokalisering av vissa delar av huvudkontoret framgår ju av den s. k. Bergslagspropositionen, där det föreslås att viss verksamhet skall flyttas från huvudkontoret till Ludvika.

Att flytta Vattenfalls huvudkontor med ca 2 000 anställda till Västernorrland skulle ha varit av synnerligen stor betydelse för länet och hade kunnat ge förutsättningar för att bryta den negativa utvecklingen.

I svaret redovisas vad som har skett och vad som planeras. Utöver beskedet om att det skall byggas nya lokaler i Sundsvall ges emellertid inga speciella utfästelser om att Västernorrland skall gynnas när det gäller utlokaliseringar från huvudkontoret. Min fråga blir därför: Avser statsrådet att ta några initiativ för att få omlokalisering av Vattenfalls huvudkontor till Västernorrland utöver den decentralisering till de olika regionkontoren som redovisas i frågesvaret?

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på fråga 1987/88:223 om handläggningen av visst slag av utvisningsärenden

Anf. 143 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Blenda Littmarck har med anledning av ett hos regeringen aktuellt utvisningsärende frågat mig om inte faderskapet till ett svenskt barn är tillräcklig anknytning för att en invandrare skall få stanna här.

Jag kan inte här i kammaren diskutera enskilda ärenden.

Den 19 november i år besvarade jag här i riksdagen en fråga av Maria Leissner om vad jag avsåg att göra för att förhindra att familjer splittrades på grund av utvisningsbeslut. Jag vill gärna som svar på Blenda Littmarcks fråga upprepa vad jag svarade Maria Leissner.

En självklar utgångspunkt vid tillämpningen av utlänningslagstiftningen är att familjer inte skall splittras.

När det gäller utvisning på grund av brott skall domstolen vid övervägandet om utvisning bl. a. ta hänsyn till utlänningsens levnads- och familjeförhållanden. Vid grova brott kan denna prövning resultera i att beslut om utvisning meddelas trots att den dömde har barn i Sverige. I dessa fall anser jag att möjligheter till utvisning måste finnas kvar.

I ärenden angående tillstånd att vistas i Sverige kan den aktualiserade frågan komma upp när föräldrarna till ett barn inte längre lever tillsammans. I dessa ärenden gäller som huvudregel att fadern får stanna i Sverige även om förhållandet till barnets moder upphört.

I vissa fall kan fadern ändå vägras tillstånd att vistas här. Det kan exempelvis ske när han visat sig inte vilja ha någon kontakt med barnet, när

han inte utnyttjar sin umgängesrätt eller om han vid utnyttjandet av umgängesrätten grovt missköter denna. Jag finner inte anledning att ändra denna praxis.

Mitt svar på Blenda Littmarcks fråga är mot denna bakgrund att praxis innebär att det bara i undantagsfall kan bli fråga om att utvisa fadern till ett i Sverige bosatt barn.

Anf. 144 BLENDA LITTMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka invandrarministern för svaret.

Jag tycker att det är litet knepigt med frågor, när man inte på förhand vet hur det skall vara. Och det är också ganska knepigt att man, som invandrarministern säger, inte får behandla enskilda fall. Låt mig därför säga att jag hela tiden i stället talar om ett typfall.

Jag tycker att det är märkligt att man som enda skäl i detta typfall inte kan låta någon stanna, därför att det skulle saknas tillräcklig anknytning när vederbörande har skilt sig, trots att de har ett barn tillsammans. Att man har ett barn ihop är alltså inte tillräckligt för att man skall få stanna, eftersom, som det heter, den formella situationen har ändrats.

Hur det än förhåller sig har vi ju ändå skrivit under deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna, där det står att familjen är den naturliga och grundläggande enheten i samhället och äger rätt till skydd från samhället och staten. Under ett långt politiskt liv har jag naturligtvis ibland tvivlat på att socialdemokratin verkligen anser att det är familjen som är grundstenen i samhället. Det kan vi lämna åt sidan den här gången. Men våra förpliktelser är ju givna genom att vi har skrivit under deklARATIONEN. Eller är inte pappor att anse som delar av familjen?

Många av våra nya medborgare kommer från länder där familjesammanhållningen bokstavigt talat är helig. För fadern är det ett dödligt sår att bli skild från barnet, även om samlevnaden med modern av olika skäl har upphört. En frånskild förälder skall därför, tillsammans med sina barn, erkännas som en familj även om det är fråga om en begränsad samlevnad.

Genom en nyligen genomförd psykoanalytisk studie vet man att separationen kommer att märka barnet för hela livet.

Anf. 145 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Som framgick av mitt frågesvar och av det svar jag tidigare lämnat till Maria Leissner, är skilsmässa inte det enda tänkbara skälet för att utvisa en fader som har barn i Sverige. I svaret pekar jag ju på en rad omständigheter som kan vara för handen och som gör att den anknytning som fadern i detta fall formellt har till barnet inte anses vara tillräcklig. Jag upprepar inte dessa skäl, utan konstaterar att grundprincipen och huvudregeln är att fadern får uppehållstillstånd i Sverige, om han har barn här.

En brist i sammanhanget kan vara att besluten inte motiveras i tillräcklig grad. Det pågår ett utredningsarbete, som nu är inne i slutskedet, där man bl. a. har uppdraget att se över i vilken utsträckning som beslut i utlänningsärenden kan motiveras mera än för närvarande.

Anf. 146 BLENDA LITTMARCK (m):

Herr talman! Jag tycker att separationen som sådan skall tillmätas en sådan betydelse att man ändå skall få stanna.

Av en intressant rapport från arbetsmarknadsdepartementet framgår att en ny psykoanalys, som jag antydde i mitt tidigare inlägg, visar att separationen märker barnet för livet, även om det gäller dåliga föräldrar.

Det vore bra om man kunde motivera det litet mera. I de typfall som jag tittat på nu säger man bara att anknytningen inte är tillräcklig för att han skall få stanna, och det föreligger inte heller andra skäl för att låta honom stanna kvar i Sverige. Det är den typformuleringen som man använder.

Den är negativ och intetsägande. Man säger ju inte att det finns skäl för att han skall utvisas, utan man säger bara att det inte heller föreligger andra skäl för att han skall få stanna. Jag anser att familjeanknytningen är ett tillräckligt skäl.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 §. Svar på fråga 1987/88:232 om behandlingen av flyktingbarn

Anf. 147 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Eva Zetterberg har frågat mig om jag tänker vidta åtgärder för att Sverige skall uppfylla FN:s deklaration om Barns Rättigheter i vad gäller flyktingbarn i flyktingförläggningar eller i kommunerna. Hon hänvisar till påståenden om att den svenska regeringen har kritiserats för att flyktingbarn placerats i häkte, ej fått adekvat medicinsk behandling och ej fått tillfälle till lek och rekreation.

Låt mig först få säga att vi i Sverige internationellt sett har en mycket hög kvalitet på vårt mottagande av flyktingar och asylsökande. Jag har emellertid förståelse för de problem som uppstår särskilt för familjer med barn, som får vänta mycket länge på besked om uppehållstillstånd och plats i en kommun.

Vi måste se till att den tid då asylsökande vistas på en förläggning görs så dräglig som möjligt. Vidare är det angeläget att förkorta tiderna på förläggningarna och verka för att de så snart som de fått sitt uppehållstillstånd får plats i en kommun. Detta kräver emellertid ytterligare kommunplatser.

När det gäller den medicinska behandlingen av de asylsökandes barn är regeln den att alla asylsökande har rätt till en inledande hälsoundersökning, akut sjukvård och förlossningsvård. När flyktingen flyttar från en förläggning till en kommun erbjuds en uppföljande hälsoundersökning. Så fort flyktingen får sitt uppehållstillstånd, blivit kyrkobokförd och inskriven i den allmänna försäkringskassan gäller samma regler och villkor som för andra invånare. Socialstyrelsen utreder för närvarande de sociala, medicinska och psykologiska behov som barnen till asylsökande har under tiden de bor på en förläggning eller annat kollektivt boende. Jag har under hand erfarit att denna utredning kommer att vara klar inom kort. Socialstyrelsen utreder också på uppdrag av regeringen frågan om det behov av stödinsatser från socialtjänsten samt hälso- och sjukvården som kan finnas hos de flyktingbarn som tillåtits stanna i Sverige. Jag vill avvakta resultatet av dessa utredningar

innan jag tar ställning till om ytterligare åtgärder behöver vidtas.

Vad gäller barnens fritid under förläggningsverksamheten vill jag påpeka att det redan nu finns fritidsverksamhet för barn på förläggningarna, bl. a. i form av "öppen förskola". På varje förläggning finns fritidsassistenter. Barn i skolpliktig ålder tas emot i grundskolan så snart det är lämpligt med hänsyn till deras förhållanden.

När det slutligen gäller förvarstagande av barn vill jag påpeka att regeringen i våras skärpte bestämmelserna i utlänningsförordningen (SFS 1980:377) om var ett barn som tagits i förvar får placeras. Jag underströk då i särskilda förordningsmotiv (1987:3) att reglerna är mycket stränga och framhöll att barn inte får tas i förvar annat än i rena undantagsfall. Jag vill vidare erinra om att det numera är totalt förbud mot att sätta barn i en fångvårdsanstalt och häkte.

De regler som gäller vid beslut om förvarstagande är mycket restriktiva. Det skall antingen vara fråga om verkställighet av ett avlägsnandebeslut eller finnas sannolika skäl för att ett sådant beslut kommer att fattas. Vidare skall det finnas ytterligare kriterier, t. ex. risk för undanhållande. Detta gäller för förvarstagande av vuxna. För beslut om att ta ett barn eller ett barns vårdnadshavare i förvar fordras – utöver de två förutsättningar som nu nämnts – att det finns synnerliga skäl. Regeringen har uppdragit åt justitiekanslern att utreda omständigheterna kring förvarstagande enligt utlänningslagen vid Arlanda vakt-distrikt. Justitiekanslern skall ägna särskild uppmärksamhet åt beslut att ta barn under 16 i förvar.

Regering och riksdag har hittills ansett att något totalförbud mot att ta barn i förvar inte bör införas. Man har ansett att det måste finnas en möjlighet att i undantagsfall ta även barn i förvar. Det gäller t. ex. i vissa fall när direktanvisning vid gränsen är aktuell och i en del verkställighetsärenden.

Den översyn av utlänningslagen (SFS 1980:376) som skall vara färdig vid årsskiftet omfattar även reglerna om förvar. Jag anser därför att vi bör avvakta utredningens förslag innan ytterligare åtgärder vidtas.

Anf. 148 EVA ZETTERBERG (vpk):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för svaret.

Av de flyktingar som kommer till Sverige årligen är ca 4 000 barn. Men inte förrän 1985 började man räkna barnen särskilt. Det är fortfarande ovanligt att man hör barnen speciellt och låter deras egen historia ha ett avgörande inflytande på huruvida de får asyl eller inte. FN:s deklaration om Barns Rättigheter från 1959 stadgar att barn bl. a. skall ha möjlighet till lek och rekreation och medicinsk service. Det finns fortfarande stora brister i det avseendet.

Invandrarministern talar i svaret om förhållandena på förläggningarna ute i landet. På de ställen i Stockholms län där man tar barn i förvar – Vistagården och Carlslund – finns det emellertid uppenbara brister. Det är visserligen mycket bättre att hamna där än i fängsligt förvar eller häkte. Men det är ändå låst och omöjligt att komma därifrån. Vistagården bevakas exempelvis av vakter från AB Svensk Schäferhundvakt.

Det finns ingen personal som är särskilt utbildad för att ta hand om barn eller vuxna som befinner sig i en svårt psykisk situation. Tycker invandrarmini-

nistern att detta är lämpligt? Borde man inte kunna sätta in en annan, mera sakkunnig personal?

För barnens del finns det mycket få lekredskap. Det finns så att säga endast ett vanligt vardagsrum, där vuxna röker och umgås på olika sätt. Även från personalens sida tycker man att det är helt otillräckligt.

I Stockholms kommun arbetar man med att få fram ett särskilt program för flyktingbarn. Ett visst ekonomiskt stöd har utgått från invandrarverket. Men det är ändå mycket litet i förhållande till vad som behövs. På vilket sätt tänker invandrarministern göra förhållandena för flyktingbarn i Sverige bättre med tanke på FN:s deklaration om Barns Rättigheter?

Anf. 149 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Låt mig först säga att den FN-deklaration om Barns Rättigheter som Eva Zetterberg hänvisar till i mycket allmänna ordalag tar upp att barn har rätt till bl. a. social trygghet, tillfredsställande kost, bostad, medicinsk vård, fri undervisning, lek och rekreation samt skydd mot vanvård, grymhet och exploatering. Sverige bryter inte mot något av detta när det gäller behandlingen av flyktingbarn eller barn till asylsökande. Det har inte heller i internationella sammanhang förekommit någon kritik mot Sveriges sätt att sköta dessa frågor.

Jag är dock den första att erkänna och konstatera att barn till asylsökande ofta befinner sig en mycket svår situation. Det är själva flyktingskapet som orsakar detta. Vi bör vidta alla upptänkliga åtgärder för att underlätta för dessa barn.

När det gäller de konkreta frågorna om Vistagården och Carlslund, var det bra att Eva Zetterberg konstaterade att det inte rör sig om fängelser. Det framställs dess värre ibland som om det är fängelser det handlar om.

Jag tror inte att personalen är så okunnig om sin uppgift som Eva Zetterberg försöker framställa det. Jag kan dock inte här svara för deras formella kvalifikationer.

Förvarstagandet skall endast omfatta mycket kort tid. Det är viktigt att man ytterligare anstränger sig för att förkorta den tid som det i undantagsfall med förvarstagande kan vara fråga om.

För övrigt har jag i svaret hänvisat till att vi får anledning att återkomma till dessa frågor.

Allra sist vill jag ta upp Eva Zetterbergs påpekande om att Vistagården bevakas av AB Svensk Schäferhundvakt. Det är bara ägnat att ge intrycket att det är schäferhundar som står där ute – så är icke fallet.

Anf 150 EVA ZETTERBERG (vpk):

Herr talman! Jag börjar med det sistnämnda. Jag har inte påstått att det är schäferhundar som bevakar. Men jag tycker att bara namnet inger farhågor om vad det är för slags bevakning som sker.

Jag har aldrig hävdat, och kan inte göra det, att det är okunnig personal. Jag har sagt att det är utbildad personal. Den är utbildad inom vaktbolaget.

Sverige står internationellt sett mycket högt i flyktingavseende. Men vi bör kunna hålla oss på en betydligt högre nivå. Jag tycker inte att vi skall jämföra vår flyktingpolitik och förhållandena för flyktingar med exempelvis situatio-

nen i vissa afrikanska länder. Vid vårt omhändertagande av flyktingar bör vi göra en jämförelse med hur svenska medborgare lever och vilken standard vi anser att svenska barn har rätt till. Det är den jämförelsen vi skall göra, och det är utifrån den situationen vi skall ta upp kritiken.

Visst har man rätt till akutsatser från sjukvårdens sida, men flera personer har påpekat att landstingens barnhälsovård saknar insyn och kontroll i den medicinska vård som bedrivs på flyktinglägren i invandrarverkets regi.

Anf. 151 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag har inte heller jämfört svensk flyktingpolitik med situationen för flyktingar i afrikanska länder, utan jag har gjort en bred internationell jämförelse med länder av motsvarande standard i Västeuropa och då konstaterat att vi också i detta sammanhang hävdar oss väl.

Grundläggande för vår invandrapolitik är jämlikhet. Flyktingar skall så långt möjligt erbjudas jämlika förhållanden, i fråga om såväl rättigheter som skyldigheter, med svenska medborgare. Det är utgångspunkten i vår invandrapolitik.

Anf. 152 EVA ZETTERBERG (vpk):

Herr talman! Vilka andra konkreta åtgärder tänker regeringen vidta för att säkra just flyktingbarnens rättigheter? Invandrarministern hänvisar till en utredning från socialstyrelsen, men det finns ju redan nu klart belagda missförhållanden, som bör kunna rättas till.

Och, som jag frågade inledningsvis, kan man stödja kommuner som vill ägna sig åt att på ett bättre sätt än hittills bygga upp verksamhet just för barnen? Hittills har invandrarverket förfogat över mycket små resurser för att kunna stödja kommunerna i detta avseende. Såvitt jag förstår finns det stora behov ute i kommunerna. Stockholm är bara ett exempel på att man på ett aktivt sätt själv vill bygga upp en sådan verksamhet.

På vilket sätt kommer regeringen att bättre stödja detta?

Överläggningen var härmed avslutad.

33 § Svar på fråga 1987/88:243 om länsstyrelsernas naturvårdsenheter

Anf. 153 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att förbättra situationen vid länsstyrelsernas naturvårdsenheter.

Det är riktigt som Ingbritt Irhammar säger att personalomsättningen, åtminstone vid vissa länsstyrelser, har varit stor.

Jag vill först framhålla att myndigheterna numera genom s. k. marknadslönetillägg och selektiva potter har bättre möjligheter än tidigare att betala sådana löner att de kan rekrytera och behålla kvalificerad personal som är konkurrensutsatt.

Miljövårdsarbetet vid länsstyrelserna kommer också att behandlas särskilt

i budgetpropositionen, som föreläggs riksdagen i januari nästa år.

Verksamheten vid länsstyrelsernas naturvårdsenheter hör till det som kommer att behandlas både i den miljöpolitiska proposition som enligt planerna skall föreläggas riksdagen i vår och i en proposition om samordnad länsförvaltning.

Regeringen arbetar således med att förbättra både de ekonomiska och de organisatoriska förutsättningarna vid länsstyrelsernas naturvårdsenheter.

Anf. 154 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Tack för svaret.

Naturvårdsenheternas arbetssituation har blivit alltmer ohållbar. Nya uppgifter åläggs dem utan att de samtidigt ges nödvändiga resursförstärkningar. Freonfrågan har visat på hur orimlig situationen är när naturvårdsmyndigheterna saknar såväl riktlinjer som resurser. Det är mycket viktigt att miljömyndigheterna kan hantera miljöproblem av övergripande karaktär. Det gäller freonfrågan men också sådana problem som försurning, kemikaliespridning och havsföroreningar samt luftföroreningar som påverkar klimat och ozonlager.

Skall vi kunna nå de mål som ställts upp för miljöskyddet så behövs betydligt ökade resurser till den samlade organisationen för miljöskydd. Personalen ute på naturvårdsenheterna gör så gott den kan men dignar under sin arbetsbörda. Skall man få fart på miljöskyddsarbetet är det helt klart att nya resurser måste tillföras omgående. Enligt riksrevisionsverkets bedömning skulle 100–150 nya tjänster behövas i organisationen för att nå uppställda mål. Bättre löner kan vara behövliga, men fler tjänster är nödvändiga.

Även miljöministern anförde i kammaren i onsdags att "alla som har arbetat med miljöfrågorna – i kommuner, länsstyrelser, myndigheter och mitt departement – är oerhört hårt belastade och jobbar långt utöver vad man egentligen skall behöva begära". Miljöministern medgav därefter att det finns ett resursproblem, som vi måste göra någonting åt.

Dagens svar skjuter ställningstagandet på framtiden, medan dagens akuta situation kräver omedelbara åtgärder. Centern har begärt 10 milj. kr. mer till förstärkning av länsstyrelsernas naturvårdsenheter, som ett första steg mot en miljötillsyn värd namnet. Kan civilministern i dag svara på om man åtminstone är beredd att tillmötesgå dessa krav från centerns sida snarast?

Anf. 155 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Låt mig kort säga till Ingbritt Irhammar att jag tycker hon skall kunna klart utläsa av mitt svar att det kommer att göras en ökad ekonomisk satsning på länsstyrelserna, på just naturvårdsenheterna. Beloppet skall som bekant anges i budgetpropositionen. Vi får väl återkomma och se om Ingbritt Irhammar är nöjd.

Jag satt senast i går tillsammans med samtliga landshövdingar och gick igenom planerade organisationssatsningar totalt sett för naturvårdsfrågorna.

Detta är också ett kvalitetsproblem, i den meningen att lönerna måste hänga med så att man kan få kvalificerad arbetskraft. Det visar sig nämligen att med de ökade ambitionerna att man måste få profil och kunskap på just

tillsynen, vilket gör att just den frågan måste finnas med i bilden ordentligt.

Det andra vi måste arbeta med är att se över vad som behöver göras med internorganisationen. Man har nämligen på enheterna svårt att prioritera – alltså att avgöra vad som är viktigt och vad som är mindre viktigt. Jag har själv vid ett par besök ute på länsstyrelserna gått igenom just den problematiken och konstaterat att vi måste ta upp frågan hur man skall få en effektivare internorganisation för att på det sättet förbättra arbetssituationen.

Sammanfattningsvis vill jag säga till Ingbritt Irhammar att vi arbetar mycket konkret och snabbt med de här frågorna. Jag räknar med att situationen på den här punkten kommer att förbättras för länsstyrelsernas del.

Anf. 156 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Detta är positivt så långt, att det kommer att förbättra situationen på länsstyrelsernas naturvårdsenheter. Det som jag framförde i mitt lilla anförande var emellertid att jag oroar mig för att det kommer att ta tid. Här hänvisades till budgetpropositionen. Vi har lagt vårt förslag om 10 milj. kr. som skulle kunna ge en tjänst per länsstyrelseenhet via tilläggspropositionen. Det skulle kunna behandlas snabbare den vägen. Sedan talades det också om att det kanske kommer först i miljöpropositionen till våren. Under tiden dignar alltså folket ute på enheterna under ett alldeles för hårt tryck.

Det är inte så konstigt att man inte kan prioritera. Man har ju nästan inga resurser att prioritera. Det är som sagt bra med högre löner. Men hur skall man kunna prioritera i dag, när man i stort sett bara hinner ingripa vid akuta klagomål?

Alltså: Gå snabbare fram på det här området!

Överläggningen var härmed avslutad.

34 § Svar på fråga 1987/88:269 om åtgärder för att tillgodose den småländska industrins behov av arbetskraft

Anf. 157 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Anita Bråkenhielm har frågat mig om jag tänker vidta några åtgärder för att medverka till att den småländska industrin får den arbetskraft den behöver.

Arbetsmarknadspolitikens roll i samspelet mellan olika politikområden är primärt att främja anpassningen på arbetsmarknaden. Detta innebär att arbetsmarknadspolitikerna genom olika generella, men huvudsakligen selektiva åtgärder skall försöka mildra målkonflikterna mellan olika politikområden. Huvuduppgiften för arbetsmarknadspolitikerna är att främja en ömsesidig anpassning av den enskildes utbud av arbete och samhällets samlade efterfrågan på arbetskraft, och det är först då vi klarar av att lösa denna svåra uppgift som den fulla sysselsättningen kan upprätthållas.

Vad gäller vissa delar av Småland, – jag syftar då framför allt på de fyra kommunerna i Jönköpings län: Gnosjö, Gislaved, Värnamo och Vaggeryd –

är arbetslösheten mycket låg och många företag har svårt att fylla sina vakanser. I Gislaveds kommun har arbetsförmedlingen t. ex. under november månad redovisat 450 lediga platser och endast 90 arbetslösa förmedlings-sökande. Svårigheterna att fylla vakanserna är ännu större i Gnosjö kommun, där arbetsförmedlingen under samma månad redovisat endast 6 arbetslösa sökande och ca 150 lediga jobb.

Detta är utan tvivel allvarliga problem, som har en negativ effekt för dessa kommuner och för företagens möjligheter att fullt ut kunna utnyttja sina expansions- och avsättningsmöjligheter.

Arbetsförmedlingarna i berörda kommuner, länsarbetsnämnden i Jönköpings län och arbetsförmedlingar i andra delar av Sverige ägnar stor möda åt att förmedla sökande till de lediga jobben i dessa trakter. Förutom detta arbete har det bildats en grupp sammansatt av kommun-, länsstyrelse- och länsarbetsnämndsrepresentanter. Gruppen har tillkommit för att finna nya vägar att öka rekryteringen till denna bygd.

Gruppen syftar också till att underlätta för dem som flyttat till bygden att stanna kvar. Det har visat sig i de studier som länsstyrelsen gjort av flyttströmmarna i länet att samtidigt som benägenheten att flytta *till* dessa fyra kommuner är högre än för andra kommuner i länet är också benägenheten att flytta *från* dessa kommuner större.

I länet gör man bedömningen att bakom detta ligger svårigheter att finna lämpliga bostäder och att det också har varit svårt att bygga upp sociala kontaktnät. Problemen löses inte enbart genom en ökning av nyrekryteringen till jobben i dessa kommuner.

Det är min bedömning att arbetsförmedlingen i dag har de resurser som krävs för att assistera företagen och klara rekryteringen genom att bl. a. intressera arbetsökande på andra orter för arbete i denna bygd.

I detta sammanhang bör man inte glömma bort den arbetskraftsresurs som flyktinginvandringen skapar. Jag är rätt säker på att arbetsförmedlingarna kan finna många villiga arbetstagare bland de flyktingar som nu väntar på att få en chans på arbetsmarknaden. De har samma rätt till arbete som övriga som är bosatta i landet.

Genom länsarbetsnämndsrepresentanterna i den gemensamma arbetsgruppen kommer jag att följa utvecklingen.

Mot denna bakgrund har jag för närvarande inte för avsikt att vidta några särskilda åtgärder.

Anf. 158 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern har redogjort för en del av de åtgärder som vidtas lokalt. Dem känner också jag väl till. Att följa utvecklingen medan andra försöker göra någonting kostar ju inte så mycket.

Det finns 3 500 lediga jobb just nu i Jönköpings län. Arbetslösheten – inkl. arbetsbytare – är mindre än 1,4 %: I Gnosjö kommun ligger arbetslösheten för närvarande på 0,1 % – lägre lär den inte kunna bli.

Beredskapsjobb och ungdomslag existerar inte. Men det finns en god tillväxtpotential i Småland. Regeringen förvägrar dock industrin att använda sina investeringsfonder för maskininvesteringar, som hade kunnat medverka till en höjning av produktiviteten.

När det gäller satsningar på vägar och högre utbildning kommer Jönköpings län på undantag. Jag har ingenting emot att man satsar på utvecklingssvaga regioner. Men det går inte att undanhålla utvecklingsmöjligheter i de regioner som har egen växtkraft. Det allt överskuggande problemet är bristen på arbetskraft.

Kommunerna satsar på bostadsbyggande, tar hand om flyktingar och utökar service- och fritidsaktiviteter. Lokala arbetsförmedlingar, länsarbetsnämnden och industrin samarbetar på ett utmärkt sätt. Industrin satsar på arbetsmiljö och internutbildning. När det gäller beredskapsjobbspengar har man gjort en omfördelning, så att pengar kan användas för att skapa utbildningsmöjligheter. Men det behövs ändå ett tillskott av *människor*.

En bl. a. av länsarbetsmyndigheten starkt önskad åtgärd från regeringens sida är att man återinför starthjälpen. Vi moderater var emot att denna avskaffades. Nu hoppas jag att arbetsmarknadsministern kan medverka till att starthjälpen återinförs. Inte minst för unga människor är flyttning till en annan plats ett stort äventyr – det är bl. a. ett stort ekonomiskt äventyr, särskilt om det är den första flykten från boet. Det här skulle kunna vara *en åtgärd från regeringens sida för att hjälpa till*. Jag skulle vilja veta om arbetsmarknadsministern är positivt inställd till åtgärden.

Anf. 159 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! När det gäller starthjälpen täcks kostnader för exempelvis flyttning bl. a. av särskilt stöd, även om det tidigare starthjälpsmedlet inte finns kvar.

Anita Bråkenhielm säger att jag bara följer utvecklingen utan att göra något. Men arbetsmarknadspolitikens redskap är ju bl. a. länsarbetsnämnden och arbetsförmedlingarnas resurser. Det är till dem som medel är avsatta, och det är de som skall arbeta – och det gör de också – för att underlätta det hela när det gäller arbetsmarknadspolitiska insatser i den här regionen.

Anf. 160 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Herr talman! Det var arbetsmarknadsministern själv som genom sin olyckliga formulering i slutet av svaret lade den aktuella repliken i min mun. Men det finns andra saker som man skulle kunna titta på.

Arbetsmarknadsministern nämnde flyttströmmarna till och från de aktuella kommunerna. Ett ganska väl känt problem är att det väldigt ofta är så, att människor som har gått arbetslösa länge i andra delar av landet och som så småningom övertalas att försöka ta ett jobb i Småland inte flyttar dit, utan de pendlar under de sex månader som gäller för att sedan flytta hem och fortsätta att använda sig av arbetsmarknadsåtgärder eller stämpling.

Någon sorts genomgripande översyn av den här problematiken borde man nog försöka göra. Jag har en stark känsla av att människor vill bo på den plats där de en gång föddes. Åtminstone när det gäller unga människor är det faktiskt inte farligt att ge sig i kast med äventyret att försöka se sig om efter någonting annat. Det här vore kanske något att titta på.

Sedan några ord beträffande medföljandeproblematiken. Är arbetsmarknadsministern beredd att försöka hjälpa till att avskaffa de idiotiska s. k.

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

kommunpoängen, som gör att en del offentligt anställda blir livegna på den plats där de en gång började sin yrkesverksamhet?

*Om verksamheten vid
AMU-center i Tumba*

Överläggningen var härmed avslutad.

35 § Svar på fråga 1987/88:272 om verksamheten vid AMU-center i Tumba

Anf. 161 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Tore Claeson har frågat mig om jag kommer att vidta några åtgärder för att förhindra ett nedläggningsbeslut av AMU-centret i Tumba.

I den strukturplan som AMU i Stockholms län har tagit fram för de närmaste två budgetåren har bl. a. föreslagits en nedläggning av AMU-centret i Tumba. Vid sitt styrelsesammanträde i slutet av november i år krävde den regionala AMU-styrelsen i Stockholm att innan beslut fattades skulle styrelsen få en redovisning av konsekvenserna av att i stället för en nedläggning av bl. a. centret i Tumba flytta över kurser från AMU-centret i Liljeholmen till andra utbildningsenheter inom Stockholmsregionen. Styrelsens nästa sammanträde är den 22 december. I avvaktan på styrelsens beslut i denna fråga är jag inte beredd att vidta några åtgärder.

Anf. 162 TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Tack för svaret på min fråga.

Orsaken till diskussionen om en eventuell nedläggning av AMU-center i Tumba har arbetsmarknadsministern något berört. Enligt gjorda beräkningar skulle alltså AMU-verksamheten komma att gå med en viss förlust under åren 1988–1990. Diskussionen förs mot bakgrund av att det hela så att säga skall gå runt och att man inte skall behöva ytterligare anslag.

Vidare har det i detta sammanhang anförts att hyreskontraktet för nuvarande lokaler går ut 1989, att det finns ett AMU-center både i Södertälje och i Liljeholmen och att centret i Liljeholmen skulle kunna byggas ut. Men skolan i Tumba har faktiskt 400–500 elever och ca 60 lärare. Där finns olika linjer – kontorslinjen, svets- och plåttinjen, verkstadsmekaniska linjen, elresp. telelinjen samt datatekniklinjen.

Enligt min uppfattning föreligger det väldigt goda motiv för att inte lägga ned verksamheten. Det finns t. ex. många invandrare i Botkyrka kommun som behöver den här utbildningen. Vidare har det i olika sammanhang framhållits att invandrare och lågutbildade utgör de två grupper som har det svårast på arbetsmarknaden. AMU-centret är dessutom lättillgängligt. Många av dem som utbildas där bor i Botkyrka kommun. Kurserna börjar vid sjutiden på morgonen. Därför blir det problem för dem som har att lämna barn på dagis, om resvägen blir lång. En rad argument kan alltså anföras mot en flyttning av verksamheten.

Jag vill fråga om arbetsmarknadsministern inte inser vilka stora problem och svåra konsekvenser som kan bli följden av en snabb nedläggning av Tumbacentret. Och borde inte arbetsmarknadsministern i så fall ta något initiativ?

Anf. 163 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Som framgår av mitt svar är denna fråga under beredning. Jag förutsätter att alla olika aspekter vid en förändring sammanvägs innan regionstyrelsen tar ställning. Jag förutsätter naturligtvis också att representanterna i styrelsen och de som bereder frågan tar hänsyn till det som Tore Claeson här har redovisat och beaktar det när man fattar beslut. Som framgår av mitt svar har styrelsen sitt nästa sammanträde den 22 december.

Anf. 164 TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Med utgångspunkt i vad arbetsmarknadsministern nu sade vågar jag ha förhoppningen att man skall ta hänsyn till de faktiska omständigheter, problem och svårigheter som utan tvivel skulle komma att uppstå och som drabbar så många människor inom denna mycket viktiga verksamhet. Jag vågar hoppas och tro på att man den 22 december skall komma fram till ett beslut som innebär att AMU-centret i Tumba får finnas kvar. Jag kan tillägga att man när det gäller anläggningen i Tumba hittills i år har gjort en vinst på ca 1,8 milj. kr.

Överläggningen var härmed avslutad.

36 § Svar på fråga 1987/88:180 om användningen av kreditkort m. m. inom statliga myndigheter

Anf. 165 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Stig Bertilsson har frågat civilministern vilka åtgärder han är beredd att vidta för att regler skall upprättas för användning av betalkort, kreditkort och liknande vid statliga myndigheter. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Det är riktigt att kontokort i form av betalkort i viss utsträckning används i statlig verksamhet. Beslut om detta har i sådana fall fattats av vederbörande myndighet. Några särskilda generella bestämmelser om användningen av sådana kort finns inte, utan de allmänna föreskrifter som gäller en myndighets möjlighet att ta upp lån eller i övrigt ikläda staten ekonomiska förpliktelser samt för statlig redovisning och upphandling blir tillämpliga även i dessa fall.

Jag anser inte att det finns skäl att föreslå regeringen att i särskild ordning reglera användningen av betalkort inom statsförvaltningen. Det bör även i fortsättningen ankomma på myndigheterna att inom ramen för generella bestämmelser beakta de affärsmässiga och praktiska omständigheter som kan påverka valet av betalningssätt. Jag utgår ifrån att revisorerna i sin granskning uppmärksammar de fall där tveksam eller direkt felaktig hantering förekommer.

Anf. 166 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Jag vill till att börja med tacka finansministern för svaret. Dessutom vill jag understryka att min fråga inte är föranledd av att jag tror att det i allmänhet förekommer någon sorts fusk eller oegentligheter vid

hantering av kreditkort. Det är ganska självklart att de allra flesta kortinnehavare hanterar korten förnuftigt.

Min fråga har tillkommit med anledning av att man bör ha regler att luta sig mot när missbruk sker. Det är ju först när sådant händer som man behöver ha regelboken att ta fram. Vi har nyligen sett ett exempel på att det hade behövts regler just för hur kreditkort skall hanteras.

Av finansministerns svar framgår att han anser att detta i sista hand är en fråga för revisorerna. Det är naturligtvis riktigt. Men jag vill åter understryka att missbruk kan förekomma om man inte har regler. I det här fallet vore det rimligt med åtminstone någon form av cirkulär ute i statsförvaltningen. Då skulle vi också kunna slippa ett pinsamt upprepande av det vi har sett i höst.

Än en gång: Tack för svaret!

Överläggningen var härmed avslutad.

37 § Svar på fråga 1987/88:219 om villkoren på datatjänstemarknaden

Anf. 167 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Margitta Edgren har, mot bakgrund av de mervärdeskatte-regler som gäller när Kommun-Data AB säljer datatjänster, frågat mig om jag är beredd att förändra villkoren på datatjänstemarknaden så att de leverantörer som finns kan konkurrera på lika villkor.

Regeringen har med stöd av mervärdeskattelagen sedan lång tid tillbaka i enstaka fall medgett vissa undantag från mervärdeskatteplikt för tjänster avseende automatisk databehandling. Ett av det tiotal beslut av detta slag som hittills meddelats avser Kommun-Data AB, som i april 1972 befriades från skyldighet att ta ut mervärdeskatt vid försäljning av datatjänster åt kommunerna.

Det undantag från mervärdeskatteplikt som medgetts för Kommun-Data AB avser enbart datatjänster som tillhandahålls kommuner och landstingskommuner, medan full mervärdeskatt skall tas ut i andra fall. Undantaget har tillkommit för att inte ett av flera skäl önskvärt samarbete mellan kommunerna på detta område skall försvåras av mervärdeskatte-reglerna. Särskilt har detta betydelse för mindre kommuner, som inte kan bygga upp en egen dataverksamhet. Undantaget medför å andra sidan den nackdelen att andra dataserviceföretag, som vill sälja datatjänster åt kommunerna, till följd av mervärdeskatten får ett sämre konkurrensläge än vad Kommun-Data AB har. Enligt min mening kan det inte komma i fråga att utjämna sådana skillnader i konkurrensvillkoren genom att utvidga skattefriheten till att omfatta också dessa företag. I stället bör inriktningen vara att så långt det är möjligt ta bort de undantag från skatteplikt som hittills medgetts. Utredningen (Fi 1987:06) om indirekta skatter har särskilt fått i uppdrag att lösa denna fråga. Jag är därför inte nu beredd att omgående förändra villkoren för kommunernas inköp av datatjänster.

Anf. 168 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Jag kan förstå att man 1972 befriade Kommun-Data från mervärdesskatt på de datatjänster som levereras till kommuner och landsting. Vid det tillfället kunde man knappast förutse den utveckling som skulle komma. Kommun-Data var då i princip den enda leverantören till kommunerna. Men att man nu vidmakthåller och 1986 t. o. m. utökade denna befrielse kan jag inte förstå. Nu finns det ju andra leverantörer på marknaden som utvecklar datortjänster som är bra för kommunerna. Om kommunerna köper från någon annan leverantör blir det alltså 23,46 % dyrare, eftersom de inte kan lyfta av momsen. Jag menar att Kommun-Datas momsbefrielse snedvrider en sund och normal konkurrens på marknaden. Något annat kan inte heller finansministern tycka, såvitt jag förstår av svaret. Jag är helt övertygad om att Kommun-Data kommer att klara sig bra även utan denna extra förmån.

Kommun-Datas egen informationschef har sagt i tidningen Dagens Industri att detta är ett bra exempel på att lagstiftningen inte har hängt med datautvecklingen. Enligt folkpartiets uppfattning mår konsumenterna gott av att företag på marknaden behandlas lika oberoende av ägarform. Nog håller Kjell-Olof Feldt med om att konsumenterna på lång sikt tjänar på att företagen på marknaden behandlas lika.

Överläggningen var härmed avslutad.

38 § Svar på fråga 1987/88:235 om formerna för betalningar till statliga myndigheter

Anf. 169 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig om jag är beredd att vidta sådana åtgärder att fri konkurrens kommer att råda mellan olika betalningsformer till statliga myndigheter.

Jag håller med Hugo Hegeland om att konkurrens bör utnyttjas för att öka effektiviteten. Enligt min bedömning föreligger emellertid inom det här aktuella området inte marknadsmässiga förutsättningar för en sådan.

Frågan om den framtida hanteringen av de statliga in- och utbetalningarna måste vidare ses i ett statsfinansiellt och verksamhetsmässigt sammanhang. Det gäller bl. a. att bedöma i vilken utsträckning ändrade statliga betalningsrutiner skulle påverka postverkets samlade postservice och betalningsförmedling.

Riksrevisionsverket ser för närvarande över det statliga betalningssystemet. Inom ramen för översynen studeras bl. a. möjligheterna att i ökad utsträckning erbjuda frihet i val av betalningsform till statliga myndigheter. Jag utgår från att resultatet av översynen kommer att belysa dessa frågor. I avvaktan på det vill jag bara tillägga att jag delar de bedömningar som kommer till uttryck i det finansutskottets betänkande från i våras som behandlade en motion undertecknad av bl. a. Hugo Hegeland.

Anf. 170 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret, som var ovanligt fullständigt för att komma från det hållet; det är man inte bortskämd med.

Det kan naturligtvis inte vara fråga om fullkomlig konkurrens på alla områden när det gäller statliga betalningar, men nog kan väl finansministern likväl tänka sig en sådan utsträckning av konkurrensen att man till alla statliga myndigheter också skall kunna få utnyttja bankgiro – inte enbart postgiro? Att godta endast den betalningsformen kan ju bara ha ett enda syfte: att gynna postgirot och inte tillgodose fri konkurrens.

Det är mycket egendomligt att det inte går att betala in avgifter till exempelvis länsbostadsnämnden – detta gäller i varje fall länsbostadsnämnden i Göteborg – via bankgiro utan endast via postgiro. Man måste då först gå till banken och ta ut sina pengar och sedan gå till posten och betala in pengarna via postgiro, om man inte har eget postgirokonto.

Det var glädjande att finansministern har tagit del av finansutskottets betänkande från i våras. Där sades en del kloka saker. Utskottet kände till att det pågår en utredning och uttalade bl. a. följande: "Utskottet har erfarit att ett sådant beredningsarbete pågår i regeringskansliet och att regeringen därefter har för avsikt att återkomma till riksdagen, senast under nästa riksmöte", dvs. detta riksmöte. Då blir min fråga: Kan vi räkna med att regeringen under våren kommer att lägga fram ett förslag om litet friare betalningsrutiner när det gäller den statliga verksamheten?

Anf. 171 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Det är min bestämda förhoppning att så skall kunna ske.

Anf. 172 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag uppfattade inte vad finansministern sade, och han får väl inte ordet en gång till för att upprepa det. Det hörs inte så bra när man talar från bänken, men jag utgår ifrån att finansministerns inlägg innehöll den upplysningen att det kommer en proposition om detta till våren.

Överläggningen var härmed avslutad.

39. § Svar på fråga 1987/88:242 om beskattningen av renskötseln

Anf. 173 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Även om förhållandena inom rennäringsen i vissa avseenden är särpräglade beskattas renskötsel i princip som annan näringsverksamhet.

Skattefrågorna för rennäringsen behandlades i riksdagen förra hösten i samband med Tjernobypropagationen (prop. 1986/87:18). Då avslogs tre motioner med krav på att ett särskilt renkonto skulle införas. Näringsutskottet förutsatte i sitt betänkande (NU 1986/87:12) att renskötsel företagen skulle informeras om möjligheterna till resultatutjämnning. Så har också skett genom riksskatteverkets försorg.

Beskattningen av aktiebolag och egenföretagare är för närvarande föremål för en omfattande översyn. Resultatet kan bli stora förändringar i det

nuvarande regelsystemet. Starka skäl talar för att inte införa särregler för en viss grupp av företagare innan grunderna för hela företagsbeskattningen lagts fast. Jag är alltså för närvarande inte beredd att ta initiativ till att ändra principerna för beskattningen av renskötsel.

Anf. 174 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min fråga.

Samerna är ju en urbefolkning i vårt land, och de har på folkrättsliga grunder särskilda rättigheter att få skydd för sin kultur och även för rennäringen, eftersom den anses vara en förutsättning för den samiska kulturen. Det är därför viktigt att rennäringens beskattning är utformad så, att den inte motverkar ett bedrivande av rennäringen.

Från samiskt håll har man under flera år krävt en reformering av rennäringens beskattning, eftersom man anser att nuvarande regler inte är anpassade till rennäringen. Till skillnad från finansministern anser samerna att det bör vara speciella regler. I riksdagen är vi flera som motionerat om införande av ett renkonto för utjämning av inkomsterna mellan olika år, men majoriteten har avvisat detta krav, bl. a. med motivering att frågan bör prövas i ett större sammanhang.

Det är av denna anledning som jag funnit det lämpligt att försöka få besked från finansministern om regeringen avser att ta initiativ till en reformering av rennäringens beskattning. Tyvärr framgår det inte av svaret att man avser att ta något initiativ, åtminstone inte inom de närmaste åren.

Vid samernas landsmöte i somras gjordes ett uttalande om behovet av en reformerad beskattning, bl. a. för underlättande av generationsskiften inom renskötseln och för att renskötseln skall få reella möjligheter att utvecklas som en samisk näring.

Bland de konkreta krav som framfördes kan nämnas införande av en möjlighet till brutet räkenskapsår per den 30 april, införande av renkonto- vilket vi också har motionerat om i riksdagen -, vissa justeringar i beskattningen av lagerförändringar samt jämställande av samebyn med ekonomisk förening i skatterettsligt avseende. Bland flera övriga krav kan också nämnas önskemål om att inkomster från rennäringen liksom i Norge skall göras till ett eget inkomstslag.

Med anledning av hänvisningen i svaret till företagsskattekommittén vill jag säga att rennäringen är en mycket perifer fråga i det sammanhanget. Jag undrar därför om finansministern avser att på något sätt ge tilläggsdirektiv till kommittén för att denna särskilt skall kunna ta upp rennäringens problem, om någon särskild arbetsgrupp skall tillsättas e. d. Risken är att det dröjer länge om man först skall vänta på att företagsskattekommitténs förslag skall framläggas, att detta sedan skall gå ut på remiss och att det därefter skall bearbetas.

Anf. 175 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Nej, jag avser inte att ge några tilläggsdirektiv till företags- skattekommittén. Den befinner sig i ett relativt sent skede av sitt arbete och väntas lägga fram ett förslag nästa år. Däremot har jag blivit uppvaktad av representanter för samernas riksorganisation, som lade fram ett stort antal

förslag till förändringar i beskattningen av renskötsel. Man tog upp både stora och små frågor, vissa av principiell karaktär, andra av mera praktiskt-tekniskt slag. Vi håller nu på att gå igenom dessa frågor för att se om det i något avseende kan vara möjligt att tillmötesgå önskemålen utan att det görs några sådana förändringar i lagstiftningen att renskötsel skulle beskattas på ett i princip annat sätt än andra näringar.

Anf. 176 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka finansministern för det senaste inlägget. Det är värdefullt att rennäringens skatteproblem uppmärksammas och att man försöker lösa åtminstone en del av frågorna utan att avvakta den utredning som vi har talat om och dess resultat, eventuellt i form av nya grunder för företagsbeskattningen. Jag tror att detta är väsentligt.

Sedan Tjernobylolyckan inträffade har rennäringens problem blivit mera kända för hela svenska folket. Vi har en skyldighet mot samerna att försöka anpassa skattesystemet så att det så långt möjligt är positivt för deras bedrivande av rennäringen nu och i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

40 § Svar på fråga 1987/88:244 om åtgärder mot viss typ av skatteplanering

Anf. 177 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Margó Ingvardsson har frågar mig om regeringen avser att vidta åtgärder för att förhindra skatteplanering i form av bildandet av kommanditbolag för filmproduktion.

I riksdagen behandlas för närvarande en proposition som riktar sig mot vissa former av skatteplanering (prop. 1987/88:62). Det avancerade skatteplanerandet tar sig emellertid så många uttryck att jag inte utesluter att det kan komma ytterligare regeringsförslag i samma ämne. Jag kan, av skäl som jag hoppas att Margó Ingvardsson accepterar, inte här gå in på innebörden av sådana eventuella förslag.

Anf. 178 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Tack för svaret på min fråga.

Skatteplanering genom andelsköp i kommanditbolag för filmproduktion tillhör inte de allmänna kryphålen i skattelagarna. Det är en exklusiv verksamhet förbehållen välbeställda grupper med tillgång till experthjälp som vet hur det skall gå till att undandra samhället skattepengar. Den som köper andelar i kommanditbolagen köper egentligen ett garanterat under-skottsavdrag för kvittning mot andra inkomster. Säljaren gör en vinst genom att han garanteras att få köpa tillbaka andelen för ett avsevärt mindre belopp än det som den har sålts för. Både köpare och säljare tjänar på affären, samhället förlorar skattepengar, och i slutändan förlorar alla hederliga skattebetalare. Finansministern vill inte, av skäl som han inte kan redovisa, ge ett klart svar. Hans förhoppning är att jag skall acceptera detta.

Jag kräver ingen redovisning av detaljer – hur det skall gå till att stoppa den här typen av skatteflykt. Jag vill bara ha ett principuttalande från finansministern. Om finansministern inte kan uttala sig för hela regeringen, så är jag nöjd om finansministern anger sin egen syn på saken.

Jag skulle också vara nöjd om vi kunde ändra litet i svaret. Finansministern säger att han *inte utesluter* att det kan komma ytterligare regeringsförslag i det här ämnet. Jag vore nöjd om finansministern sade att han *förutsätter* att det kommer ytterligare regeringsförslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

41 § Svar på fråga 1987/88:266 om uttaget av preliminär B-skatt för jordbrukare

Anf. 179 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Knut Wachtmeister har frågat om jag avser att föreslå en återgång till 100 % uttag av preliminär B-skatt för jordbrukare.

Huvudregeln är att den preliminära B-skatten skall betalas med 120 % av den senast debiterade slutliga skatten. Den skattskyldige har dock möjlighet att efter ansökan få B-skatten jämkad av den lokala skattemyndigheten, om detta skulle medföra en bättre överensstämmelse mellan preliminär och slutlig skatt.

Metoden med en uppräknig av den preliminära B-skatten till 120 % har nu tillämpats under fem år, dvs. åren 1983–1987. Metoden infördes för att söka minska det underuttag av preliminär skatt som regelmässigt visat sig föreligga. Den har dock inte hittills gett något påtagligt utslag. Underuttaget har generellt sett fortsatt att vara stort för både juridiska och fysiska personer. Några särskilda uppgifter för jordbrukare finns inte tillgängliga.

Riksskatteverket har av regeringen fått i uppdrag att utreda vissa frågor som gäller den preliminära B-skatten, bl. a. tillämpningen av den nu aktuella 120-procentsregeln. Riksskatteverket kommer inom kort att lämna ett förslag i ämnet.

Lantbrukarnas riksförbund hemställde i en skrivelse, som kom in till finansdepartementet den 26 november, att någon uppräknig inte skall ske av den preliminära B-skatt som för år 1988 skall påföras skattskyldiga som redovisar inkomst av jordbruksfastighet. Regeringen beslöt vid gårdagens regeringssammanträde att avslå den framställningen.

Det är alltså inte aktuellt med någon ändring av det slag Knut Wachtmeister syftar på för år 1988.

Anf. 180 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag vill tacka finansministern för svaret, även om det var negativt. Jag hade naturligtvis inte väntat mig något annat. Avslagna motioner i detta ärende vittnar om socialdemokraternas ovilja när det gäller att ge egenföretagarna rimliga villkor.

Att jag ändå ställde frågan berodde på ett litet hopp – att finansministern trots allt skulle ta hänsyn till den väsentligt ändrade situation som inträtt

sedan lagen om ett höjt uttag av preliminär B-skatt drevs igenom 1982. Den då cirka tioprocentiga inflationen har nu i stort sett halverats, vilket ju knappast motiverar ett höjt uttag av preliminär skatt. De under de mellanliggande åren höjda egenavgifterna har varit ytterligare sten på börda för landets jordbrukare.

Det allt överskuggande skälet till min fråga är dock den mycket besvärliga ekonomiska situation som jordbruket nu råkat i. Det är också skälet till att jag ansett att bland alla B-skattande egenföretagare just jordbrukarna är den yrkesgrupp som nu har det svårt och först och främst är i behov av hjälp.

Jag är medveten om möjligheten att preliminärdeklarera och därmed kunna få lägre preliminär B-skatt. Detta är dock både krångligt och tidsödande för såväl den enskilde som myndigheten.

Jordbruksminister Mats Hellström gick häromveckan bönderna till mötes genom att acceptera en liten men dock höjning av spannmålspriserna. Kjell-Olof Feldt borde, med sin erkända politiska näsa, ha följt jordbruksministerns exempel och gjort en begränsad eftergift åt en hårt pressad grupp.

Herr talman! Observera att jag talade om Kjell-Olof Feldts politiska näsa, inte politiska tryne.

Överläggningen var härmed avslutad.

42 § Svar på interpellation 1987/88:82 om taxeringsrevision av databaserat räkenskapsmaterial

Anf. 181 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Britta Bjelle har frågat mig när regeringen kan väntas tillsätta utredningen om taxeringsrevision av databaserat räkenskapsmaterial.

Regeringen har nyligen överlämnat en proposition till riksdagen med förslag om ändringar i reglerna om taxeringsrevision. I den propositionen behandlas utförligt frågan om revision av ADB-räkenskaper. Propositionen har föregåtts av flera utredningar och det är därför knappast motiverat att nu tillsätta någon ny utredning just i den här frågan.

Jag vill emellertid nämna att propositionen innehåller vissa synpunkter på behovet av en utredning på närliggande områden, bl. a. i fråga om de brottsutredande myndigheternas verksamhet. Det som avses är då främst i vilken utsträckning olika myndigheter skall få använda tvångsmedel för att få tillgång till ADB-material. I propositionen understryks vikten av att den frågan blir föremål för en genomlysning. Frågan om de närmare formerna för en sådan utredning bör lämpligen tas upp efter det att riksdagsbehandlingen av den nyss nämnda propositionen är avslutad.

Jag vill tillägga att lagrådet vid sin granskning av de lagförslag som nu lagts fram har sagt att det bör ligga i den bokföringsskyldiges eget intresse att ordna sin ADB-bokföring på ett sådant sätt att det blir lättare att skilja ut sådant som bör tas undan från skattemyndigheternas granskning. De problem som Britta Bjelle pekar på torde också i stor utsträckning kunna lösas genom en sådan medverkan från näringslivets sida. Det är alltså inte bara fråga om att reglera kontrollorganens verksamhet. Det borde också

vara högst rimligt att företagen själva tänker på att inrätta sin ADB-hantering på ett sådant sätt att man inte försvårar den insyn som bokförings-skyldigheten i grund och botten syftar till.

Anf. 182 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret.

Propositionen som statsrådet pekar på behandlar flera frågor som berör taxeringsrevision, men den svåra frågan gäller just revision av ADB-räkenskaper. Enligt min uppfattning är denna fråga inte alls välutredd, som statsrådet tycks mena.

I utredningen om säkerhetsåtgärder m. m. i skatteprocessen, USS-utredningen, berördes denna fråga. USS-utredningen kom fram till att skattemyndigheterna skall vara hänvisade till att få utskrifter som den granskade själv framställer. Motiveringen till detta är, att om skattemyndigheterna själva ges rätt att ta fram datorlagrade uppgifter, skulle det innebära en alltför stor risk för att den handläggande tjänstemannen fick del av uppgifter om ömtåliga personliga eller ekonomiska förhållanden, som inte har med revisionen att göra.

1984 gjorde riksskatteverket en egen utredning. De önskemål om ändringar i lagstiftningen som de då kom fram till översändes till finansdepartementet med begäran om att deras förslag skulle bli föremål för lagstiftning. Riksskatteverkets förslag gick ut på att bokförings-skyldiga skulle ställa sin ADB-utrustning till granskarens förfogande. Vidare föreslogs att företagens personregister skulle inrättas och föras på ett sådant sätt att myndigheternas kontroll underlättades.

Med dessa två oförenliga förslag som bakgrund, har regeringen i en lagrådsremiss i mars 1987 föreslagit att skattemyndigheterna skall ha tillgång till information som kan uppfattas endast med tekniska hjälpmedel samt att skattemyndigheterna skall få befogenheter att själva använda de tekniska hjälpmedlen.

I april 1987 avtog lagrådet förslaget, under hänvisning till att skattemyndigheterna inte borde få befogenheter att själva använda den granskades terminaler och övriga tekniska hjälpmedel. Lagrådet sade vidare: Intill dess ett säkrare underlag föreligger för lagstiftningsåtgärder, bör enligt lagrådets mening skattemyndigheterna liksom hittills i första hand söka samförstånd med dem som granskas. Lagrådet säger också: Hithörande frågor bör över huvud taget bli föremål för en förnyad översyn.

Datainspektionen avstyrkte i september 1987 det lagda förslaget såvitt avsåg ADB-frågorna och menar att dessa måste bli föremål för utredning och ny behandling.

Motiveringen till en ny utredning är enligt datainspektionen att integritetsfrågorna vid skattemyndigheternas granskning av ADB-register inte har belysts. I avvaktan på en sådan utredning föreslår datainspektionen att en provisorisk lösning i form av en särskild lag avseende ADB-frågorna bör genomföras.

Datainspektionens förslag har sedan remissbehandlats. Det är därvid intressant att notera att justiekanslern tillstyrker förslaget, men under förutsättning att ytterligare utredning görs om ADB-frågorna.

Lagrådet har i november 1987 ånyo yttrat sig över förslaget, som nu kompletterats med en särskild provisorisk lag, vilken datainspektionen föreslagit. Lagrådet säger nu i sitt yttrande: "En nackdel med den föreslagna lagen är att den endast avser personuppgifter", och något senare fortsätter lagrådet, "som lagrådet redan tidigare har understrukit är det emellertid angeläget att vid en taxeringsrevision åstadkomma ett gott skydd för uppgifter av både personlig och ekonomisk natur". Lagrådet föreslår därför att den föreslagna lagen vidgas, så att den tar sikte på granskning av allt slags ADB-lagrad information. Detta har inte beaktats i propositionen.

Sammanfattningsvis kan alltså sägas beträffande ADB-räkenskaperna:

1. Riksskatteverket har gjort en utredning i vilken det föreslås utvidgade kontrollmöjligheter. Detta är en partsinläga.
2. I USS-utredningen har sagts att de endast kortfattat vidrört frågan och därvid kommit fram till att det inte är riktigt att ge skattemyndigheterna full insyn i datalagrade uppgifter samt att frågan är svår och måste utredas särskilt.
3. Datainspektionen har avstyrkt förslaget såvitt avser ADB-frågorna och sagt att dessa måste bli föremål för utredning och ny behandling.
4. JK har sagt samma sak.
5. Lagrådet har i april 1987 avslagit förslaget och hänvisat till förnyad översyn.
6. Lagrådet har i november 1987 sagt att det är angeläget att vid taxeringsrevision åstadkomma ett gott skydd för uppgifter av både personlig och ekonomisk natur.

Med andra ord finns ingen utförlig utredning som visar konsekvenserna av det förslag som finns i propositionen om taxeringsrevision i ADB-räkenskaper. Alla de tunga instanser som har yttrat sig över förslaget är negativa, utom riksskatteverket.

Med detta som bakgrund vill jag fråga statsrådet: Borde inte en utredning tillsättas för att gå igenom och analysera vad som i dag lagras i företagens ADB-medier och därefter föreslå rimliga regler beträffande vad som skall ingå i materialet för en taxeringskontroll?

Anf. 183 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Av den långa uppräkningslista av instanser som har grubblat över den här frågan framgår att den har utsatts för en betydande intellektuell verksamhet under årens lopp. Om vi inte skall ge upp hela idén att bokföringsskyldigheten innebär att man skall kunna redovisa företagets ekonomiska ställning och att detta även skall kunna ske inför en taxeringsrevision, tror jag att hela den här verksamheten till slut som enda möjliga lösning leder fram till att företagen separerar olika slag av information i sin bokföring, så att bokföringsgranskning kan ske och bokföringsskyldigheten uppfyllas. Därmed kan den också vara till underlag för taxeringsrevision utan att avslöja vare sig privata förhållanden eller affärshemligheter. Det är därför företag och skattemyndigheter i den praktiska tillämpningen måste samarbeta, för att kunna uppfylla de grundläggande skyldigheter som faktiskt åligger företagen i förhållande till skattemyndigheterna, oberoende av i vilken form

man utför sin bokföring, om det sker på det gamla sättet med papper eller om det sker i ADB-system.

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

*Om beskattningen av
regionala museer*

Anf. 184 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Med andra ord finns det inte någon ordentlig utredning eller analys av vad som egentligen händer i samband med att man öppnar dataregistren på det sätt som det i det aktuella fallet är fråga om. Däremot har det gått remisser hit och dit, som datainspektionen och lagrådet m. fl. har yttrat sig över. Men någon verklig utredning finns inte om konsekvenserna.

Det är i och för sig riktigt att man behöver tillgång till ADB-räkenskaper för att kunna göra en ordentlig kontroll. Att samtidigt begära att alla företag skall dela upp sin verksamhet på ett sådant sätt att det som har att göra med taxeringskontroll finns på ett register och annan verksamhet på ett annat är säkert möjligt i en del stora företag där resurserna finns. Men i Sverige har vi många olika slags företag, från mycket små företag till väldigt stora. Resurser, såväl administrativa som ekonomiska, kanske inte finns för att ha flera olika typer av dataregister på företaget. Jag kan inte underlåta att fråga finansministern: Vore det inte rimligt att utreda en fråga grundligt, innan man går till beslut och lägger fram en proposition?

Överläggningen var härmed avslutad.

43 § Svar på interpellation 1987/88:97 om beskattningen av regionala museer

Anf. 185 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Rosa Östh har frågat mig om regeringen är beredd att vidta sådana åtgärder att det klart framgår att kulturella institutioner, typ ett regionalt museum som Stiftelsen Upplandsmuseet, är befriade från statlig inkomstskatt.

Enligt 7 § 6 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt frikallas bl. a. stiftelser som har till huvudsakligt ändamål att främja vetenskaplig forskning från skattskyldighet för all annan inkomst än inkomst av fastighet eller rörelse. Av uttalanden i förarbetena till denna bestämmelse framgår att kulturminnesvården i regel torde kunna hänföras till vetenskaplig forskning. Till följd av dessa uttalanden har museiverksamhet i stiftelseform i allmänhet medfört inskränkt skattskyldighet.

Med tanke på den nuvarande lagstiftningens utformning och de tydliga uttalandena i förarbetena anser jag inte att det finns skäl att vidta några åtgärder från regeringens sida.

Jag kan dock nämna att jag erfarit att länskattemyndigheten i Uppsala län anser att Stiftelsen Upplandsmuseet är inskränkt skattskyldig och därför har anfört besvär hos länsrätten över taxeringsnämndens beslut att beskatta Stiftelsen Upplandsmuseet.

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

Om marginaleffekterna för vissa folkpensionärer

Anf. 186 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jag anser liksom finansministern att lagtexten i detta fall är tydlig och inte borde behöva ge upphov till olika tolkningar. Men det är alltså vad som har skett. I år har Stiftelsen Upplandsmuseet för första gången ålagts att betala inkomstskatt. Beloppet är 127 000 kr. De pengar stiftelsen har att röra sig med och som alltså inte är uppbundna till fasta kostnader är cirka en halv miljon kronor. Det betyder att det är en i sammanhanget mycket stor extra avgift man drabbas av, som man inte kan klara utan att begära extra anslag. I stort sett all inkomst som stiftelsen har utgörs av anslag från stat, landsting och kommun. Det är inte svårt att förstå att det var med bestörtning som stiftelsen tog emot taxeringsbeskedet.

Att man nu skall ha anfört besvär hos länsrätten är en nyhet för mig, men det är naturligtvis en glädjande nyhet, eftersom det tyder på att länskattemyndigheten har insett felaktigheten i taxeringsnämndens beslut. Jag tror inte heller att det nu krävs några särskilda åtgärder från regeringens sida. Den åsikt som jag menar att finansministern så tydligt gett uttryck för bör vara ett starkt argument för Stiftelsen Upplandsmuseet när den hävdar inskränkt skattskyldighet. Jag är alltså nöjd med svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

44 § Svar på interpellation 1987/88:140 om marginaleffekterna för vissa folkpensionärer

Anf. 187 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Martin Olsson har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder i syfte att begränsa de nuvarande synnerligen höga marginal-effekterna för vissa folkpensionärer med låg pension.

Inom finansdepartementet pågår arbete som har till syfte att finna en lösning på just de problem som Martin Olsson tar upp. Det arbetet bedrivs delvis parallellt med arbetet inom utredningen (Fi 1987:07) om reformerad inkomstbeskattning. Jag räknar med att regeringen, så snart vi funnit en lämplig helhetslösning, skall kunna återkomma med förslag till åtgärder som avhjälpas de effekterna som Martin Olsson beskrivit.

Anf. 188 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Jag vill första tacka finansministern för det positiva svaret på min interpellation. Vad som eventuellt gör att svaret kanske inte är fullt så positivt som det först kan förefalla är frågan om när reformerna av pensionärernas beskattning kan genomföras så att de orimliga resultat, som jag redovisat i interpellationen, inte längre kan uppstå.

Bakgrunden till min interpellation är att folkpensionärer med låg eller ingen ATP, som dessutom har vissa besparingar kan drabbas av en enorm marginalskatteeffekt på ränteinkomster. Detta blir resultatet därför att folkpensionärernas extra avdrag vid beskattningen reduceras med hänsyn till både ökande inkomst och förmögenhet fr. o.m. 91 000 kr. Det högsta extra

avdraget för ensamstående var vid årets taxering 26 000 kr. och utgick vid en inkomst av 33 600 kr. Det reduceras successivt för att upphöra vid en inkomst av drygt 85 000 kr. Har man förmögenhet reduceras avdraget fr. o. m. 91 000 kr. så att det upphör helt vid en förmögenhet av 150 000 kr.

Som jag visat i min interpellation kan marginals-katten på en ränteinkomst för en pensionär med låg pension bli 173 %. Vederbörande skulle nämligen – om han eller hon minskar sin förmögenhet med 47 000 kr. från 137 000 till 90 000 kr. och därmed minskar sin ränteinkomst med drygt 4 000 kr. – få betala drygt 7 000 kr. mindre i skatt. Tas även hänsyn till att det kommunala bostadstillägget är inkomstrelaterat, skulle vederbörande få ca 4 500 kr. mer i disponibel inkomst efter skatter och bidrag, om hon eller han lyckas minska sina tillgångar med nämnda 47 000 kr. Marginaleffekten är då över 200 %. Jag är glad över att finansministern i sitt svar klart anger att förslag skall arbetas fram för att avhjälpa dessa orimliga effekter av skattesystemet för pensionärerna.

Det finns skäl att kort ange vilka pensionärer det är som utan högljudda protester har funnit sig i de gällande reglerna. Det är pensionärer med låg eller ingen ATP, alltså sådana som haft låga inkomster under sin yrkesverksamma tid, som inte har hunnit komma med i ATP-systemet i tid, men som genom sparsamhet lyckats spara ihop en del. Av allt ått döma är det människor som prioriterat sparande före konsumtion – enligt gamla hederliga värderingar i vårt land, främst bland dem som vuxit upp och levat under relativt knapphet.

Herr talman! Fr. o. m. årsskiftet får vi nya arvsregler, som medför att den efterlevande maken ärver hela boet om ej den avlidne hade barn som ej var den efterlevandes, dvs. s. k. särkullbarn. Om nuvarande regler med reduktion av skatteavdraget på grund av förmögenhet fortsätter att gälla kommer de förmodligen att drabba änkor och änklingar mer än hittills genom de nya arvsreglerna.

De gällande reglerna om reduktion av skatteavdraget från 91 000 kr. gäller nu per pensionär och innebär att två makar som är pensionärer tillsammans kan ha upp till 180 000 kr. utan att det extra avdraget minskas. Men om vi tänker oss ett pensionärspar som har detta belopp eller varför inte drygt 150 000 kr. av gemensamma tillgångar, vad händer då när den ene avlider? Jo, den efterlevande ärver hela boet och har då kvar den gemensamma förmögenheten, alltså i exemplet drygt 150 000 kr., vilket reducerar det extra skatteavdraget till 0 med åtföljande skatteskärpning.

Självfallet borde detta skatteproblem ha lösts i samband med övergången till nya arvsregler, men så har inte skett.

Jag vill nu, herr talman, gå över till tidsaspekten när det gäller lösandet av de problem jag tagit upp i interpellationen. Finansministern säger i sitt svar att arbetet pågår i departementet. Det skulle vara intressant att veta om det har påbörjats just under den allra senaste tiden eller om det har pågått någon längre tid. Finansministern hänvisar också till att utredningen om reviderad inkomstbeskattnings skall se över reglerna om folkpensionärernas extra avdrag. Men även om den utredningen har till uppgift att arbeta skyndsamt leder dess arbete inte till ändringar i vårt system förrän vid 1991 års taxering, enligt vad som anges i direktiven.

Jag ser det som viktigt att vi helst under kommande vårriksdag skall kunna fatta beslut som långsiktigt – eller åtminstone kortsiktigt – kan ändra de av mig påtalade orimliga skattereglerna för pensionärer. Ett beslut borde kunna fattas så att det kan tillämpas vid 1989 års taxering och alltså gälla inkomsterna under 1988. Därmed skulle den kanske värsta skönhetsfläcken i vårt skattesystem snabbt kunna avlägsnas. Det är viktigt för alla dem som nu drabbas att systemet snarast avskaffas. Det är också viktigt att skattereglerna anpassas efter de nya civilrättsliga arvsregler som antagits av riksdagen med bred majoritet.

Man kan också fråga sig varför protesterna inte har varit mer högljudda mot dessa marginaleffekter, som vida har överträffat pomperipossaeffekten och marginaleffekterna för större inkomsttagare. Men här är det fråga om försynta och försiktiga och ej spekulativt lagda människor, som har funnit sig i situationen och inte närmare funderat över denna sak.

Jag vill ställa ytterligare en fråga till finansministern med hänsyn till tidsaspekten: Kommer finansministern att medverka till att skattereglerna för pensionärer ändras, så att ett system innebärande acceptabla marginaleffekter kan komma att tillämpas redan på 1988 års inkomster?

Anf. 189 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag har länge ansett att vårt sätt att beskatta pensionärer med de avtrappningsregler vi har för det extra avdraget har skapat orimliga marginaleffekter samtidigt som det naturligtvis har inneburit att pensionärerna har kunnat uppnå en väsentlig skattelättnad. Det är i själva verket detta som skapar problemet.

Eftersom jag tyckte att detta var fel, framlade jag för drygt ett år sedan för riksdagen ett förslag, som väsentligen skulle ha minskat marginaleffekterna för pensionärer. Men det skulle samtidigt minska de skattefavourer som pensionärer får på grund av det extra avdraget. Detta godtog inte riksdagen. Själv hittade riksdagen inte på någon lösning. Man skickade frågan tillbaka till regeringen med en begäran om att få en snabbare avtrappning av det extra avdraget utan att det skulle minska pensionärernas skattefavourer. Man begärde ett förslag, som var både teoretiskt och praktiskt omöjligt att åstadkomma.

Därför drog jag, herr talman, följande slutsats: Skall vi kunna göra något åt det extra avdraget utan att det får de för pensionärerna ogynnsamma effekterna, måste det ske i samband med en allmän sänkning av inkomstskatten. Det är den enda möjliga vägen att gå. Jag tror inte att Martin Olsson har någon annan väg att anvisa, eftersom inte heller riksdagen vid sin föregående behandling av denna fråga kunde komma till någon snillrik lösning. Därför är slutsatsen ofrånkomlig: Skall vi kunna förändra det extra avdraget i den riktning som både Martin Olsson och jag önskar, måste det ske i samband med den skattereform som vi nu utgår från skall kunna beslutas med ikraftträdande år 1990. Det förutsätts naturligtvis mycket god vilja från riksdagens partier för att en sådan skattereform skall komma till stånd. Det är svaret på Martin Olssons fråga.

När det gäller arvsskattefallet kan jag inte förstå annat än att om någon övertar alltför stort arv, som leder till skatteeffekter som den efterlevande vill

undgå, kan vederbörande själv lösa problemet genom att helt enkelt avstå från en del av arvet till förmån för de gemensamma barn som uppenbarligen finns i detta dödsbo. Det kan alltså inte vara något problem, som den enskilde inte själv kan lösa. Om man vill undvika förmögenhetseffekter som påverkar beskattningen i övrigt, kan man genom gåva eller på annat sätt avstå från den del av arvet som man av ekonomiska skäl inte anser sig kunna behålla.

Anf. 190 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! När det gäller det som finansministern sade sist om att man själv skall lösa problemen vill jag framhålla att det finns en möjlighet för alla de sparsamma pensionärerna att lösa sina problem genom att så fort som möjligt konsumera de besparingar de har så att de hamnar under den magiska gränsen 91 000 kr., där reduktionen av det extra avdraget börjar. Men är man sparsam till sin läggning och förbrukar man inte besparingarna, om man inte finner det vara klokt från egen synpunkt. Och det är det kanske, om man ser på skattekonsekvenserna.

Det är viktigt att vi löser dessa problem. Det står i direktiven för skatteutredningen att vi skall ha ett system, som stimulerar till sparande. Men det nuvarande systemet verkar tyvärr i motsatt riktning.

Finansministern nämnde att man skulle kunna lösa problemen genom att sänka skattetrycket. Även om vi inte skall ha någon lång debatt om konsekvenserna på olika nivåer, vill jag betona att det i detta fall gäller pensionärer med relativt låg pension. För inkomsttagare på den nivån utgör kommunalskatten den övervägande delen av skatten. Att sänka den statliga skatten löser alltså inte pensionärernas problem.

Visst kan det betecknas såsom en skattefavör – det är ju också avsikten – att en folkpensionär som enbart har folkpension inte skall behöva få denna beskattad. Det gäller ju en grupp i samhället, som inte har sin pensionsfråga så väl löst – vilket de flesta i vår generation nu har. Därför är det nödvändigt att skattevägen kompensera den. Annars kommer vi in på existensminimumberäkningar och liknande.

Den som har en förmögenhet betalar förmögenhetsskatt. Det gör även pensionärer. Gränsen går vid 400 000 kr. Låt de pensionärer som har sparat ihop litet grand, som har fått pengar över efter att ha sålt en villa, få tillgodogöra sig hela det extra avdraget, oberoende av om de har besparingar. Har de stora besparingar, får de betala förmögenhetsskatt. På den nivå som det här handlar om talar allt för att vi inte skall låta förmögenheten få medföra en reduktion av det extra avdraget. Därmed skulle vi avsevärt minska marginaleffekterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om översynen av arbetsförmedlingslagen

Anf. 191 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Inom arbetsmarknadsdepartementet pågår arbete med en översyn av arbetsförmedlingslagen (SFS 1935:113). Arbetsmarknadsstyrelsen, AMS, har i september 1987 givit in en rapport till departementet rörande riktlinjerna för AMS tillsyn enligt lagen. Mot denna bakgrund har Elver Jonsson ställt följande frågor till mig:

1. Vilken inriktning har det pågående översynsarbetet i regeringens kansli?
2. Är regeringen beredd att vidta åtgärder i anledning av AMS-rapporten?
3. När beräknas översynen vara slutförd?

Vidare har Alf Wennerfors frågat mig vilken information jag kan ge när det gäller den pågående översynen av arbetsförmedlingslagen vad gäller tidplan för detta arbete, dess omfattning och arbetsmarknadsstyrelsens rapport.

Jag besvarar interpellationen och frågan i ett sammanhang.

Lagen med vissa bestämmelser om arbetsförmedling, arbetsförmedlingslagen, tillkom 1935 och innebär i princip att privat arbetsförmedling i vinstsyfte är förbjuden. Till grund för lagen ligger en ILO-konvention. Lagen har utformats i enlighet med konventionens regler. AMS är tillsynsmyndighet enligt lagen.

Sedan lagens tillkomst har samhället och därmed arbetsmarknaden varit föremål för stora förändringar. Lagen har därför varit föremål för ett flertal utredningar, utan att alla problem kring tillämpningen av den har kunnat lösas. Senast har AMS-kommittén uttalat sig om behovet av en översyn av arbetsförmedlingslagen i syfte att ge den ökad klarhet och bättre redaktionell utformning.

Den 2 september i år överlämnades till arbetsmarknadsdepartementet en rapport från AMS. Rapporten innehåller förslag till delvis nya riktlinjer för AMS tillsyn enligt arbetsförmedlingslagen. Där föreslås bl. a. att AMS tillsynsarbete i större utsträckning än i dag bör utgå från ett arbetsmarknadspolitiskt synsätt.

Det inom departementet pågående översynsarbetet tar i första hand sikte på att göra en översyn av lagen i syfte att åstadkomma ett förtydligande av reglerna. Även ett sådant översynsarbete för dock med sig många och komplicerade frågeställningar som noga måste övervägas, inte minst av hänsyn till våra internationella åtaganden. AMS rapport ingår självfallet i översynen. De förslag och synpunkter som läggs fram där studeras och analyseras också noga.

Mot den här bakgrunden är jag ännu inte beredd att, utöver vad jag nu sagt, närmare uttala mig om vad översynsarbetet kan komma att utmynna i. Jag kan därför inte heller säga något mera bestämt om när arbetet beräknas vara klart. Givetvis har jag för avsikt att kunna redovisa ett resultat så snart som möjligt.

Anf. 192 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret.

De senaste 50 åren har vårt samhälle förändrats på praktiskt taget alla punkter. Som regel är förändringarna stora i tekniskt och funktionellt avseende. Detta gäller inte minst på den svenska arbetsmarknaden. Ändå har vi en lagstiftning på detta område som är mer än 50 år gammal!

När AMS-kommittén för drygt två år sedan avlämnade sitt betänkande (SOU 1985:7) förordades att arbetsförmedlingslagen borde ses över för att man skulle vinna ökad klarhet och bättre utformning i fråga om förmedlingen. En teknisk översyn pågår sedan en tid inom regeringens kansli. Det arbetet har knappast gjort sig känt för vare sig snabbhet eller kraft, och det synes föreligga behov av även en personell förstärkning. I riksdagen har vi flera gånger framlagt förslag om att översynsarbetet skall ges en förutsättningslös inriktning inte minst därför att lagen är svår att både tolka och tillämpa. I de yttersta av dessa dagar har också AMS samrådsgrupp för privat arbetsförmedling tagit fram en rapport, där man uppmanar regeringen att beakta en rad frågor i sitt översynsarbete, bl. a. frågan om vad som är olaglig arbetsförmedling och vad som är laglig näringsverksamhet.

En annan fråga som bör beaktas är sanktionssystemet. Också AMS samrådsgrupp kommer till slutsatsen att det behövs en mer övergripande översyn än vad regeringen från början hade tänkt sig.

Herr talman! I denna nya situation med en totalt förändrad arbetsmarknad och helt nya förutsättningar gäller den gammaldags, monumentala och svårbegripliga arbetsförmedlingslagen från 1935 fortfarande. Alla instanser, inkl. regeringen, erkänner att den är näst intill omöjlig att hantera. Ändå mal den byråkratiska kvarnen på. Detta har medfört bl. a. att ett stort antal seriösa skrivbyråer av nitiska AMS-tjänstemän har anmälts för olaga arbetsförmedling och i en del fall också fällts i domstol, trots att man både haft kollektivavtal och tillgodosett alla arbetsrättsliga krav. En skrivbyrå som den senaste tiden blivit anmäld och fälld i domstol visade sig ha både regeringen och statliga myndigheter som sina kunder! Detta förhållande illustrerar väl, herr talman, hur omöjlig situationen kan bli då lagstiftningen gäller för en helt annan tids villkor än dem vi har i dag.

Herr talman! Arbetsmarknaden är ju så förändrad att väldigt litet stämmer med den situation som vi hade under förkrigstiden. Ett exempel på hur den nya tidens anställningsform kan se ut är ju det faktum att statens järnvägar leds av en tillförordnad chef som anlitas av SJ på konsultbasis. Också detta kan väl anses vara en form av förmedlingsverksamhet. Det är ju för övrigt inte bara SJ som får sina chefer på det sättet. Nu sägs det att t. o. m. civildepartementet skall påtaga sig rollen som s. k. head-hunter för statsförvaltningen.

Dessa exempel belyser de snabba förändringarna.

I statsrådets svar finner man knappast något mer än ett återgivande av frågeställningen. Beskedet från arbetsmarknadsministern är så diskret att man drar slutsatsen att regeringen antingen saknar uppfattning i frågan eller finner problemet så känsligt att man inte vågar uttala sig. Svaret bekräftar att departementets eget översynsarbete är begränsat till ett förtydligande av reglerna. Detta är, herr talman, otillräckligt! Regeringen bör i stället ta ett

nytt och samlat grepp i hela den här frågan. Med tanke på hur viktigt det är att denna fråga snabbt får en genomgripande lösning bör arbetet påskyndas och ges erforderliga resurser. Arbetet bör också tillföras ett parlamentariskt inflytande.

Jag vill framhålla att i avvaktan härpå är det viktigt att det från regeringen redan nu kan utgå sådana signaler att tjänstemännen i arbetsmarknadsverket inte driver frågor om lagens tillämpning till sin spets på det sätt som har skett vid många tillfällen. När alla instanser – regeringen, AMS, riksdagen m. fl. – erkänner att det föreligger en diskrepans mellan lag och verklighet och en snårighet som överträffar det mesta, kan det inte vara rimligt att släpa seriösa näringsidkare inför domstol och i detta oklara läge meddela fällande domar. Detta är stötande!

Herr talman! Jag skulle önska att statsrådet redan i dag kunde ge besked om att hon är beredd att ta sig an hela frågan – snabbt och förutsättningslöst.

Anf. 193 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag ber först att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Sedan tycker jag att jag borde tacka Elver Jonsson för ett alldeles utmärkt inlägg. Jag kan instämma i det mesta, jag har bara några ytterligare kommentarer och frågor.

Jag kan förstå att det kan vara svårt för statsrådet att säga någonting i dag. Utredning pågår, statsrådet är ny på posten och det tar sin tid att sätta sig in i alla frågor. Men några saker borde väl ändå statsrådet kunna säga, t. ex. huruvida det är bråttom eller inte bråttom att få detta arbete utfört? Riksdagen har sagt att detta skall ske skyndsamt. Jag tycker att statsrådet kunde säga klart ut att det skall ske skyndsamt.

Ett sådant uttalande skulle många uppskatta. Det är åtskilliga som känner oro och osäkerhet. Vi behöver få klara spelregler. Dessutom vore det skönt om vissa personer slutade upp med att jaga skrivbyråer med anmälningar till åtal under detta utredningsarbets gång – inte minst eftersom lagreglerna är så grumliga.

Alltså statsrådet: Är det bråttom eller är det inte bråttom? På den punkten tycker jag att vi skulle kunna få ett besked. Dessutom tycker jag nog att statsrådet kunde instämma i det som har konstaterats på många håll, nämligen att lagen är svårtolkad. Tycker statsrådet det, så säg det då!

Statsrådet borde också kunna säga någonting om inriktningen av arbetet, eftersom frågan är av så pass principiell natur. Jag tycker t. o. m. att det kunde vara befogat att tillsätta en parlamentarisk kommitté. Vad tycker statsrådet om det?

Jag anser också att direktiv borde utarbetas. Jag frågar: Vad tycker statsrådet om det?

Frågan är verkligen av mycket principiell art. Varför ger man sig bara på skrivbyråer, varför inte konsultföretag, vaktbolag, städbolag eller s. k. partyserviceföretag eller s. k. cateringföretag som på beställning lagar mat?

Om ni skall fortsätta att ha en lag som drabbar enbart kontorsservice skall ni väl ha en lag som drabbar vaktbolag och städbolag också. Hur ser statsrådet på denna principiella fråga, på valfriheten, på flexibiliteten och rörligheten på arbetsmarknaden?

Jag vore verkligen väldigt tacksam om statsrådet något kommenterade dessa frågor, svarade på en del av dem.

I övrigt kan statsrådet vara övertygad om att vi kommer att uppmärksamt följa frågans utveckling.

Anf. 194 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Som jag nämnde i mitt svar rymmer det pågående arbetet många komplicerade frågor, och detta har också framgått av inläggen alldeles nyss.

När det gäller lagen så är den gammal, men den har förvisso ändå ändrats under årens lopp. Detta är inget försvar från min sida; lagen är gammal, men det har genomförts ändringar i den under årens lopp. Det finns problemområden som faktiskt först måste analyseras och kartläggas. En utgångspunkt i översynsarbetet skall givetvis vara att det även fortsättningsvis skall ankomma på arbetsmarknadsverket att ha det samlade ansvaret för förmedlingsverksamheten. Det kan i det här sammanhanget nämnas att det inom arbetsmarknadsverket för närvarande pågår en utredning och en kartläggning av bl. a. kontorsservicemarknaden i Stockholmsområdet. Det kommer en delrapport om detta i början av januari nästa år, och under våren kommer dessutom en åtgärdsrapport som tar sikte på hur en god förmedlingsservice skall kunna lämnas och i vilken omfattning lagföring bör äga rum beträffande t. ex. olagliga privata förmedlingar.

Till Alf Wennerfors vill jag säga: Det är självklart att det är bråttom, men det får inte vara mer bråttom än att sakfrågan blir ordentligt analyserad och utredd. Det är också viktigt att en fråga som faktiskt är så känslig också blir utredd och analyserad på ett tillfredsställande sätt.

Anf. 195 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! På flera punkter är vi överens, och det är ju en bra början.

Vi är överens om att lagen är gammal, alltför gammal. Låt vara att den har reviderats, men den är i stort behov av en översyn och en ny inriktning.

Vi är också överens om att vi har en annan verklighet på dagens arbetsmarknad än den vi hade på 30-talet.

Arbetsmarknadsministern säger att det här är komplicerat, och det är riktigt. Men arbetsmarknadsministern svarar inte på om det vore rimligt att vidga uppdraget till att vara mera förutsättningslöst. Jag tror att det är fel att begränsa det till enbart den tekniska delen. En sådan utredning löser förvisso inte problemen.

Nu säger statsrådet att när det gäller kontorsservicen i Stockholmsområdet kommer det en delrapport. Jag skulle då vilja att arbetsmarknadsministern också kunde uttala i det här sammanhanget att under tiden som regeringen studerar den rapporten vore det rimligt att arbetsmarknadsverket avvaktade med fiskala insatser.

Om man inte gör det, tror jag att det är viktigt att man är konsekvent och tittar på alla de områden som Alf Wennerfors nämnde i sitt inlägg. Annars blir det alltför begränsat och oerhört orättvist när man ger sig på en grupp av seriösa näringsidkare på ett enda arbetsområde.

Slutsatsen är alltså att det behövs ett vidgat uppdrag, och de som sysslar

med det bör få en ordentlig förstärkning. Jag tror att det behövs ett engagemang från regeringens sida för att en förändring skall kunna ske relativt snart. Lagen upplevs av alla – av regeringen, av riksdagen och av parterna – som otidsenlig och helt otillräcklig på dagens moderna arbetsmarknad.

Anf. 196 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Det var rejält besked på en punkt. Tack, statsrådet!

Riksdagen anser att utredningsarbetet skall bedrivas skyndsamt. Nu har också regeringen genom sin representant, arbetsmarknadsministern, sagt att det skall bedrivas skyndsamt – om jag får tolka "bråttom" på det sättet, och jag gör det.

Jag hade fler frågor, men jag låter mig nöja i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

46 § Föredrogs och hänvisades

Förslag

1987/88:9 till konstitutionsutskottet

47 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1987/88:18 om offentliga utskottsutfrågningar (prop. 1987/88:22 delvis)

1987/88:20 om ändring i riksdagsordningen

Finansutskottets betänkanden

1987/88:4 om Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond (förs. 1987/88:6)

1987/88:5 om den ekonomiska politiken på medellång sikt (prop. 1987/88:36)

1987/88:6 om riksdagens revisorers verksamhet under budgetåret 1986/87 (redog. 1987/88:2)

1987/88:7 om anvisning av medel på tilläggsbudget I till riksgäldskontorets förvaltningskostnader, m. m. (förs. 1987/88:8)

1987/88:8 om tilläggsbudget I inom finansdepartementets område (prop. 1987/88:25 delvis)

Skatteutskottets betänkanden

1987/88:12 om förseningsavgifter m. m. (prop. 1987/88:55)

1987/88:15 om åtgärder mot viss skatteplanering (prop. 1987/88:62)

1987/88:17 om vissa ändringar i reglerna om taxeringsrevision, m. m. (prop. 1987/88:65)

Justitieutskottets betänkanden

1987/88:14 om enskilt anspråk vid förundersökning och rättegång m. m. (prop. 1987/88:1)

1987/88:15 om resning i brottmål vid jäv (prop. 1987/88:23)

1987/88:16 om grov misshandel och grov stöld (prop. 1987/88:14)

1987/88:19 om telefonavlyssning (skr. 1987/88:53)

1987/88:20 om tilläggsbudget I inom justitiedepartementets område (prop. 1987/88:25 delvis)

Utrikesutskottets betänkande

1987/88:15 om Centralamerika

Försvarsutskottets betänkanden

1987/88:2 om begränsningar i utländska långtradares trafik i Sverige

1987/88:3 om tilläggsbudget I inom försvarsdepartementets område (prop. 1987/88:25 delvis)

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

1987/88:10 om läkemedelskostnader vid viss försöksverksamhet (prop. 1987/88:43)

1987/88:12 om uppbörd av socialavgifter m. m. (prop. 1987/88:40 och 1987/88:52 delvis)

1987/88:14 om tilläggsbudget I inom utbildnings- och arbetsmarknadsdepartementens områden (prop. 1987/88:25 delvis)

Kulturutskottets betänkanden

1987/88:6 om svenska språket och datorn

1987/88:8 om statlig garanti för anordnande av olympiska vinterspel i Sverige år 1994 (prop. 1987/88:24)

1987/88:9 om tilläggsbudget I inom utbildningsdepartementets område (prop. 1987/88:25 delvis)

Utbildningsutskottets betänkande

1987/88:8 om svenskundervisning för invandrare

Trafikutskottets betänkanden

1987/88:5 om säkerheten för barn i bil m. m. (prop. 1987/88:33)

1987/88:6 om förbud mot radarvarnare (prop. 1987/88:49)

1987/88:7 om tilläggsbudget I inom kommunikationsdepartementets område (prop. 1987/88:25 delvis)

Jordbruksutskottets betänkanden

1987/88:13 om tilläggsbudget I inom jordbruksdepartementets område (prop. 1987/88:25 delvis)

1987/88:14 om tilläggsbudget I inom miljö- och energidepartementets område (prop. 1987/88:25 delvis)

Näringsutskottets betänkanden

1987/88:8 om utrikeshandel

1987/88:9 om utvidgade kapitaltäckningskrav för banker, fondkommissionsbolag och finansbolag (prop. 1987/88:45)

1987/88:13 om tillsynen över bevakningsföretag

Prot. 1987/88:43
11 december 1987

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
1987/88:12 om tilläggsbudget I inom arbetsmarknads-, industri- och civildepartementens områden (prop. 1987/88:25 delvis)

Bostadsutskottets betänkande

1987/88:3 om slopande av räntebidrag vid överlåtelse av allmännyttiga bostadsföretag eller sådana företags bostadsbestånd m. m. (prop. 1986/87:168)

48 § Kammaren åtskildes kl. 15.08.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Olof Marcusson

Fredagen den 11 december

Talmannen 7, 12, 17, 27, 34
Tredje vice talmannen 38, 45, 47
Andersson, Georg, statsråd 60, 61, 62, 64, 65
Bertilsson, Stig (m) 71
Bjelle, Britta (fp) 79, 81
Bodström, Lennart, utbildningsminister 27, 28, 29, 30, 32, 33
Bohlin, Görel (m) 13, 14, 27, 28
Bråkenhielm, Anita (m) 68, 69
Claeson, Tore (vpk) 17, 38, 70, 71
Dahl, Birgitta, miljö- och energiminister 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59
Edgren, Margitta (fp) 10, 11, 73
Eirefelt, Christer (fp) 31, 32, 33
Eriksson, Ingvar (m) 22, 23
Feldt, Kjell-Olof, finansminister 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 84
Granstedt, Pär (c) 31, 32, 45, 46, 47
Göransson, Bengt, statsråd 9, 10, 11, 12, 13, 14
Hansson, Agne (c) 29
Hegeland, Hugo (m) 50, 51, 52, 74
Hellström, Mats, jordbruksminister 15, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 24
Holmberg, Bo, civilminister 65, 66
Häggmark, Siri (m) 7, 8, 9
Hörnlund, Börje (c) 39, 41, 42, 43, 44
Ingvardsson, Margó (vpk) 76
Irhammar, Ingbritt (c) 48, 49, 66, 67
Johansson, Kurt Ove (s) 12
Jonsson, Elver (fp) 87, 89
Larsson, Kaj (s) 19, 20
Leijon, Anna-Greta, justitieminister 25, 26
Littmarck, Blenda (m) 61, 62
Molén, Per-Richard (m) 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58
Mörck, Margareta (fp) 25, 26
Norberg, Gunvor (c) 24, 25
Olsson, Karl Erik (c) 18, 20, 21
Olsson, Martin (c) 59, 75, 76, 82, 85
Peterson, Thage G, industriminister 34, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44
Sandberg, Barbro (fp) 34
Sigurdson, Gertrud, socialminister 5, 6, 7, 8, 9
Thalén, Ingela, arbetsmarknadsminister 67, 69, 70, 71, 86, 89
Wachtmeister, Knut (m) 6, 77
Wennerfors, Alf (m) 88, 90
Wittbom, Bengt (m) 35, 36, 37
Zetterberg, Eva (vpk) 15, 16, 63, 64, 65
Östh, Rosa (c) 82

